

PK
6549
S85A17
1922

Sultān Valad, Bahā' al-Dīn
Divān

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

کتابخانه ملی ایران

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه

دیوان ترکی سلطان ولد (قدس سره)

...-.-.-

جامعی و محشی :
نظمی بیرونی ولد علی

...-.-.-

مصححی :
کلیلی معلم رفعت

...-.-.-

برنجی طبعی

استانبول - مطبعة عامره

۱۳۴۱

دینار دین محمد بن علی

میرزا ابوالحسن بن علی

دیوان ترکی سلطان ولد (قدس سره)

جامعی و محشی :

نظمی و بحرانی در ملبی

مصححی :

کتابی معلم رفعت

برنجی طبعی

استانبول — مطبعة عامرة

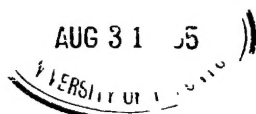
۱۳۴۱

(دیوان ترکی سلطان ولد) معارف وکالت جلیله سی تألیف و ترجمه هیئت نتیجه
برنجی درجه اثر لر عدادنده قبول اولونوب مکتب طلبه لری ایچون سزاوار
تبع اولدینی بیلدیراش و مظهر مکافات اولمشدر .

تألیف و ترجمه اعضای کرامندن استاد محقق (ذاکر قادری) بک افندیکن
راپورلری قیمتدار تدقیقات علمییه یی حاوی اولدیفندن درج ایدلشددر :

صورتی

AUG 31 1958

1004322

برای تدقیق بنده مرینه حواله اولونمش محترم محمد بهاء الدین ولد چلی افندی طرفندن
ضو پلانمش (دیوان ترکی سیدنا حضرت سلطان ولد) [۱] نام اثر طرفندن تدقیق ایدلشددر .
اثر اسندن آکلاشیلدیفته کوره سلطان ولد حضرت تلرینک مجموعه اشعارندن عبارتدر .
بو شعرلر محترم محمد بهاء الدین ولد چلی افندی طرفندن تحشیه و تشریح ایدلش
و حرکله نمشددر .

PK
6549
585A17
1922

سلجوقیلر دورندن بزه پک آز تورکجه شعرلر انتقال ایتدیکنندن (سلطان ولد) نک
بو شعرلری لسانیات فقطه نظرندن پک بویوک براهیتی حائردر . اودورک لسانی اوکره ملک
واونی دیگر تورک لهجه لریله بالخاصه محمد بهاء الدین افندیکن تحکیه طرزنده بیان
بیوردقلری کی سلجوقیلرک قایچاق لهجه سیله قونوشدقلرینی و استانبول لهجه سنک اصلی
قایچاق لهجه سی اولدیفنی اثبات ایتک ایچون بو خصوصده آله ایدیان وثیقه لرک برینی
تشکیل ایده جکدر .

[۱] دیوان شریفک آدی و قتیله بویله یازلش ایدیسده ناضمنه صوک درجه ده حرمتله برابر
سویلمسی قولای اولقی ایچون بونی قیصالده رق (دیوان ترکی سلطان ولد) دیمنیه مناسب کوردم .
بویک یرنه (سلطان ولدک تورکجه دیوانی) دیمنک تورکجه مزه دها اویعون ایدمه ایلرودن برو دیوان
آدلری الکچوق فارسی قاعده سیله ترکیب اضافی شکنده سویانمکده ، یازلمده اولدیفندن عبد حاجز دخی
دیئزده بیکلیکی سومکله برابر او ایشله ک بولدن جیققی ، جیغیر آجقی ایستمدم . (اصححه)

و . آ . رادولوف کي تورکيات علماسی بوخصوصده بویوک براهتمانه جدی تدقیقاتده بولندقلری واستانبول لهجهسیله قاپچاق لهجهسنک مشألری برایدوکنی قدا اثبات ایتیش اولدقلری معنومدر . (سلطان ولد) ک بوشعرلری مسئلهسنک انکشافنه یاردیمایدیجکی، بومجموعه نك بزه واصل اولان قسمنک مطالعه سندن آ کلاشیله شد .
اجنیدلر الینه کچمەدن بوکونه قادار محافظه اولونمش بو شعرلر ، موضوعندن قضع نظر ، کنج تورکیاتچی علمالره ودارالفنونک ادبیات فکولتهسی طلبه لری ایچون بر منبع تتبع تشکیل ایدمەجکیده شهەدن وارسته در .
بناءً علیه بو مجموعه اشعارک وکالت جلیله حسابنه طبع اولونماسی ومرتبه ده مکافت نقدیه اعطاسی عرض اولونور اقدم .

فی ۱۲ مایس سنه ۱۳۴۱

تألیف و ترجمه هیئتی اعضا سنده
زاکر نادری

بسم الله والحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى

حضرت مولاناك ، سلطان ولد حضرت تليزك توركجه شهرلرینه پك كوچوكن قونیه ده دركاه شریفه ملاصق (سلطان ولد) مدرسه سنده هنوز تحصیلده ایكن مطلع اولمشدم . استانبوله كادیكمده احمد مدحت افندی ، معلم ناجی ، نجیب عاصم بك كبی استاذه ایله ملاقاتمده اونلركده بوشعرلره بویوك برعلاقه كوستردكلرینی ، تاریخ ادبیات ، علم لسان نقطه سندن بونلرك جمع ونشرینی آرزو ایشدكلرینی آكلامش بولونیوردم . حافظ مثنوی درجه سنده مثنوی شریفه متوغل بولونان ناجی مرحوم (عین زمانده فرسی ییلمه ین محبان عاشقان ، جذاب مولانا وابن مولاناك مسلك تصوفلرندن ومعارف لاهوتیلرندنده بیر نمونه كورمش اولورلر) فكرینی علاوه ایله مشدی .

استانبول كتیخانه لرنده ، بعضلری ده كندی كتابلرم میاننده بولونان قدیم خطله یارنش حضرت مولاناك دیوان كیری ایله سلطان ولد حضرت تليزك دیوان ومثنویاتندن شو مجموعه یی ده ااووقت التقاط ایدیب بیر آراق قونیه سیاحتمده حضور بیر كتیخانه سنده كی پك اسکی نسخه لرده مقابله ایله مشدم . آرتیق موضوعمه متعلق بوتون اشعار حافی و صوك درجه صحیح بیر نسخه مالك بولونیوردم . (۱) آرادن بونجه زمانلر كچدیكی حالده وقت مرهونی داها یكی حلول ایتمش اوله جق كه نشرینه آنجاق شیمدی موفق اوله ییلورم . شو تشبیه ده كرمیان اوغلارلرندن وسطان ولد حضرت تليزك كریملری (مطهره سلطان) سلاله سندن مطبعه عامره مدیری ظریف بك افندی حضرت تليزك میل وشوق

(۱) شیمدی یه قادار مستشرقلردن اك عالم توركچی موسیو (رادلوف) بالیکیز (رباب نامه) توركجه لرینی كان اعتنا ایله وایضاحات كافیه ایله طبع ایتمشدر . كرك حضرت مولاناك ، كرك سلطان ولدك توركجه شعرلری مستشرقلر طرفندن بیر نبدسی نشر اولونوب هیچ بیر یوله احاطه لی اوله رق كاملاً جمع ایدمه مشدی . بیر مستشرقده مثنوی شریفه كی توركجه كهلری جمع اتمشدر وقیله منظور عاجزانه ام اولمشدی .

ایله دارالفنون عربی معلمی استاد کلمات شمار کایسی معد رفعت افندی حضرتلرینک عبد عاجزه هر وجهله معاوتی بادی اوشدر .

کتابک نهایتنه تا اووقت یازدیم لایقینه عیناً امکی انشاسیله ابقا ایلهده . شو (کوچوک آسیا) یاخود (آناطولی) تورکلرینک سلجوقیه دورندن بیزه پک آز تورکجه شعر انتقال ایله دیکندن ، علی الخصوص ایشبو شعرلر او دوره نك الك اسکی منظومهلرندن بولندیقی جهتله ادوار ادبیه مز ایچین غایت قیمتدار نمونهلردر . املا ، لسان نقطه سندنده اهمیتی درکاردر . بناء علیه ادبامزه ، عرف مزه نفیس بر هدیه عرض ایتش بونیورز .

شو وسیله جمیله ایلهده علوم و معارف اربابی نزدنده ذکر خیره مظهر اونیق عبدعاجز ایچین پک بویوک ، پک قیمتی بیر مکافاتدر .

ابن حضرت مولانا
محمد بهاء الدین ولدچلی

فی ۲۷ رجب سنه ۱۳۴۳

۱۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَبِهِ نَسْتَعِينُ

هَذِهِ مِنْ مَقَالَاتِ مَوْلَانَا وَسَيِّدِنَا سُلْطَانِ الْعُلَمَاءِ وَالْعَارِفِينَ قِدْوَةِ الْعَارِفِينَ
وَالسَّالِفِينَ بَحْرِ أَنْسَارِ الْإِلَهِيَّةِ تَرْجَمَانِ رُمُوزِ الْعَيْبِيَّةِ سَبَّاحِ بَحَارِ الْجَبَرُوتِ
سَيَّاحِ إِقْفَارِ الْمَلَكُوتِ مُوَصِّلِ الْعَالَمِينَ إِلَى الْمَطَالِبِ الْعَالِيَةِ مُقَرَّبِ الطَّالِبِينَ
إِلَى الْمَأْرَبِ السَّامِيَةِ بَقِيَّةِ أَوْلِيَاءِ اللَّهِ فِي الْأَرْضِينَ نُحْيِي مَرَامِهِمُ الشَّرْعَ وَالْيَقِينَ
مُؤَكِّدِ قَوَاعِدِ الدِّينِ قُطْبِ الْحَقِيقِينَ بِهَاءِ الْحَقِّ وَالْمِلَّةِ وَالِدِينَ مُحَمَّدِينَ مُحَمَّدِينَ مُحَمَّدٍ
الْبَلْخِي مَتَعَ اللَّهُ الْعَاشِقِينَ بِدَوَامِ بَقَائِهِ وَتَوَرَّعِينَ الْخَبِيرِينَ بِسُورِ لِقَائِهِ إِلَى
أَقْصَى الْعَصْرِ وَأَبَدِ الدَّهْرِ آمِينَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ

— ۱ — قال رضى الله عنه

بَقُمَا بِنَا بِقُمَا بِنَا بُكُوزِلَا^(۱) بُكُوزِلَا
جَانِ كَرْنِي كَرِ آچِسِن^(۲) سَنَ نُولَا سَنَ نُولَا
كَرَنِي سَنَ كِي كَرَسِن كَنْدُزَنِي بِي كَرَسِن
نَانَسَه كَمِ اسْتَرَسِن سَانَه كَلَا سَانَه كَلَا
نسخه: (۱) كُرِلَا . (۲) آچِسِن .

— ۱ — قال رضی اللہ عنہ

باقمہ بکا باقمہ بکا بو کوزله بو کوزلا
جان کوزینی کر آچہسک سن نوله سن نولا
کر بی سن کی کورہسک کندوزیکی بک کورہسک
نہنسہ کیم ایسترایسہک سکا کلہ سکا کلا

ایضاح : - ۱ - (بقما) باقمہ . (بنا) بکا . (کزنی) کوزینی .
(کندزنی) کندیسنی ، کندینی ، کندیکی . (بی) بای ، بک . (نانسہ) نہنسہ ،
هانکی شی . (سانه) سکا .

تَنکَرِي بِلَكِل دَکتر تَنکَرِي کُر کِل دَکتر
 اَپَمَه بُنِي کِم تَنکَرِي قَنَدَه اَلَا قَنَدَه اَلَا
 بَنَدَن اِشَدَن وُزاندَاکُم جَنُوا جَان قَتَلَا
 اَغَلَه اَنِي کِم اندَن بُنَدَه قَلَا بُنَدَه قَلَا
 بَن کِه سوزَن سويلروم کون و کيجا کوينروم
 و اَمندا کِم کيشلر اَنِي بولا اَنِي بولا
 بَن کِه اَنَا عاشِق و مَ اَسَلُو يَکَن دَالُو اَم
 دَالُو يَکِي اِزَلَرُو م تَرَلَلَا تَرَلَلَا
 اَل کِه بُونُشلا سُونُز بُونِي دِلَر بُونِي کُر ز^(۱)
 اَنَدَه و رَزسا بُشَدَن اَل نَه قِلَا اَل نَه قِلَا

نسخه : (۱) دنياده هر کم سونز بونی دلر الح

ایضاح : (بِلکَل) بیل . (کُرکَل) کور

(دَکتر) آکلاشیلما دی . (دَک طور) زمانمَزده (تَک طور) یعنی دَقَتلی حَرکت ایت

دیتک اوله جق . ابتدا نامه تَک تور کجه مَستویسَنده بَر نَسجَه شویله در :

دله سَنَمز آئِن نَزی آدَم . دَکتر م آزِلا قَتاعت اِدَم

تکری نی بیلکل دک طور تکری نی کورکل دک طور
ایته بونی کیم تکری قنده اوله قنده اوله

بندن ایشیت وار آنده کیم جانکه جان قاتیله
آغلا آنی کیم آندن بونده قاله بونده قالا

بن که آکا عاشق وم اوصلی ایکن دلی ام
دلی کی ایرلرم ترله له لا ترله له لا

اول که بونکله سهوینور بونی دیلر بونی کورور
آنده وارورسه بوندن اول نه قیله اول نه قیلا

(اشد) ایشیت . (وراندا) وار اورایه . (جنوا) جانوکه ، جانکه . (آنی) آکا ،
اوکا یرنده قوللانیمشدیر .

(کوینوم) کویونورم = یانازم . (بومدا) بو اوموده ، بومیده .

(انا) اکا ، اوکا . (عاشقوم) عاشقم . (اسلییکن) عقللی ایکن . (دالوام) دلیم

(بکی) کی . (ارلروم) ایرلارم ، تغنی ایدرم

(بونلا) بونک ایله ، بو دنیا ایله ، بو عالمه . (دلر) دیلر ، ایستر . (انده وررسا)
اوبر عالمه ، بقا عالمه کیدرسه .

کز کَرَمَسَن قانی کَر بُلَمَسَن جانی
 اِسْتَه آبی کم سِپی! نَدَه سَلا آندَه سَلا
 آندا یَقین رَحماندُر بوندا ^(۱) یَقین شَیطان دُر
 شَیطن اَلندَن قاجُن اَیْدَن لا حَوَلَ وَلَا
 قُوَن ^(۲) سَوَشی سِر بُوکَن شَیطن بَشِپی ^(۳) دُوکَن
 سُد بَکی وِیل بَکی قاتون ^(۴) یَلا بَر بَلا
 تَر جَه اَکَر پَیلَندُم بَر سِرِی بَین اَیدَندُم ^(۵)
 طَئجَه اَکَر دَیلَ سِر کُویم اَشَرارِ غَلا
 کِم وَلَدَتَن قَرَمَن سَا کِی کَر لا بَقَمَن سَا ^(۶)
 تَر کَر سِر کِم بَشِنَا کَالَه بَلا کَالَه بَلا

لسخه: (۱) بَنده . (۲) قَن .

(۳) بَشِپی . (۴) خُوش قارِلون بَر بَلا . (۵) آیدَیدُم . (۶) هَر که وَلَدَن
 قورنمز صدق کوزِیلا باقمز .
 (کم وَلدی ساوَرِسا کِی کوزِلا باقِرِسا)

(تَنکری آئن باشندن ساوه بلا ساوه بلا)

ایضاح: (کرمَسَن) کوره مز ايسه ک . (بُلَمَسَن) بوله مز ايسه ک . (اندَه سَلا)
 اوکا صاله ، اوکا ایصال ایدَه . یعنی قانی کوستره ، جانی بولدوره . یاخود (قان) سلطان

کر کورہ مزسہ ک فانی کر بولہ مازسہ ک جانی
ایستہ آنی کیم سنی آندہ صالحہ آندہ صالحہ

آندہ یاقین رحماندر بوندہ یاقین شیطاندر
شیطان الدن فاجک ایدک لاجول ولا

قونہ صاواشی سیز بوکون شیطان باشنی دوکک
سود بکی وبال بکی قاتک بیلہ بربریا

تورکچہ اکر بیلہ بیدم بر سوزی بیک ایدہ بیدم
طانجہ اکر دیلرسز کویم اسرار علا

کیم (ولد) دن قورقزسہ کی کوزیلہ باقازسہ
تیز کورہ سز کیم باشنہ کلہ بلا کلہ یلا

ولد زمانندہ (خان) امیر معناسندہ چوق قوللانیلیردی قونیه اووقت موغوللرک تح
حکمندہ ایدی . بو صورتدہ (خانی کوستره یعنی جانی بولدورہ) دیمکدر .
(ایدن) ایدیکنز سویلہ بیکنز .

(قون سوشی) قوییکنز صاواشی ، جنکی ، جدالی ترک ایدیکنز . (بشین) باشینی .
(دوکن) دوکوکنز ، اوروب ازیکنز . (سد) سوت . (بکی) کچی . (بل) بال .
(قانون) قاتیکنز .

(یین) بیک ، هزار . (طنجہ) طانجہ ، فارسی .
(کم ولدتن) هر کیم کہ ولدن . (کی کرلا) ای کوز ایله ، حسن نظرله . (تزکرسز)
تیز کورہ سیکنز ، یاقین وقتدہ کورہ جکسیکنز . (بشنا) باشینہ . (کلا) کلہ ، کلہ جکدر .
(ساوہ) صاوہ ، دفع ایدہ . .

۲- وله مدالله ظله و برکته

قازنیم^(۱) آخ دز قازنیم آخ دز قازنیم آخ
 رَحْمَتِ اِیْتِلِ تَنکَرِی بَانکا^(۲) قاپو آخ
 اوچق آشیندن دپلر وُن^(۳) بیز چَناق
 نوز تَخیر پِشْدَن اِکِی اوج^(۴) باز لَماج^(۵) [۱]
 رَحْمَتِ جُوق دُر^(۶) دَنکَر دُر^(۷) ائی چَلَب
 رَحْمَتِ اَکِی لَمَیَا سَن جُوق سَاچ
 کَرَز یاز قُلُو وُن^(۸) باغشله ائی کَریم
 قُولنکا^(۹) دُومَه قاتی بُوکاز^(۱۰) کاچ
 سَن بُو یوز دُن قُولنکا کَل بیز قارش
 کِم سَن اِیچُن^(۱۱) کَلَم بَن بیز قَلاچ
 کِم سَنی بیز بِلَمَیَه جَانلَر جَانی^(۱۲)
 اولدی کاوَز بُویتَنه آسِلدی خاچ
 کِم سَنی کُورَه وُ عَاشِق اُولمیا
 ائی جَانسُر پِل یَا طاش دُر یَا آغاچ^(۱۳)

نسخه : (۱) قَزَنیم (۲) تَری بَانا (۳) دِلروم (۴) اِچ (۵) بَزلاج
 [۱] اش دِلروم تَری سندن ایتلا بیز جَنق طولو اکی اِچ بَزلاج

— ۲ —   وله مد الله طله وبرکته

قارنم آجدر قارنم آجدر ورنم آج   رحمت ایشکل تگری بکا قاپو آج
 اوچق آشنندن دیلرومن بر چناق   نور خیرندن ایکی اوچ بازلاماچ
 رحمتک چوقدر دکر در ای چالاب   رحمتک اکسلیمه -ن چوق صاچ
 کر یازیقووهن باغیشله ای کریم   قولکه طومه قاتی بوکر کاج
 سن بووردک قولکه کل بر قاریش   کیم سنک ایچون کلهم بن بر قولاج
 کیم سنی بر ییلمیه جانلر جانی   اولدی کاور بوینه آصیلدی خاچ
 کیم سنی کوره و عاشق اولیه   آنی جانسز بیل یا طاشدر با آغاچ

نسخه : (۶) چقدر (۷) دیزدر (۸) یزقلوون (۹) قولنی (۱۰) برکاز
 (۱۱) سنوکیچن

(۱۲) ای جان قلن (۱۳) یا اشکدر یا که طش در یا اناچ

ایضاح : - ۲ - (ایتلا برچنق طولو) ات ایله بر چاناق طولش اوله .

(بازلاماچ) بازلامه دینیلن پیده کی خور اکمی .

(کر یازقلوون) اگر کنهکار ایسم . (یازیق) کنه . (بوکاز) بوکر ،

بوکره ، بوسفر . (کاج) کچ ، عفو ایت ، درکنار .

سَن كُونَشَن^(۱) كُولُ تَحْتَن آي پاشا^(۲)

جَايِرُ وَجُومَن نُوْرُوْندَزْ اُولْدِي چَاخ

قَاشَلَرُن يَازْ كُوزُون اَوَقْلَرِ آتَر

كُونَكْلُم اُول اَوَقْلَرِ يَحْن^(۳) اُولْدِي آماخ

اُول نَه قَاش دَزْ اُول نَه كُوز دَزْ جَا اَلَر

اُول نَه بُوِي دَزْ اُول نَه يُوْز دَزْ اُول نَه سَاخ

آي وَلَدْ كَزْلُو جِهَانْدَه آز دَزْ

كُوز سُوْرَه^(۴) بَاقْمَه ايراقْدَن قَاخ چَاخ

— ۳ — وَلَه اَعْلَى اللّٰه در جَا تَه

سَن يُوْزُن كَنَش دَزْ يُوْقْسَه^(۵) آيْدُرْ جَانِم^(۶) اَلْدِي كُوزُن^(۷) دَاقِي نَه آيْدُرْ

بَنِم اِيكِي كُوزُم^(۸) يِلْغَل جَانَشَن^(۹) بِيْني جَانُسُرْ قِيَايِسُن سَن بُو كِيْدُرْ

كُوزْمَدَن جِمْمَه كِيْم بُو^(۱۰) اَوَسَن دَزْ بَنِم كُوزُم سَنكا يَحْشِي سَرَايْدُرْ

نَه اَقْدَزْ بُو نَه اَق كِيْم دَكْدِي سَنْدَن بَنِم بُوْنِيْم سَنكُوْنِيْدِي^(۱۱) شِمْدِي يِيْدُرْ

مَاشَا جُن بَرُو كَل كِيْم كُرَايِسُن تَا كُوزُم يَشِي اِرْمَاق وَچِيْدُرْ

نسخه: (۱) كُنَشِين (۲) پَشا (۳) اَفَلار جُن (۴) كَزْ مَزْرا

سن کونشك كوك تخنك اى پادا   جابر وچن نوركدن اولدى حاج [۱]
قاشلرك يادر كوزك اوقلر آتار   كوكلم اول اوقلر ايچون اولدى آماج
اول نه قاشدر اول نه كوزدر جان آلور   اول نه بويدر اول نه يوزدر اول نه صاچ
اى (ولد) كوزلى جهانده آذرر   كوزسزه باقه ايراقدن قچ قچ

— ۳ —   وله اعلى الله درجاته

سنگ يوزك كونشدر يونسه آيدر   جانم آلدی كوزك داقى نه ئىدر
بم ايكي كوزم بيلكل جانمك   بنى جانسز قويهك سن بو كهى در
كوزمدن چيقمه كيم بو ئو سنكدر   بم كوزم سكا يىخى سرايدر
نه اوقدر بو نه اوق كيم دكدى سندن   بم بو يم سو كويدى شيمدى يايذر
تماشا چون برو كل كيم كورهك   نيته كوزم ياشى ايرمق و چايدر

نسخه: (۵) يقسه (۶) جنم (۷) كزُن (۸) كزُم

(۹) جَمَسَن (۱۰) بوير (۱۱) سُنْدِي

ايضاح: (چاچ) چيچ ، بوغداى صاپى يىغنى كه هنوز حلقه حلقه خارمانه قونوش اوله.
(آماج) هدف .

ايضاح: — ۳ — (داقى نه ايدر) داخى ، داهانه سويلر .

(بوكيدر) بونجه يير بويه اوله حق . ياخود استفهام (بو ايميدر) ديمك اولور .
بيرنجى معنايه كوره (كى) فارسى ، ايكنجى به كوره توركجه اولور .
(سنكويدى) يعنى بم بويم اسكيدن سونكو كيبي دوب دوز ايدى . شيمدى ياي
كيبي ايكي قات اولدى .

[۱] بو كله بزم طرفرده بر نقطهلى ايكي جم ايله (جَجْ) اوقونور . هـموس
ترجمه سنده تميزلش و قلوبورلش غله خرمنه دينور ديه تعريف ايدلشدر (صبره)
كله سنه باقيلسون . (لمصححه)

سَنَنْ بُوَيْنُ بُوَدَ خَذَرُ ^(۱) آغَدِي كَجِي ^(۲) جِهَانِ اِمْدِي نُوژَنْدَن بَارُ وِ يِنْدُر
 بُو كُنْ عَشَقِيْن اِدِنْدَن اِيْتِي اَلْدُق ^(۳) بِيْرَه قايُو دَكْل كَرُ قَارُ وَقِيْدُر
 بَسْكَا ^(۴) هَرُ كِيْجَه سِيْنْدِن يُوژ بِنِ آسِي بِنَم هَرُ كُونِ اِشِم سِيْنْدِن قَلِيْدُر
 وَلَدَيَقْ سُولَدِي ^(۵) سَنَسَر ^(۶) بُو جِهَانِدا سِيْپِي بُولَدِي بُو كَرْدَن بَكُ وِ يِنْدُر

- ۴ - وله كان الله له

دوژن ^(۷) كُوژن بُو كِيْجا نايْتِر سِيْر
 اولو ^(۸) دَوْلَت كُوژندي ^(۹) نَه دُوژن سِيْر
 آيِي كِيْم كُنْگَلْتَر ^(۱۰) آيِيْدُر كِه قايِي
 كُوْلَش ^(۱۱) كِيْپِي آيِي بَلَلُو كُوژن سِيْر
 سِيْر آندَن هَمُ ضَوِيْر سِيْر ^(۱۲) هَمُ آچَر سِيْر ^(۱۳)
 سِيْر آندَن هَمُ ياتوژ سِيْر ^(۱۴) هَمُ طُوژ سِيْر
 جِهَانِي كِيْم كُوژن سِيْر ^(۱۵) قانمو اَلْدُر
 اَكُر اِيْچِي كُوژن سِيْر ^(۱۶) سِيْر كُوژن سِيْر

(۱) بُدَقْدَن . بدغدز (۲) كَشْتِي (۳) اَلْدُخ (۴) بِنَا (۵) يَخْصُولَدِي

(۶) سِيْن سِيْر

(۷) دُرُن (۸) اَلُو (۹) كُرْنَدِي (۱۰) كُونَلُوژ . كُنْگَلْتَر (۱۱) كُنْشَن

سنگ بویک بوداقدن آغدی کجی جهان ایمدی یوزکدن یاز و یایدر
 بوکون عشقک اودندن آستی آلدق بیرم قایو دکل کر قار و قاید
 بکا هر کیجه سندن یوز بیک آصی بزم هر کون ایشم سندن قولایدر
 (ولد) یوقسولدی سنسز بو جهانده سنی بولدی بو کزدن بک و یایدر

۱- وله کان الله له

طورک کورک بو کیجه نه یاتورسز اولو دولت کوروندی نه طورورسز
 آنی کیم کولکلکز ایدر که قانی کونش کی آنی بللی کورورسز
 سز آندن هم طویارسز هم آجارسز سز آندن هم یاتورسز هم طورورسز
 جهان کی کورورسز قامو اولدر اگر ایکی کورورسز سز کورسز

(۱۲) طیر سز (۱۳) اجر سز (۱۴) یتر سز (۱۵) کُر سز (۱۶) کُر سز
 ایضاح : (بودخدن) بوداقدن، آناجک دالندن . (کچی) کجی ، تجاوز ایلدی .
 (یازویدر) یاز یعنی بهار ، یای یعنی صیفدر .

(ایسی آلدق) صیجاق آلدق یعنی ایصیندق . (قایو) قاینو ، کدر .
 (قار و قیدر) قار ایله صولو سپکندر . قای ایرکین قار ، صولو سپکین ، یاغور
 معنالییهدر .

(یوز بن آسی) یوز بیک فائده . آصی = فائده ، کار . (بو کزدن بک
 ویدر) بو سفر بکدر ، امیردر ، یایدر ، زنکیندر .

ایضاح : ۴- (دورون) طوریکز . قدیم تورکجهده قالدیکز معناستهده
 قوللانیلیدی . (آنی کم کنلنز ایدر که قانی) او شیئی کولکلکز دایما هانی ؟ زرده ؟ دییه
 آرار و صوراردی .
 (آجارسز) آجیقیرسیکز .

پېرې كوكې نه ورسا اول یرتی
 کړونوږې ^(۱) آچن قندا وږنیر
 کښې کښدو اشدن ^(۲) بلو اولز
 کرامریر آنی شسر دمریر
 اینه یر آنک کونک نه ایدز
 بلن آندن نجا دزلو الزیر
 کورن اشونکیرې ^(۳) کودا اچندا
 کجا یاو وړز کښدو بلریر
 وله ایدز که بندن کی اشدن
 انکچن ^(۴) یر بلا سر کم اکر سر

وله

— ۵ —

بو جهان دن کم چمرسا یرې اول بلا که ناوږ [۱]
 یولمزه ^(۵) کم کړدسا بېله تشن بې اچاوږ
 بېله ایلز دتاوږ بو اغر یولی کساوږ
 کښنن که کوزې کوزمر دوتاوږ کوزن آچاوږ

نسخه: (۱) کوزو کوزې (۲) ایشندن (۳) اُسوږې (۴) اونجن (۵) یلموزه

ییری کوکی نه وارسه اول یاراتدی کوزکزی آچک قنده وارور سر
 کشتی کندی اشنندن بللی اولور کوره مزسر آتی طاشسر ده ورسر
 النده سیز آنک کورک نه ایدر ییلک آندن نیجه دورلو اولور سر
 کورک اوصکزی کوده ایچنده کیجه یای واور کوندوز بولور سر
 (وله) ایدر که بدن کی ایشیدک آنکچون سز بیله سز کیم اوکور سر

وله

- ۵ -

بوجهاندن کیم چیقار سه بزی اول بیله که نهوز [۱] یولزه کیم کیور سه بیله قوش بیکی اوچهوز
 بیله المز طوتهوز بو آغیر یولی کسهوز کشتک که کوزی کورمز طوتهوز کوزی آچهوز

ایضاح : (الندهمز آنک الخ) سیز اونک النده سیکز باقیکز نه لر یاپیور .
 هر نه تورلو اولور سه کز اوندن بیلکیز . سیزی هر تورلو یاپان اودر .

(اسونکزی) اوصصوکزی = عقلکزی . (یاوو وارور) یاوو = غائب .
 (وارور) اولور کیدر .

(اکر سز) اوکور سکز ، أشسکز . اوکور = اش ، صنف ، جنس ، گروه .
 [موس ، مأنوس معنالی نه ده کلور . لمصحه]

ایضاح : - ۵ - (ناوز) نهیز ، یعنی نه اولدیغیزی . (قش بکی اچاوز) .
 قوش کبی اچاوز . (بو اغر یولی کساوز) بو مشکل طریق قطع ایدرز .

[۱] دوغروسی شویله اولمیدر : (بوجهانده کیم - پَرسا ...)

جیمک فتحیله (جغرمق) ، کذک جیمک کسریله (جغرمق) بیلدیگمز (جاغرمق) .
 دیمک اولوب حضرت ناظم بو سوزی غوثیت مقامندن سولشدر . (لمصحه)

يېرى قۇيىن كېداۋۇز بۇ ئىلايقى ^(۱) قۇياۋۇز
عېسىن يۇلن ^(۲) دىتاۋۇز يۇقۇرۇ كۇ كە آغاۋۇز
يۇلۇمۇزى كىم اۇرۇسا ايلۇمۇزە دۇرۇسا
دۇرۇز چاشن قلاۋۇز دارتوز ^(۳) قىلىچ اراۋۇز
قەنگۇ ^(۴) سۈسې كە دۇرۇز يۇلۇمۇزە بېزى اۇرۇز
دۇرۇز ئوزۇش سۈسپە قەنگۇ سۈسېن سىياۋۇز
قەنگۇ سۈسېن سىياۋۇز سۈمىرلە ئوش وراۋۇز
قەنگۇ ^(۵) ايلە كېزىكن كۇيۇ وشارىن يقاۋۇز
اۋلۇرى كە بېزى قىراۋۇز كېزى جانلىرىن وراۋۇز
اول ايلي كە بىز يقاۋۇز كېزى و آنى بېزى يياۋۇز
كېشى ئىن كە كۇزى كۇزى بىرە جان و زىكن ئىدۇز
تە كە بۇيۇلا و پىرەۋۇز يۇزۇ آنىن بىكى آلاۋۇز
يۇرې اى و لى كە بۇكن سۇخو ^(۶) تىكرى دىن اچاۋۇز
چايرۇچىن ^(۷) اچىندە آيمۇز يۇزۇ كۇداۋۇز

---

(۱) بۇ اشكلىرى (۲) يىلن (۳) داز تاۋۇز (۴) قىرۇ (۵) قىرۇ (۶) سىچو

(۷) چۇمىن

ییری قویو بن کیدهوز بو خلایق قویهوز عیسانک یولین طوتهوز یوقارو کوکه آغهوز
یومزی کیم اوورورسه ایله یومزه طورورسه طورهوز چالیش قیلهوز طارتهوز قیلنج اوورهوز
قره کوسوسیه که طورور یولمزه بزی اورور طورهوز نورک سوسیه قراکوسوسین صیهوز
قراکوسوسین صیهوز سوکو مزله خوس وارهوز قراکو ایله کیرورن کوی شارین ییقهوز
اولاری که بز قیرهوز کیری جانلرین ویرهوز اول ایلی که بز ییقهوز کیری آتی بز یایهوز
کیشینک که کوزی کورور بزه جان ویررکن ایدر نه که بویوله ویره وز یوز آنک بیکی آلهوز
یوری ای (ولد) که بو کون سوچی تکریدن ایجهوز چایر وچن ایچده آیمز یوزن کورهوز [۲]

ایضاح : (ایله و) قارشى . (چالش) چالقدن ییاق صالایش ، محاربه .
(دارتاووز) طامق دن : آلق ، صالامق چلمک . [۱] (سوسی) عسکری . (سو) عسکر .
(نورنک) تورک . (سیاوز) صیلام ، قیرهلم . صیمق = قیرمق . (سومزله)
سویمز ایله یعنی عسکریمز ایله . (قرنکو ایله) قازانلق مملکتته . (شارن) شهرینى .
(قراوز) قیرارز ، کمرز ، اولدورورز . (ایدر) سویلر

[۱] چکمک معناسنه اولمقده ممکندر (لمصححه)

[۲] بومنظومه نك وزنى (متفاعلن فعولن متفاعلن فعولن) درکه اسکی شاعرلرجه
پك آهنگلى ، پك مقبول برونذر بووزن اوزره سویلنمش یوزلرجه غزل منظوم اولمشدر .
(مذاق) نك برغرلندن :

نمخدنك غمزه لازم ونه سئل سيف مژگان

بز اوشه سوار عشقه دل وچان ایله فدایز

فضولینك بر غزلندن :

بت نورسم نمازه شب وروز راغب اولمش

بو نه دیندر الله الله بته سجده واجب اولمش (لمصححه)

وله

- ۶ -

آنی کم بن کوروزوم سن کرارین بنم حالن نیت دز کنی بلاسین
اکر طشسین اکر داموز بونوزدن تلاسین بلك کلي نوز اولاسین
ایکی عالم اکر سائوک اولوزسه ئویاسین عالمی آبی دوتاسین
ارئلر کوه اغدیلر بو یزدن ارئلر لا بلا کوه آغاسین
طهور دز حق سنجوسی اوچماق اچره اکر طاهر سین آندن سن اچاسین
یاوقیل کندوزنسکی دالو بیکی کم آبی کم دیلر سین سن بلاسین
ولڈ سپی کوشدن بللو کوزدی نیجه آندن سرونکی کیز لیا سین

وله مد الله ظله وبرکته

- ۷ -

هم سن کره سین بیبی آلدن ورؤم بیز کن
یولده اوتورؤم جان سوز قان آغلیوم بیز کن
کز اولیسین بانم سندن چپقا تیز جانوم
بو قایوبنی دوتا آنکیمز آلوم بیز کن^(۱)
سوخو اچوم^(۲) سوخو دالو اولوم^(۳) دالو
نم واز ورؤم سیلا سپی دوتوم بیز کن

(۱) بودرد بی دوتا آسُر الوم برکن (۲) اچوم (۳) الوم

— ۶ — وله

آنی کیم بن کوروروم سن کورم سک   بنم حالم نیتهدر کی بیله سک [۱]
اکر طاشک اکر دمیر بو نوردن   طولم سک بلکه کلتی نور اوله سک
ایکی عه اکر سنک اولورسه   قویه سک عالمی آنی طوته سک
ارنلر کوکه آغدیله بو یردن   ارنلرله یسه کوکه آغه سک
ضهوردر حق سوجوسی اوجق ایچره   اتر طاهره سک آندن سن ایچه سک
یاوی قیل کمندوزیکی دلی بیکی   کیم آن کیم دبلر سک سن بوله سک
(ولد) سنی کونشدن بللو کوردی   نیچه آندن سربکی کیزله سک

— ۷ — وله

هم س کورم سک بنی الدن وارم ووم برکون   یولده او طوروم جانسز قان آغلايه ووم بیرکون
کر اونیه سک بنه تندن چیقه تیز جانم   بو قابو بنی طوته آنسز ثوله ووم بیرکون
سوجو ایچه ووم سوجو دلی اوله ووم دلی   نهم وار ویره ووم یله سنی طوته ووم بیرکون
ایضاح : — ۶ — (قویاسن) بیراقه سین ترک ایدم سین . (دوتاسین) طوته سین یعنی
آله سین . (آغدیله) چیقدیله یوکمه لدیله . (بلا) بیله ، معاً برابر . (یاوو قیل) غائب
ایله . (دالو بیکی) دلی کیبی ، دیوانه لر مثالی . (سرونکی) سربکی ، اسرارکی .
ایضاح : — ۷ — (الدن وارمق) الدن کیتمک ، ضایع اولمق . (قابو) قایبی ، درد ،
غم ، قساوت . (قابو دوتمق) کدر بوغمق ، غمدن هلاک اولمق . (آنکسر الوم)
آنسیر اولوره ، درحال هلاک اولوره .
(بیله ویرمک) هوايه صرف ایتک ، تلف ایتک . (دوتوم) طوتاوم ، طوتام ،
طوته جم ، ضوتقلیم مأمولدر .

[۱] دوغروسی بیلدیگمز (بیلیمک) مصدرندن (بلاسن = بیله سک) اولمیدر .

سپنی نیشه ساوروم یوز^(۱) جان یکی دپلرؤم
 اوله که قولی^(۲) کلا سپن اولوم بیزکن
 دوزوم و آغلرؤم اوتوزورم اینکلرؤم^(۳)
 آیله قیاسنکری هم بن کولوم^(۴) بیزکن
 کزلر سپنی کوزسا عالم سپنی بیلوزسا
 آلوم دکچک سان بن کزلیوم^(۵) بیزکن
 ولد یوزنکی کوزدی کلدی قاپونکا^(۶) دوزدی
 اپتی که کله اولن کم سنی^(۷) اوتوم بیزکن

وله

— ۸ —

ای رشک مه وهم خور ای - سیرت صد کلشن
 چی کم شود از لطف کر بنکری سوی من
 ای آئی و کنش قولن آلدن جانمی بوکن
 کز بیز باقسین بانکا^(۸) آکسک نه اوله سندن

پرسیدم ای مه رو از کافر چشمانت

کز چه زده آتش دردین من ای پرفن

نسخه : (۱) یز (۲) قلی (۳) اوتور بن انلرؤم (۴) کلوم
 (۵) کزلیوم = وزله یه یز (۶) قیویا (۷) سینی (۸) بقسن بانا

سنی نیشه سهوهرم یوز جان بیکی دیلرم   اوله که قولای که سنک اوله ووم بیر کون
 طور وروم و آغلار ووم اوطور وروم ایکلر ووم   ایله [۱] قومایه تکرری هم بن کوله ووم بیر کون
 کوزلر سنی کور ورسه عالم سنی بیلورسه   الیم دکیجک سنی بن کیزلیه ووم بیر کون
 (ولد) یوز بیکی کو. دی کلدی قاپو که طور دی   ایندی که کله اول کیم سنی اوپه ووم بیر کون

— ۸ —   وله

ای رشک مه وهم خور ای حسرت صد کلشن
 چی کم شود از لطفت کر بنکری سوی من

ای آی وکونش قولک آلدک جانمی بوکون
 کر بر باقهسک بکا اکیک نه اوله سندن

پرسیدم ای مورو از کافر چشمانت
 کزچه زده آتش دردین من ای پرفن

(نیشه) نیجه ، ناصل . (ساورم) سورم . (قلی کلا) قولایه کله ، تصادفایده ،
 سهولت حاصل اولی ویره . (سین الوم) سنک اولهیم . (ایله قیا) بویله بیراقایه ،
 بو حالده ترک ایتمیه .

(کز لر سینی کر رسا الخ) بویتک معناسی شودر : (کوزلر سنی کورمک ، عالم سنی
 بیلیمک تحت امکانه اولنجه بلکه برکونده بنم المدن کلیر ، سنی کوزلرم و کورورم) .
 (ایچی که کله ان کم) دیدی که اوله بیر زمان کله که :

ایضاح : — ۸ — (آلدن) آلدیک . (اکیک) اکیک ، نقصان .

[۱] همزه نک فتحیه (ایله) اناطولی دیلدر . استانبولده (اوله) دینور . بانک
 فتحیه (بیله) کله می ده بویله در . (لمصحه)

ول آئی یوزونکی کوزدُم کاوز کزنکا سوزدُم
آیتَم نه چقارز سِنِ بَر کزدا بَی دپندن

در حسن غنی تومن سخت فقیر ای جان
زان کنج فراوانت سویم جوکی افان
سِن بِلِسِن وَبِن یوقسل^(۱) سِن بکنسن وَبِن بر قل
تَنکَر یچن^(۲) بَر بالان دپنل که سَنن و م بِن

خواب از سر من بردی توجای دکر - غنی
این نیست روا بنکر ظلمست قوی روشن
بپندن یوقوی قاتین وازدن یالوز یاتین^(۳)
آیتَل نه بلادز بو عشقک نه دلز بپندن

کر قصد نداری این کز عشق شوم مجنون
سر را زچه ای لیلی بی ون کنی از روزن
کز سن دیلمز سَن کم بپنی دالو ایداسِن
اول آئی یوزلا کُند و ز طامده^(۴) نپشه^(۵) کار ز سَن

نسخه: (۱) یوقسل (۲) تَنر یچن (۳) بندن یقیمی قاتین وردن یلنر یاتین
(۴) دمدا (۵) نشا

اوپ آی یوزکی کوردہ کاور کوز کہ سورده
تہم نہ چقار رسک برکزدہ بنی دیندن

د. حسن غنی* تومس سخت فقیر ای جان
زان کنج فراوانت سویم جوکی افکن

س بایسک وبن یہ قسور سن بکسک وبن برقول
تکریمچون بریلان دیکر کہ سنک ودم بن

خواب از سر من بردی توجہی دکر خفتی
این نیست روا بنکر ظلمست قوی روش

ندن یوقومی [۱] قپدک واردت یالاووز [۲] یاتدک
اینگل نہ بلادر بو عشقک نہ دیلر بندن

کر قصا نداری این کز عشق شوم مجنون
سرر انچه ای لیلی بیرون کنی از روزن

کر سن دیله مزسہ کیم بنی دو ایدہ سک
اوپ آی یوز ایله کوندوز ضمدہ نیشہ کردس

(برکزدا) بیر حظہ دہ ، بیر آندہ .

(یتس) یوقسور ، فقیر . (دیس) دی ، سوبلہ . (سننوم بن) بن سنکم ،
بن سکا عاڈم ، باشقہ سنک دیکر . (یسین) بایسین ، زنکینسین .

(بندن یوقمی اح) یعنی بندن اویضومی قیدک . واردت یالکیز یاتدک . (ایتس) سوبلہ .
(نیشہ) نہ ایشہ . یچہ کچی ناصد دیمکدر . (کازرسن) کزرسین .

[۱] زم صرف فرده دہ (اویقہ) یرندہ (یہ قو) دینور . ضمہ لر (یوموق) گلہ سندہ کی

صمہر کییدر . [۲] (یانکیز) یرندہ لازلر ، کوز جیلردہ بویلہ (یالاووز) دیورلر .
بہ غزلت وزنی (منعمون متاعیل منعمون متاعیل) اووب بعضاً امدہ لازمدر . (مصححہ)

ای شاه همه خوبان محکوم تو انس و جان
کوزهره که کس کوید این بشکن و آن بشکن

ما شاسین ائی حاتمب آیتعل نه دپار کوننگان
کیم دز که سکا ایده نونخشی و اول یامین
پون چرخ ولد کردن بر کرد مه زخشان

هر دم غزلی کو یان با جان و دل وهم تن [۱]

وله

— ۹ —

کنلی دلمز بن نه ادون جانی طرتمز بن نه ادون
ایتم اجفل سن بو سجوی ایتمی رکمز بن نه ادون
ایتم بو جکا سنی قو جون ایتمی المز بن نه ادون
ایله کم بن الدم انجن حالم کرمز بن نه ادون

(یامن) یامان .

ایضاح : — ۹ — (کنلی) کوکلی . (دلمز) دیلمهز ، ایسته مز . (ادون) ایدیه .
(طرتمز) ! کلاشیلدی . (طور و تمز) = طور دورمز دیکمی ؟ .

(ایتم) ایتمدم ، سوله دم . (اجفل) ایچ . (سجوی) سوجوی ، شرابی .
(ایتمی) ایتمدی ، دیدی . (المز) اوله ماز .

(ایله کم) اوله که ، او صورتده که . (انجن) اونک ایچین ، اونک اوغرندده .

[۱] بو غزلک تورجه لری مفهوماً فارسینک ترجمه سیدر . یالکز بوییت ترجمه سز
قالشدر ممکن که جناب ناظم بو بیت ترجمه لزوم کورنش یاخود ناسیخلر طرفندن سهواً
اونودولمشدر . (لمصححه)

ای شاه همه خوبان محکوم تو انس و جان
 کوزهره که کس کوید این بشکن و آن مشکن
 پاشاسک ای جانم ایستکل نه دیلر کوکلک
 کیمدرکه سکا ایده بو ییخشی واول یامن
 چون چرخ ولد کردان بر کرد مه رخشان
 هر دم غزلی کو یان با جان و دل وهم تن

— ۹ — وله

کوکلی دیله مز بن نه ایده وون	جانی طارتماز بن نه ایده وون
نه یتم ایچکل سن بو سوجوی	نه یتمی کرکز
نه یتم بو کیجه سنی قوجه وون	نه یتمی اولماز
نه یله کیم بن تولدم آنکچون	حالی کورمز

بوغزلک وزنی طنمجه (ایکی کره مستغلاتن) اولوب بعضاً (فاعلاتن) لفظنه انقلاب
 ایتشه بکزمه یور. مع مافیه بو وزنده اولانلرک هپسنی خفیف تعدیل ایله (مستغلاتن) وزنه
 قویق قابلدیرکه بنجه موافق اولانده بودر. مثلاً (جانی طارتماز) عباره سنک باشنه بر
 (هم) علاوه ایدیلینجه وزن دوزهلیر. کذلک آلتنجی بیتک برنجی مصراعنده کی
 (اوله) کلهسی (اولورسه) اولورسه یینه وزن دوزهلیر. دیکرلرله ایسه علاوه سز
 فقط طرز تلفظی اماله ایله دیکشیدیره رک اوقومق کافیدر. شو قدر وارکه آلتنجی بیتک
 ایکنجی مصراعنده کی (پاشادر باقاز) عباره سی یا (اول پاشا باقاز) اولمی یا خود (یا شر و
 باقیناز) اولمیدر (یا شر و) کیزلی دیمکدر. (شَهْ دُرْ باقیناز) اولقده ممکندر. برده
 سکزنجی بیتک ایکنجی مصراعنده کی (اول) لفظی باشده اوله رق دوغروسی (اول یه
 قوماز) اولمیدر.

برنجی بیتک برنجی مصراعنده کی (طارتماز) کلهسی چکمز معناسنه اولق ممکندر که
 جانی چکمز، ایسته مز، دیله مز دیمکدر (لمصحه)

انی دِلْزُم اَنی سَوْرُم   اَل بَنی سَوْمَر بَن نه ادون
 بندن یك اکر اَلَا بَن لَر   پاشا ذر بَقَمَز بَن نه ادون
 اَیْتِم بَن اَنَا مَالُم سَنَن در   قَائِمْدَه ذر مَر بَن نه ادون
 اَنَّن اِلْدَن اَدَا دُشیدَم   یَنه اَل قُز بَن نه ادون
 وَلَد اَوْنَا وَرْدی طُویَا   قَیسی آچِلَز بَن نه ادون

وله

— ۱۰ —

قَرَا قَشَلَر قَرَا کَزَلَر جَنَم اَلْدی جَنَم اَلْدی
 مُسْلَمَانَلَر نَدَز بُو کِم بَنَا کَلْدی بَنَا کَلْدی ^(۱)
 مُسْلَمَانَلَر عَشِیق اَلْدَم سُبُجُو اِشْدَم دَلُو اَلْدَم
 ذ کَالی چَاغِرُن کُوتُرُو دَوَا قِلْدی دَوَا قِلْدی

نسخه : (۱) بعض نسخه ده برنجی بیت شویله در :

نه طاتلوزر سَنَن عَشِیقَن که بَیْتدن کُنکامی آلدی
 اَنکا بر جان فِدا قِلْدَم اِکی بَن جان بَنکا کلدی
 برده بو بَیْتدن سوکره شو بیت واردر :

اَنن که جانی نورلودی عیسی کیبی کو کا آغدی
 قَرانکو جانلو ییر اُزره اشک کیبی کِر و قِلْدی

آنی دایلم آنی سهورم   اول بی سومز بن نه ایده وون
 بندن يك اکر اوله بیکلر [۱]   پاشه در باقاز
 می تم بن اکا مالم اوله سک   قائمه طورماز
 آنک الندن اوده دوشیدم   یینه اول قوماز
 (ولد) اوینه واردی طیویه   قاپسی آچیلماز

— ۱۰ — وله

فاره قاشلر قاره کوزلر جانم آلدی جانم آلدی
 مسلمانلر ندر بو کیم بکا کلدی بکا کلدی
 مسلمانلر عاشق اولدم سوجو ایچدم دلی اولدم
 دوکالی چاغرک کوترو دوا قیلدی دوا قیلدی

(دلرم) دایلم ، آرزو ایدرم .

(بن لر) بیکلرجه ، هزاران ، بیر چوق ماشقلر . (پاشه) پاشا ، امیر ، بویوک ذات .
 (قائمه) یائمه . (درمز) طورمز .

(ادا) اوده ، آتسه . (دشیدم) دوشهیدم ، دوشهچک اولسهیدم . (قز)
 قویمز ، بیرافز .

(اونا) اوینه ، خانه سنه . (وردی) کتیدی . (طیویا) عبودیت ، عرض خلوصه ،
 زیارت . (قپسی) قاپوسی .

ایضاح : — ۱۰ — (بیندن) بندن . (کنکلمی) کوکلمی . (اکی بن) ایکی بیک .
 (قراکزلر) قاره کوزلر . (جنم) جانی .

(سجو) سوجو = شراب . (اشدیم) ایچدم . (دکالی) هب . (کوترو)
 کوتورو = کاملاً ، جمله .

[۱] (بیکلر) یرنده بانک فتحیله (بکلر) اولوق دهان مناسبدیر . (لمصححه)

سَنی کَرْدُم سَنَا کَلْدُم اَلْم دُتَغِل ادا دُشْدُم ^(۱)
 اُسْم وَرْدِی دَلُو اَلْم بَنی تَنکَرِی ^(۲) سَناسَلْدِی
 سَنی کَرْدُم کَچَارِیْدَن جَنَلَر ^(۳) یُولُن آچَارِیْدَن
 عَشِیق لَارِی سَچَارِیْدَن قَلَايِن یِلْدُم چَلْدِی
 اَلو کِچِی سَنی ساوَر سَنی اِسْتَر سِرِن سِنَلَر
 کَنش کِچِی یوزُن طوغِی ^(۴) قَمُو عَالَم نُوْرُن طَلْدِی
 خَلایِیق لَار جَنی سَچِن بُوْذِیَا دَن بُو قَاجِن
 کَرِی آچِن کَرِی آچِن کَرُن تَنکَرِی ^(۵) تَلَر قَلْدِی
 وَلَد کَلْدِی سِرَا اَیْدُز نَه اِسْتَر سِرِن سِرِن لَادُز
 کِم اُسْلِیسا بَنی ^(۶) یِلْدِی دَنیز اَلْدِی کَهَر یِلْدِی

(۱) سنی بلام سنا کلددم کَرْم آچِم یوزن کوردم

(۲) عشقن . (۳) جَنَم . (۴) طوغر . (۵) تری (۶) بَنی

(دتغل) طوتغیل ، طوت . (ادا) اوده = آتسه . (اسم) عقیل . (وردی)

واردی = کیتدی ، زائل اولدی .

(قَلَايِن) قالاينی ، باقیسنی . (چَلْدِی) چالیدی = یاقدی .

(اَلو کِچِی) اولو کِچِی = بویوک کوچوک . (یوزن طوغِی) یوزکک طوغمه سی

یاخود دوغروسى (یوزن طوغر) یعنی یوزک کونش کی طوغار . (قَمُو) بوتون = هپ ،

جیمه . (نورن) سنک نورك . (طَلْدِی) طولدی ، قاپلادی ، احاطه ایتدی .

(خَلایِیق لَار) ای خَلایِیق ای اهلای . (جَنی سَچِن) جانی سچیکز ، انتخاب

واختیار ایدیکز ، تی وهوای نضانی التزام ایتدیکز . (کَرِن) کوروکز .

سنى كوردىم سكا كىدىم الم صۇتغل اوده دوشده
اوصم واردي دلى اولدىم بى تىكرى سكا صالدى

سنى كوردىم بىچر ايدىك جانم يولنن آچار ايدىك
عاشقلىرى سىچر ايدىك قىلاننن يىلدىرم چالدى

اولو كىچى سنى سەور سنى ايسىر سوزك سويلر
كونش كىچى يوزك طوغار قو علا نورك صولدى

خىلايقار جاني سىچك بو دنيادن برو قىچك
كوزى آچك كوزى آچك كورك تىكرى نەلر قىلدى

(ولد) كىلدى سىزمە ايدىر نە ايسىرسىز سىزكلەدر
كىم اوصلوسە بوئى بىلدى دىكىز اولدى كىم بولدى

(ايدىر) سويلر . (نە ايسىرسىز سىزىلادر) نە ايسىرسەكىز سىزكلە برابرر .
(اسلىسا) اوصلو ايسە ، عقللى ايسە . (دنيز) دىكىز .

آلتىنجى بىتمەكى (سىچن) كىلەسى صاحىكىز معناسە اولموقدە مەكىندىر يعنى اى انسانلر
جانكىزى صاحىكىز ؛ جانكىزى جاناندىن اسىر مەكىكىز دىمكىدر . (لمصحه)

تَنکَرِ پُچُونِ کَل بَنکا کِم اَنکَسِن تَنکَرِ پي ^(۱)
 وِز بُو جِهاني بُوکُن کِم اَلَسِن تَنکَرِ پي
 باش ^(۲) نه اَلُرُ بُو يلا وِز طاوَرِ ^(۳) سَن يلا
 باش سُو ز جان کُو ز ^(۴) آچ کِم کُو رَسِن تَنکَرِ پي
 اوسَنکي ^(۵) قُو غِل بُوکُن يله ده کور کل دوکُن ^(۶)
 دالو بکي اوينه غِل ^(۷) کِم بَلَسِن تَنکَرِ پي
 کَندُزَنکا ^(۸) باقَمَعِل کَندُزَنکي ^(۹) سَن قُو غِل
 کَندُزَنکي يا و قِل کِم بَلَسِن تَنکَرِ پي
 کُو که آعاسِن جانم ^(۱۰) کَر اَلَسِن سَن بَنم
 آچ اَلَنکي وِپَر ^(۱۱) مالَنک ^(۱۲) کِم دَنَسِن تَنکَرِ پي

نسخه : (۱) تَنکَرِ چُن کَل بَنّا کِم اَسِن تَنکَرِ پي . (۲) بَش .
 (۳) دَوَرُ ز . (۴) بَش سَزاج کوزنی . (۵) اُسَنی . (۶) يله ده کُر کل
 دُکُن . (۷) اُينَه غِل (۸) کَندُزَنکا (۹) کَندُزَنی (۱۰) جَنم (۱۱) اَلْی وِز
 (۱۲) مالَن

ایضاح : - ۱۱ - (اَنکَسِن) آکاسِن ، ياد ايليه سِن . (آکَمَق) دن .
 (طاوَر) اسکیدن مال کله سی رینه مستعمل ایدی . (اَلر) اولور . (يلا) يوله .
 (وِر) وِر .

— ۱۱ — وله

تکری ایچون کل بکا کیم آکه سک تکری نی
ویر بو جهانی بوکون کیم آله سک تکری نی

باش نه اولور بویوله ویر طوارک سن یله
باش سز جان کوزین آچ کیم کوره سک تکری نی

اوصکی قوغل بوکون یایلاده کورکل دوکون
دلی بیکی اوینه غل کیم بیله سک تنکری نی

کندوزیکه باقماغل کندوزیکی سن قوغل
کندوزیکی یاوو قیل کیم بوله سک تکری نی

کوکه آغه سک جانم کر اوله سک سن بنم
آچ الکی ویر مالک کیم طوته سک تکری نی

ایکنجی بیتک معناسی شودر : بالیکیز باشند نه چقار . سن باش ایله برابر حیوانات
اهلیه کی ، مالکی بیله فدا ایت . قنی باش قاینوسندن آزاده اولدینک حالده جان کوزینی
آچ که تا کری نی کوره سین .

(اوسنکی ، اسنی) اوصصوکی ، عقلکی . (قوغل) بیراق ، ترک ایت .
(بیله ده کر کل دکن) یایلاده کورکیل دوکون ، یایلاده دوکون کور . بو تعیرک معناسی
آکلاشیلما دی . اودوره عا ند بیر تعیر مخصوص اولسه کر کدر .
(دالو بیکی اوینه غل) دیوانه کیی اوینا .
(کندزنکا) کندیکه . (کندزنکی) کندیکی . (قوغل) ترک ایله ، بیراق .
(یاوقیل) غائب ایله .

(اغاسن) چیه سین ، عروج ایله یه سین . (دلسن) طوته سین ، آله سین .

قَمَّتْكَ اَرْتَقْ اولا آي سَنكا^(۱) يَسْتَقْ اِلا

سَوَه سَنِي كُوكْ وِپِرْ كَرِ سَوَسِن تَشْكِرِي

شَيْخ آچِرْ سَا كُوزْنِك اِچْمَاقْ اِلا اُورُوزْنِك

طَامُودَه كُونَه اُزْنِك كَرِ قُسِن تَشْكِرِي

كُوزْمَيْسِن سَن جَانِي بِلْمَيْسِن جَان قَانِي

بِنْدَن اِيرَقْ^(۲) آي اِچِي كَرِ صَالْسِن^(۳) تَشْكِرِي

نَبِيَه وَلَدَ خَلْمِچُن بِيَر قَاجْ عَاصِي اِچُن

يِيل اُن اِيكَاي^(۴) اَغْلِيْبْ يَالُورْسِن تَشْكِرِي

(۱) سنا (۲) اِرَقْ (۳) سَنَسِن (۴) يِيل اُن اِكَي .

(يَسْتَقْ) ياصديق .

(اوروزو) روزی ، رزق . (طامو) جهنم . (کونه) کویونه یعنی یانه .

(کویونمك = ياتق) دن . (قوسن) قویهسین ، بیراقهسین ، ترك ایله یهسین .

(قانی) هانی . (ایرق) آیرق ، آیری ، باشقه ، خارج . (اِچِي) افندی ،

بك کبی عنواندر . (سنسِن) صانهسین ، ظن ایله یهسین .

(ایکای) ایکی آیدن محفدر . (ییل اون ایکی آي) قویهده حالا تعبیر مخصوصدر

(بوتون سنه) یعنی هر وقت دیمکدر .

بونظمك وزی (مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن) اولدیغنه کوره ایکنجی بیتك ایکنجی

مصراعی شویله اولمیدر :

قيمتك آرتق اوله آي سكا ياصديق اوله
 سوه سني كوك ويير كر سوه سك تكري يني.
 شيخ آچارسه كوزك اوجق اوله اوروزوك
 طاموده كوينه اوزك كر قويه سك تكري يني
 كورميه سك سن جاني بيلميه سك جان قاني
 بدن ايراق اي ايحي كر صانه سك تكري يني
 نيجه (ولد) خلق ايجون بير قاچ عاصي ايجون
 ييل اون ايكي آي آغلايوب يالواره سك تكري يني

(جان كوزيني باش سز آچ . . .) ياخود حالي اوزره ابقاسي ده جاژدر . فقط
 بوصورنده اماله ايله (ز) حرفه بر كسره خفيه وير مك لازمدر .
 اماله ايسه اسلافك آثارنده اولدجه چوقدر . (لمصححه)
 [۱] ظن ايديبورم كه (اوروزو) كله سنك صوكنده كي واو فضلهدر . دوغريسي
 (اوروز) اولماليدر . ييتك وضعتي بويله ايجاب ايديبور . چونكه (كوز ، اوز) كله لرينه
 (اوروز) اويار . معناسي ايسه مقام ، مكان ، مسكن ، مستقر ، اقامتگاه كي برشي اوله جقدر .
 بو كلهيه برهان قاطع ترجمه سنده (آبرون) كله سنده تصادف ايديبور . (لمصححه)

۱۲ — وله

سَنَنْ اَوَنْ بُو كَچَه نوردوتی^(۱)
 آتَشَكُچَنْ^(۲) كَمَ اِيچَنْدَه^(۳) آتِي دَشْتِي
 قَرَانَكُو^(۴) قَانَمِيَا^(۵) آتْدَا كِه بُو آتِي
 قَرَانَكُوِي نُو رِيلا طاشِرَه^(۶) يَتِي
 وَ آيْدَنْدَنْ طَلِيحَك^(۷) بَلَلُو^(۸) اُولُو
 كِم اَوَغَرِي اَوْدَه قَلْدِي نُو قَسَه^(۹) كِيَتِي
 اَوَايْدَنْدَنْ بُو كَچَه اَيَلَه طَلْدِي
 كَشِي كُوْدَنْ دَكَلْدِي وَاَرْدِي يَتِي
 نَه يَا غَمُوز دُر^(۱۰) كِه يَغْدِي جَان اَز رَنَّا
 كِه جَانْدَنْ بِيَن^(۱۱) سَكَلَف بِيَن^(۱۲) باغ يَتِي
 نَه كُو هَر اَلْدِي بُو يَز طَامَلَه جَانَم
 كِه يُو رُ مِيَن دَنْكِيَز^(۱۳) آتْكَا كِرْدِي بَانِي

نسخه : (۱) دشتی (۲) آتَشَكُچَنْ (۳) اِيچَنْدَا (۴) قَرَانُو (۵) قَلِيَا (۶) دَشْرَا

(۷) طَلِيحَك (۸) بَلَلُو = بَلَلُو ، خالدار ، نشانی ، معین ، بللی . (۹) يَقْسَا

(۱۰) يَغْمُوز دُر (۱۱) بِيَن (۱۲) بِيَن (۱۳) دَاكِيَز

سنگ نهه ك بو كيجه نور طه تدی   آنديچون كم ايچنده آي دوشدی
 قراكو فالیه آنده كه بو آي   قراكوئي نوريه طشره ييتدی
 نه آيديندن طوليجني بللی اه لو .   ايم اه غري نهوده فالدی يوسه ييتدی
 نهو آيديندن بوكيجه اويله طولدی   كشي لودن دكلدی واردی يه تدی
 نه يانمه ردر كه ياغدی جان اوزر نه   كه جاندن بيك كوله ف بيك باغ ييتدی
 نه كوه اه لادی به بر طه اه جانم   ده يوز بيك دكر آ كا كيردی ياتدی

ابضاح : - ۱۲ . (سنن اه ن) سنگ اويگي ، خانه كي . (نو . دوتی) نور طوتدی .
 (دشتی) ده شدی ، نور ق . علس اتدی .

(ييتی) ييتدی ، ايسردی ، ايلری وردی ، دفع ايله دی .
 (او ايدندن طليجك الخ) خانه . هتاله طولينجه خير سيز خانه ايچنده ميدر يوسه
 كيتمشيدر بس بللی اه لو .
 (كشي كودن الخ) يمي بر كيشی ايم احمی دكيل ابدی . اه وب ايرشدی
 [واونوراني كوردی] .

(هلف) كلاب لفظندن توركلشدير مه در . فقط (كل) . مناسنه فوالا نيلير . آنجا ق
 فقيرجه (كل) لفظی توركله در . (لون = شمس) اصلندن مأخوذ در رنكندن ،
 دكريميلكندن كونه تشبهاً ته سيم قيلنه شدر .
 برجي ييتك ايكنجي مصراعنك مه كنده كي (دشتی) كلهسی (ياتاق) مصدر نندن
 (يتي = ياتدی) اه اقي لا مه . (المسححه)

بَنَكَا ^(۱) سَرْمَه نِشَه ^(۲) اَسْرَكُ الرِّسِن
 بُونِي ^(۳) كُورَسِن نَه سُو جُونِي دَنِي
 عَجَابَا قَالَرُون اُول ^(۴) چَلَبَدَن
 اِكِي جَانِي تَتَا بَر بَر نَه قَتِي
 اِكِي يَاقْشَلَرَنَدَن بَر سَرِيدَن
 قَرَا كُوزَنَك بَنَكَا نَا اَوْقَلَر آتِي ^(۵)
 يُوْرَاكُم دَه نَه طَنَلُو ^(۶) عِشْقِن اودِي
 يِرَاكُم غُودِيكِي ^(۷) يَانْدِي دَنِي
 وَلَدَ بَارَا اِچِي كَنْدُو بَرَلَا
 سِينِي ^(۸) آلدِي جِهَانِي وَرْدِي سَتِي

- (۱) بَنَا (۲) نَشْن (۳) بَنِي (۴) اُل (۵) قَرَا كُوزَن بَنَا نَا اَوْقَلَر آتِي .
 (۶) يِرَاكُم دَا نَه دَنَلُو (۷) غُودِيكِي (۸) بِنِي .

(بَنَكَا سَرْمَه نِشَه اِلَه) بَكَا نَاصِل سَرخوش اوليورسين ، نَه دَن بوقادار سَرخوش اوليورسين ، دِيه صورمه بَلَكه بِي نَه يِجِم شَرَاب سَرخوش ايتشدر بُونِي كُور و بُونِي كُوزَن قَاجِرْمه اووقت بومسئله نَك حَقِيقَتَه ايرشمش اوليورسين .
 (عَجَابَا قَالَرُون) تَعَجَب وَحِيرَتْلَه مُحَاط اُولُورْم ، شَاشَار قَالِرْم .

بکاصورمه نیشه اسروک اولورسک   بونی کور سن نه سوجو بی طوتدی
 عجایبه قالیرهون اول جالابدن   ایکی جانی نیشه بربرنه قتدی
 ایکی یافاشلرکدن بر صورهدم   قاره کوزک بکا نه اوقلر آتدی
 یورکده نه طلی عشقک اودی   یورکم عود کبی یاندی توتدی
 (ولد) بازار ایتدی کندی برله   سنی آلدی جهانی ویردی صادی

(یاندی دوتدی) یاندی وتوتدی یعنی دومانی چقدی .

(سنی) صادی .

ماده اصلیه سنک صوکی (ت) اولان فعل ماضیلرده ماضی اداتی اولان دال مکسوره
 (ت) حرفنه دونه رک ادغام ایدلک تلفظ ایچون برقاعده قطعیدر . مثلاً (یاندی) کله سنی
 هیچ برترک ادغامسز اوله رق سویلمز فقط بو ادغامی املاده کوسترمک املا قاعده سنی
 بوزم جفتدن قبول ایدلمه ملیدر . بونکله برابر پک اسکی زمانلردن برو ادغامی املاده
 کوسترنلرده واردر .

(ماده اصلیه) ترکیینک یرینه (ابو حیان اندلسی) همزه نک ضمی و سینک تشدیدیه
 (اس) کله سنی استعمال ایدیورکه هم لفظ ، هم معنا اعتباریه اوته کندن جوق اییدر .
 بزا یستره ک بونک یرینه (نعل) یاخود (هم) دییه ییلیرز . (لمصححه)

— ۱۳ — وله

کالن کُرَن بُودُ کَنی قَتْلُو اِذْنِ آي و کَنی
تَتَری یُوزی بِر کُرَن قَوْنَزِ آي دُوتَن بَنی
عَدِ بَکِ یَنَدی کُولَم کُورَن کُرَن بُودَتی
اَسْلَوِیَه وَزِ کَل سَجَی آل بَیْشَنَدَن اَسَنی
اَلَم سَمِن یِمَقَدَن سَومَن سَنکری یَغنی
عَمَر اِکِ دُرِ بِلَغَل قَو قِصَّه دَت اُزنی

— ۱۴ — وله

کَا کَرک که دِرِی قَالَه اَلْمَا هَر کُرَن
'بَنی اَشْتَسَن وَدُشَن قَتی بُوکی سوزی
کَا کَرک که اَلَا اَل جِهَانْدَانِوزی آق
بُونِوَلَا کَلَسَن وَکَرَسَن بَنِم اَل یوزی

ایضاح : — ۱۳ — (کالن) کلیکز . (کُرَن) کوروکز . (بو دکنی)
بو دوکونی = سوری . (قتلو) قوتلو = مبارک . (تتری) تاکری . (کُرَنز)
کوروکز . (قونز) قویکز ، بیراقیکز . (دوتن) طوتیکز .
(عد) عود . (یندی) یاندی . (دتنی) توتونی ، دومانی . (اسلویه)
اوصلویه ، عقللییه . (ورکل) ویر . (سَجَی) سوجومی = شرابی . (اسنی)
اوصصونی = عقلانی
(سمین) سمیز . (یِمَقَدَن) یِمکَدَن ، کثرت اکلدن . (یَغنی) یوغون = قالین .
(قِصَّه) قِصَّه یی . (دت) ضوت ، آل . (اُزنی) اوزونی ، طویلی .

— ۱۳ — وله [۱]

كلك كورك بودوكونی قوتلو ايدك آی وكونی
تكری یوزی برکورو نور قوکز آتی طوتك بونی
عودیکی باندی کوکلم كورك كورك بو توتونی
اوصلویه ویرکل سوجومی آل باشندن اوصونی [۲]
اوله سمین [۳] ییمکدن سومز تکر یوغونی
عمرایکیدر بیلکل قوقصه نی طوت اوزونی

— ۱۴ — وله [۴]

کیمه کرک که دیری قاله ثویه هر کز
بونی ایشیتسون و طوتسون قاتی بوکوی سوزی
کیمه کرک که اوله اول جهانده یوزی آق
بو یوله کلسون و کورسون بنجه اول یوزی

ایضاح : — ۱۴ — (المیا) اولمه ، وفات ائمه . (قتی) قاتی ، صاغلام ،
محکم . (کی) یوکسک ، عالی .

[۱] بوقطعه نك وزنی (۴ کره مستعملن) در . شو قدر وار که ایکنجی بیتك ایکنجی
مصراعنده کی (آل) کلهسی (آغل) اولمیدر . بونکله برابر هر مصراعده بر ، ایکی اماله
لازمدر .

[۲] (اوصنی) شکنده یازمق لازم ایدیهده قافیه نی کوستر مک ایچون بویه یازمهیه
مجبور اولدم .

[۳] دوغروسی (سمیز) اولمیدر . ممکن که جناب ناظمك نسخه اصلیه سندن یازان
ذات (ز) حرفی (ن) کی کورمشد .

[۴] بوقطعه نك وزنی (مفاعلن فاعلاتن مفاعلن فاعلن) در . فعلن کلهسی بعضاً عینك
سکونیه ، بعضاً کسریله اوقونور .

سِي جَانْدَن بِنِ اسْتَرْ وَن سَنِي هَر خَطْلَه دِيلَرْ وَن
 دران دم کزدلت جویم نه معنی دُر که قاجر سن
 کُزَم سَن سَن جَنَم سَن - ن بو عالم دن نَم سَن سَن
 چو پلشم به ز خوبانی بی سن کم نَادُ تَرَسَن

تمت الكتاب على يدى العبد الفقير الضعيف الراجى رحمة ربه الاليف [۱]
 . . . الملقب بِتُورِ البخاري في ثانی والعشرين من شهر ذى القعدة سنة اثني عشر
 وسبعمائة [۲]

ایضاح : - ۱۵ - (استرون) ایسترم .
 (کُزَم) کوزم . (جَنَم) جانم . (بی سن کم نادرسن) سن بی نیچین آشاغی
 وعادی عد ایدرسین .

[۱] اسم اوقونه مامشدر .

دیگر بیر (سلطان ولد) دیوانتک خاتمه سی :

(تمام شد دیوان ولدی الهادی الی الصراط السوی والموصل الی عناية الابدی
 والسعادة السرمدی بعون الله وحسن توفيقه در دست فقیر حقیر نظام الدین الولدی المولوی .
 یازدهم ماه جدادی الاول سنه اربع وتسعين وستمائة) .

بو (نظام الدین) سلطان ولد افندم زک درویشیدر . (حضرت مولانا) نک
 درویشلری مولوی ، اولو عارف چلی نککیلر (عارفی) ، کذلک عابد و عادل اکبره
 منسوب اولانلرده بویله یاد اولونوب صوکره جمله سنه مولوی وصفی تقرر ایتدی .

وله

— ١٥ —

سنى جانندن بن ايستروهن سنى مرخفه ديپروهن
دران دم كز دلت جويم نه معنادر كه قچار سن
كوزم سنك جاتم سنك بو عالمدن بيم سنك
چوپيشم بهز خوباني بنى سن كم نه طوتارسن

بو (نظام الدين) حضرت مولانا به پك يقين بير ذاتدر . (مراسلات) ده كنديسنه
اوزون بر نصيحت نامه وار . بو (خاتمه) بي حاوى ديوان ، سلطان ولد افنديمرك
حال حياتنده ووفاتندن اون سنه قدر اول يازلمشدر . ديوانك چوق يرلى تصحيح
ايدلمشدر . او تصحيحلرك حضرت ولد افنديمرك دستخطلى اولمق محتلمدر .

[٢] بوعباره نك دوغروسى شويلاه اولمليدر (تم الكتاب على يدى العبد الفقير الضعيف
الراجى رحمة ربه اللطيف . . . . الملقب بنور البخارى فى الثانى والعشرين من شهر
ذى القعدة لسنة اثنتى عشرة وسبعمئة) . (لمصححه)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جناب سلطان ولد قدس سرہ الاحد حضرت تلمیذک • ابتدا نامہ • لرنده کی ابیات
تورکیہ نقل اولشدر : [۱]

کِمَ اَجَلُ سُرُ اَلْزُ سَا اَلْ قَالُزْ   اُجْمَقِ بُو جِهَانْدَا نَقْدِ اَلْزِ
کِمَ اَلْزِ سَا بُو کُنْ دِرِی اَلَا   کِمَ اَلْزِ سَا ^(۲) یَرِیْنِ یُوْزِ اَلَا [ب]
ذُنْیَانِنْ دِرِی کِی کُجَرُ قَلْعَزْ   تَنکِرِ پَدَنْ کِمَ دِرِی سَه ^(۳) اَلْ اَلْمَزْ

لسخه : [۱] بعض نسخده اولاً شواآئیده کی دورت بیت یازمش صوکره (کِمَ اَجَلُ سُرُ
الح) بیتلری دوام ایلشدر .

بُو حَدِیْ بُو یُیُزْدِ پیغامبر   قَنَعِ ^(۴) کِی شِی کِه دِرِی لِکِنِ اِسْتَرْ
کَنْدَزَنْدَا [ج] کَرکِ کِمَ اول اولَا   دِرِی لِکْ ^(۵) مَعْنِیْنِ اولِبْ ^(۶) بولا
اَلْمِدِ تَرِ اَلْکِ ^(۷) اَغْکِ ^(۸) کوکا   کِمَ سِرِی اَبِلَا کُنْشِ اوکا
اول کِمَ اَلْدِی اَلْمُسْزِ اَلْ قَلْدِی   اُجْمَقِ بُو جِهَانْدَا نَقْدِ اَلْدِی

(۲) اَلْ کِمَ اَلْمَزْ . (۳) دِرِی سَه (۴) قَنَق . (۵) دِرِی لِکِن . (۶) اَلْب .
(۷) اَلْن . (۸) اَغْن

ایضاح : (در لکن) دیریلیکینی ، حیاتی ، معیشتی .

(کَنْدَزَنْدَا) کندیسندن ، وارلقندن ، حیاته مغرور اولقندن .

(اولدِ) اولمدن ، اولزدن اول ، قبل الوقت . (تَر) تیز ، چابوق . (اَغْکِ) آغیکز

تعالی ایدیکز . (اوکا) مدح و ثنا ایدہ .

کیم اجلسز ئولورسه اول قاور اوچاغی بو جهانده نقد آلور
 کیم ئولورسه بو کون دیری ئوله کیم ئولورسه یارین یاوز اوله
 دنیانک دیرلکی کچر قللاز تکریدن کیم دیرسه اول ئولز
 [٨]

بو حدیثی بیوردی پیغمبر قنی کنشی که دیرلکین ایستر
 کندوزندن کرک کیم اول ئوله دیرلکک معنیین ئولوب بوله
 ئولمدن تیز ئولک آغک کوکه کیم سزی آی ایله کونش اوکه
 اول کیم ئولدی ئولومسز اول قالدی اوچاغی بو جهانده نقد آلدی

(المسز) اولومسز ، لایموت ، ابدی . (اجقی) اوچاغی ، جنتی . (نقد) پیشین .
 (یوز) یاوز ، فنا ، غیرمقبول .

[ب] (کندزندآ) کله سنک صوکنده کی تنوین (ن) مقامنده یازلشدر . بویه نون
 ساکنه نی تنوین ایله کوسترک اصولی پک اسکیدر . اوقدر اسکیدر که دیوان لغات
 ترکده بیله بر قاج کله بویه یازلشدر بو اصول اونجی عصر هجریده یازلش تورکجه اثرلرده
 دخی کورولمکده در .

[ج] ایله ظن ایدیورم که برنجی مصراء صوکنده کی کله (ئولک = موت) مصدرندن ، ایکنجی مصراءک صوکنده کی کله (اولق = کون) مصدرندن مأخوذدر .
 ایسته بوفرقی آکلاتمق ایچون برنجیسی (ئوله) ، ایکنجیسی (اوله) شکلنده یازدم .
 بو صورتده بیتک معناسی بوکون یعنی کندی اراده سیله ئولن دیری ایکن ئولش اولور ؛
 ابدی یاشار ؛ سعادت سرمديه نائل اولور . فقط یارین یعنی اراده سز و تعیر دیکرله اجلی
 کلوبده ئولن حیات ابدیه مظهر اولمیه جفتدن حالی فنا اولور ؛ معذب اولور دیمکدر .
 بویه برتفریق یاپیلیمه جق اولورسه قافیه بوزوله جقدر . (لمصححه)

كَرْتُولَا [دِرْزَلِكْ اَجَلْ سُرْ اَلْمَسْكُدْ تَشْكِرِي بِرْله هَمِيشَه ^(١) اَلْمَقْدُرْ
 بُو جِهَانْ سَوْمَكِنْ كِشْمَكْدُرْ عِشْقْ اَدْتَدَنْ هَمِيشَه بِشْمَكْدُرْ
 كَنْدُودَنْ يَاوُزِي كِدَرْ مَقْدُرْ اَلْ كِمِ اِتْمَزْ نَبِي نَه اِپْرَقْدُرْ
 اَلْمَكِنْ مَعْنِي بُودَرْ كِي يَلْ نَفْسُنْ اَلْدَرْ كِمِ اَلْسِنْ بِسْمِلْ
 كَنْدُرْدَنْ يُوْزَلِي سُرْغِلْ نَانَسَادَنْ كِه حَقْ دَكَلْ ذَرْغِلْ
 صَرْبْ اِشْدَرْ نَبِي اِدَامِيْسِنْ يَالْتَرْ بُو يُيلا كِدا مِيْسِنْ
 كَنْدُرْدَنلا اِچِي چِقَامِيْسِنْ كَرْسَرْ اَلْ آيْ يُزَا بَقَامِيْسِنْ
 اِسْتَه آيْ كِه يُولِي وَرْمِشْدُرْ جَانِي حَقْ ثُورِيْنَا قَرْمِشْدُرْ
 كِمِ سَنِي اَوَلْ اَلُو حَقَا دَكْرَا قَرْقُلُو كِيْرْدَنْ سَنِي ^(٢) چَكْرَا
 صِدْقْ لَا بَرْكْ دُتْ اَنْنِ اَتَكِنْ كِمِ سَنِي اِلَهْ اَلْ چَلَا بَدَكِنْ

نسخه: (١) اَلْمَسْرُ (٢) كَكَز . كَنْز .

ايضاح: (كِشْمَك) آتَمَقْ ، اَزَالَه اِيْمَكْ ، طَرَحْ .

(اَلْمَكِنْ مَعْنِي) صَوْفِيَه اَصْطِلَاخَنْدَه (اَوَلْمَكْدَنْ اَوَلْ اَوَلْمَكْلَكْ ، « مَوْتُوا قَبْلْ اَنْ تَمُوتُوا » نَكْ مَعْنَايْ . (كِي بَلْ) اِيْنِي بِيْلْ ، كَوَزَلْ آكَلَه . (بِسْمِلْ) مِيصِيْلْ ، تَمِيْزْ ، پَاكْ قُورْبَانْ .

(سُرْغِلْ) سُوْر ، دَفْعْ اِيْلَهْ ، قُوْغْ . (نَانَسَادَنْ) هَانِكِي شِيْدَنْ . (ذَرْغِلْ) طُورْ ، تَوَقْفْ اِيْتْ ، اَجْرَا اِيْلَهْمَه .

[١] عاشق پاشا نك كتابنده وديكر اثرلرده كافك اوزرنده اوچ نقطه كورولمكدهدر.

(لمصحه)

کیرتو دیرک اجلسز ئونکدر	تکری برله همیشه اونقدر [۱]
بو جهان سومکین کیشمکدر [۲]	عشق اودندن همیشه بیشمکدر [۳]
کندودن یاوزی کیدرمقدر [۴]	اول کیم ایتمز بوئی نه ایراقدر
ئولکلک معنسی [۵] بودر که ییل	نفسک ئولدور کیم اوله سک بسمیل
کندوز کدن یاوزلنی سورکل	ناهه سدن که حق دکل صورغل [۶]
صارپ ایشدر بوئی ایدمه سک	یالکیز بو یوله کیده میه سک
کندوزکله اینجی چیقهمیه سک	کوزسز اول آئی یوزه باقمیه سک
ایسته آئی که یولی وارمشدر	جاتی حق نورینه قارمشدر [۷]
کیم سنی اول اولو حقه دگیره	قورقولی کویرودن سنی کچیره
صدقه برک طوت آنک اتکین	کیم سنی ایله اول چالابه دکین

(گکیز) گه تز = قولای .

(اجی) افندی ، بویون آده .

(استه) ایسته ، آره . (یولی وارمشدر) طریق عزمنی باشه جیقارمشدر منزل

مقصوده ایرمشدر .

(ال الوحداکرا) او بویوک حقه ایرشدره .

(برک دت) بک ، صیقی ، صاغلام طوت . (الته) ایله ته ، ایرشدره .

[۱] کاف هفه قافیه اولشدر [۲] (کیشمک) کلهسی دیوان لغت ترکده ده وار .

دیمک که وقتیه کاشغردن قونیه قدر اوزانان تورکلرک دیلیری چوق کلمده مشترک ایش .

[۳] بو کله آنا طولی لهجه سنده برنقضلی (ب) ایله ایکن استانبول لهجه سنده

اوچ نقطه لی (پ) ایله شهرت آلمشدر .

[۴] بو کله کوستریورکه اسکیدن مصدرلرک خفیف ده بعضاً (مق) ایله سویله نیورایش .

[۵] صوکی الفی عربجه کله لری ، ایرانلیلر کبی (ی) ایله سویلک تورکلر ده کچمشدر

[۶] تورک کافته (غ) حرفی قافیه اولمشدر .

[۷] (قارمق) قاریشدرمق معناسنه در بزم ظرفلر ده حلاً مستعملدر . (نصیحته)

دِكْنِي زَرْجَقَرْ كَلَفْ [۱] دِكْكِی^(۱) قَمُو سِنِی قَوغِلْ^(۲) بِنَا كَلَكَلْ
 كِم سَنَا الِ یَلا قَلَاوَزِنْ^(۳) سَنْ بَنْم سُوذَمْ اِجْ كِم اَغُوَزِنْ^(۴)
 كَزَلِنْ بِنِ اَچَمْ كِه كِی كَرْسِنْ دَكَلَزَدْ^(۵) نِچَا نِچَا سَرْسِنْ
 نَه كِه وَزْدَرْ جِهَانْدَه بِلْدُوَزِنْ^(۶) سِنِی حَقْدَنْ نَمَامْ طَلْدُوَزِنْ^(۷)
 اَلِ بِنَزَدْ كِه خِضَرْ سُو اِجْدِی^(۸) دِرِی اَلْدِی^(۹) وَنَفْسِی بِنِجْدِی^(۱۰)
 بِنِ سَنَا اِچِرْمْ^(۱۱) كِه قَزْتَلِسِنْ تَسْكَرِی یُولِنْ اَنْزِنْ كِی بُلِسِنْ
 بُوِرِی قُوِیَنْ^(۱۲) كَا اَغِسِنْ قَرَنْو یِپَرَه نُوَزْ كِی یَغَسِنْ
 جَكَه نُورَلَه كَنْ اَیَلِسِنْ قَدْزَنْ لا كَنِی دُنْ^(۱۳) اَیَلِسِنْ

نسخه : (۱) دِكْنِي وَزِ بَرَقْ كَلَفْ اَلْعَلْ . (۲) قَامُسِی قُعِلْ . (۳) اَلْ
 یُولَا بِنِ اِیو قَلَاوَزُوْزِنْ . (۴) اَغُوَزُوْزِنْ . (۵) دَكَلَرِی . (۶) بِلْدَرُوْزِنْ .
 (۷) طَلْدَرُوْزِنْ . (۸) اِجْدِی . (۹) قَلْدِی . (۱۰) بِنِجْدِی . (۱۱) اِچِرْمْ بِنِ
 سَنَا . (۱۲) یِرِی قُوِیو بِنِ . (۱۳) رَحْمَتْنَه دُنْیِ كُنْ

ایضاح : (كَلَفْ) یا كَلَشْ اوله رق « كَلَاب » دن توركلشدیریلیب « كل » معناسنه
 اوزمان مستعمل ایتمش . نفس الامرده (كل) توركجه در .

[۱] بكا كلیدوركه (كلف) كلمی فارسیدن دونمه اولیوب خالص توركجه در هم ده
 کافی عرب کافیدر (كورك ، كوروك ، كوشنه ، كوتوك) کبی مرتجل برکله در .
 اشبو (كلف) كلمی (كشهری) نك (فلك نامه) سنده ، (فرهنگ نامه سعدی)
 مترجمی (خوجه مسعود) ك یکنی (عزالدین احمد) ایله مشترکا یازدینی (داستان سهیل
 و نو بهار) ده ده یکمکده در . (فلك نامه) دن : [تاریخ تألیفی (۷۱۷)]

تیکنی تیز چیقار کولهف دیککل
 فوسنی قوغل بکا کلکل
 کیم سکا اول بوله قلاووزین
 سن بن سودم ایچ کیم آغوزین [۱]
 کوزلرک بن آچهم که کهی کورهمک
 دکهلردن نیجه نیجه صورهمک [۲]
 نه که وار در جهانده بیلدورووهن
 سنی حقدن تمام طولدورووهن
 اول بیکاردن که خضر صو ایجیدی
 دیری اولدی و نفسی بیجیدی
 بن سکا ایچورهم که قورتولهسک
 تکرری یولین آنک کبی بولهسک
 بو یری قویو بن کو که آغهمک
 قراکو یرہ نور کبی یاغهمک
 کیجهی نور ایله کون ایلهسک
 قدرتکه کونی دون ایلهسک

(آغوز) اینکک ضوغورهمسی عقبنده صاغیلان صاریتمتیراق سوددرکه طعمیده بیراز
 عجایب اولور . (دکهلردن) اولور اولماز شیلردن ، بیر چوق حقایقندن . (سرسن)
 صورهمسین دیمک ایسه سؤال ایده سین دیتکدر . (سورهمین) ایسه طرد ایده سین معناسنه .
 بومصرع قارانلقدر طاتی برمعنی اکلاشیلمايور . (بلردون) بیلدیریم . (اول بئردن)
 اول بیکاردن ، منبعدن . (بجیدی) بیجیدی ، ایکی به بولدی . (قرونو) قازاقلق . (دن)
 :دون ، کیجه .

[۱] بو کله بزم طرفرده غنیک کسریله (آغیز) دییه سویلنوز . اینکده ، قویونده ،
 کجیده مستعمل اولدینی کبی یکی دوغوران قالدین ایچوندده مستعملدر .
 [۲] بو مصرعک معناسی اویولی بن ییلیم هرکسندن نیجه برصورهمک کل بکصور
 سکا کوسترهم الکدن طوتوب او یولده یورودهیم اویولی سکا کسیدیرهم سنی ایسته دیکک
 قوناق یرینه کونورهیم دیتکدر . (لمصحه)

برزمانده کم کلف یشیدي
 بلبل آنک وصفن یشیدي

(داستان سهیل و نوبهار) دن : [(برلین) طبعی ص ۷ . تاریخ تألیفی (۷۵۱)]

بهار اولجی طنگه کوزکی آچ
 چلب رحمتن طنگه کوزکی آچ
 طتر یر یوزن درلو درلوچچک
 ذکیلر کرو موسمی کلچچک
 آنوک امری فی الحال ایرنجهدر
 قو اشلری یرلو یرنجهدر

نَه كِه سَن حُكْم اِداسِن اَلْاَوَّلُ ^(۱)   اَز كَلَر سَا سَنَا اَلْاَوَّلُ ^(۲)
اَتَكِن دَت كَسْمَه اَنَدَن سَن ^(۳)   كَنْدَزَن كَرْمَا اِئْتَعَل سَن بَن
كَنْدَزَن اَت اَت آني ^(۴) بَلْعَل   كَنْدَزَن يَاوَقِل آني ^(۵) بَلْعَل
كَنْدَزَن دَن جِهاني كَر سَراسِن   بَن جِهان اَلْ جِهانداسَن كَر سَن
نَه بَلْعَل ^(۶) وَز اَلْ دَنكَر اِچْرا   كَر سَنكَا شَكْرِي اَلْ سُدَن اِچْرا
دَن اِچْرا بَلْعَلَن كَر سَن   اَلْ بَلْق لارَلَه بِلَا دَر سَن
طَرِبَن ^(۷) آندا سَن بَلْق اَلْسِن   نَه كَم اِستار سَن بَيَق ^(۸) بَلْسِن
اَلْمَلِكِي اَلْ دَنزده كَرْمِيه سَن   كَر سَن نَاكه وَز سَه سُرْمِيه سَن
اَنده سَر لَز پَرِنده كَرْمَقْدَر   اَنده كَم كَر كَرَا نَه سُرْمَقْدَر
اَنده اَلْسَر اَغَر سَر اِچْمَقْدَر   اَلْ چَمَنده ^(۹) قَتَت سُر اِچْمَقْدَر

نسخه : (۱) ایداسن اَلْ اولاً . (۲) قتنده بِلْ اولاً . (۳) اَتَكِم دَت کسمله
بندن سن . (۴) جی . (۵) جی . (۶) بَلْق لَر . (۷) دَرِبَن . (۸) بَيَق .
(۹) چَمَنده .

بر آرده قزل کلپله دِکَن   بِنورَن کُرو آنی یره دوکن
آنوک بِنیر غِیدز وَ کَرَنی کَلَف   زهی حیف کم اولیدی تلف
تلف اولمز اول خود چو قالر صوینی   خُوسینک اصلاً کسلمز صوینی

کَرک جناب ناظمک بیتنده کی ، کَرک شو ایکی کتابده کی (کَلَف) کَلَمسی (کَل)
معناسنی آکلادیر کی اولیورسده آریخه بر چیچک آدی اولقوده ممکندر بویله بر

نه که سن حکم ایدم سک اوله اول   آژ کاورسه سکا اوله اول بول
 • اتکین طوت کیلمه آندن سن   کندوزک کورمه ایتمک سن بن
 کندوزیکی اونوت آتی بیلکل   کندوزک یای قیل آتی بونقل
 کندوزکدن جهانی کر سورمه سک   بیک جهان اول جهانده کورمه سک
 نه بالقلر وار اول دکز ایچره   کر سکا تکر اول صودن ایچره
 دکز ایچره بالقلرین کورمه سک   اول بالقلرله بیله طوره سک
 ضرورین آنده سن بالقی اوله سک   نه کیم ایتر ایسه ک بایق نوله سک
 ٹولمکی اول دکزده کورمه سک   کورمه سک نه که وارسه صورمه سک
 آنده سوزلر یرنده کورمکدر   آنده کیم کوز کوره نه صورمقدر
 آنده المز آغزسز ایچمکدر   اول چنده قنادسز اوچمقدر

ایضاح: (کسلمه) جدا اوله ، آیرته . (ایتمک) سويلمه . (سراسین) سورده سین ،
 طرد ایدمه سین . (بایق) بایاغی ، طبیعی بر صورتده . (سرمه سن) صورمايه سین . (آنده
 سوزلر یرنده الخ) اوراده سوز یرنه کورمک قائم اولمشدر . کوز کوردکدن صوکره
 سؤاله حاجت قالیرمی .

چیچک ایسه موجود ایمش . فصل که وثائق ترکیه دن (جامع الفرس) آدلی اثرده
 (نسترن) کلهمی (کل نسرین وزنبق وکلف چیچکی) دیبه ترجمه ایدیلیور ؛ (سحاح
 عجمیه) ایسه یالکوز ایکنجی ایله اوچنجی سويلیور . شو حالده (کلف چیچکی) که
 بکزر برچیچک اولمیدر . (کلشهری) نک سوزی بومعنايه پک مساعدر . بناءً علیه
 ظن ایدیورم که مقصد آغستوس کلی دخی دینیلن بیانی کلدز . (نسرین) ایچون لغتله
 وان کای ، مصر کلی ، کل ناصر ، که بکزر بیاض برچیچک دیورلرسده (شکوفه نامه)
 مؤلفی (علی چلی) مذکور اثرده (وان کلی) اولمشی تسیب ایدیور . (تصحیح)

يَمَكْ اِنْحَكْ بَهْشْتَه نوزدندز خوش لَغْن اُچْمَقْ اِچْرا حوزدندز
 تَحْمِي اُچْمَغْن ^(۱) نماز اُلْدِي يَزَلِي اُولِي نِيَاز اُلْدِي
 پِيش ^(۲) وَيَبْرَخ ^(۳) اَنْدَا سِيلَزَلْ اِرْلِيو بن بَدْخْدَه ^(۴) اُنِيَزَلْ
 ذِكْرْدَن طُمْدِي اَنْدَغِي قِشَلْ دُكَلِي اَنْدَه يِيلِيوَب ^(۵) قِشَلْ
 ذِكْر اُچْمَقْدَه قِش اَلْب اُوچِرْ بَخْتَلُو اَل كَشِي كِه ذِكْر اِبْدَز
 كِم اَكْرَسَه دِم دَلَم كُتْرا اَل كِه اَكْمَز يِرَن اُدا اُتْرا ^(۶)
 اَل كِم اَكْتِي نوكن يَارَن كُتْرا اُچْمَقْ اِچْرا سَوْنِبَن اُتْرا ^(۷)

نسخه : (۱) اُچْمَغْن . (۲) يَمَش . (۳) يَبْرَق . (۴) بَدْخْدَه . (۵) يِيلِيَب .

(۶) اَل كِه اَكْتِي دَلَم دَلَم كُتْرا . اُچْمَقْ اِچْره سَوْنِبَن اُتْرا

(۷) اَز اَكْتَلَرِيقِن اَز كُتْرا . اَل كِه اَكْمَز يِرَن اُدا اُتْرا

ايضاح : (يَبْرَخ) ياپراق . (ارليو بن) ايرلايوب ، اغني ايدرك . (بَدْخْدَه) بوداقده ، آغاجك دالده . (اندغي) اونده كي . (دكلي) دوكللي ، هب . (يِيلِيوَب) يايلايوب ، ياز حياتي سورروب .

(كِه اَكْر سا اَلح) هر كيم اكر ، زرع ايدرسه چوق چوق كوتوره جكدر . اَكْمِن يارين حسرت وتأسف آتَشِينَه اوتوره جقدر .

يَمَك ايمَك بهشته [۱] نوردن در خوشلغك اوجق ايجره حوردن در
تخمى اوجفك نماز اولدى يرلى نهولرى نیاز اولدى
يمش وياپراق آنده سويلرل ايرلايوبن بوداخده اوينارلر
ذکردن طوغدى آنده غى قوشلر دوکلى آنده يايلايوب قيشلار
ذکراوجفده قوش اولوب اوچار بختلو اول کشى که ذکر ايدر
کيم اکرسه دليم دليم کوتوره اول کيم اکمز يارين اوده اوطوره
اول کيم اکدى بکون يارين کوتوره اوجق ايجره سهوينو بن اوطوره
اول کيم آکدى دليم دليم کوتوره اوجق ايجره سهوينو بن اوطوره
آز اکنلر ياقين [۲] آز کوتوره اول کيم اکمز يارين اوده اوطوره

(دليم) جوق ، کثير معناسه .

[۱] (بهشته) کلهسى بويه قانورسه دوغرى اوله ماز. دوغروسى يا (بهشته) اولمالى
ياخود (ت) نك اوزرنده شده بولونمليدر . بو صورتده اصلى (بهشته) اولوب قلب
وادغام ايدلش اولور .

[۲] بو کله پک ياقيشمايور. بونک یرنده (يغبين = يغبين) اولسه ده خوش اوله جقدر.

(لمصحه)

دېنن آرتز که سن درې قلبن کفرن آرتزه ات کبی السن
 جانلرن جانی صدق و ایماندن
 کشتن کم دکل قبی عشق قینمز دزن بنز کبی صدق^(۱)
 صدق سونی که^(۲) آزد دوز فوریا حق دکل کم دزن کبی بریا^(۳)
 مددی کر دکیدن تنکر پدن همچو برکشت وقت باریدن^(۴)

نسخه : (۱) کم سنک کم قی دکل عشق . قینمز خوش بکر کبی صدق .
 (۲) کم . (۳) فرات کبی بریا . (۴) مددی کر دکیدن اکسکمز . [۱] یزید
 اولیدیری دز [۲]

[۱] اکسکمز . [۲] یوریدی اولیدی بهری یوز .

ایضاح : (بنز) بیکار ، منبع . (بریا) یورویه ، استیلا ایده .

(مددی کر دکیدن الح) اگر اللهدن بیر مدد ایریشیرسه . (همچو برکشت الح)
 مصرعی آکلاشیلادی . عییا (یاغور یاغدینی هنگامده قاره نک وضعینی کبی اولوردی)
 دیمکی . یوقسه (همچو برکشت) یعنی (یاغور یاغنجبه یپراغک حاصل ایتدیک
 طراوت کییدر) دیمکی .

(صدق سونی که الح) جناب ناظمک مقصدی شویله اولیدر : اگر سنده کی
 صدق صوبی آز ایسه قورور . دکر کی چوق اولسیدی هم قوروماز همده بر چوق
 یرلری یوروردی . (تصحیحه)

دينڪ آرتيرڪه سن ڊري ڦانهسڪ   كفرك آرتيرمه ايت کي اولهسڪ
جانلرڪ جاني صدق وائماندر   کشي بو نور ايله مسلماندر
كشينڪ ڪيم دڪل ڦاني عشق   وينا ماڙ در پيڪار کي صدق
صدق صونيڪه آڙ درر قورويه   چوق دڪل ڪيم دڪر کي بورويه
مددي [۱] ڪر دڪيدي تڪريدن   همچو برڪشت وقت باريدن [۲]

[۱] مددي گههسڪ سوکندهڪي (ي) ادات وحدتدر . جناب ناظم (برمدد)
ديهجك ڀرده (مددي) ديتشدر . (لمصحيحه)

[۲] ظن ايدبورمڪه مصراعڪ ترتيب نڙيسي شويله اولههقدر : (همچو وقت باريدن
برڪشت) . بورادهڪي (بر) ادات استعمالدر . (ڪشت) گههسي ڪافڪ ڪسريه اڪين
ديمڪدر . شو حالده جناب ناظمڪ مقصدي (اڪين اوزرينه ياغور ياغديني وقت اولديني
ڪي) ديمڪدر . (لمصحيحه)

برنجي بيتڪ سوکندهڪي گهه (اولمق) ، ياخود (تُولمڪ) مصدرندن آلتق
جاڙدر . اوچنچي بيتده جناب ناظم مضارع منفيه (در) الحاق ايتشدر . دوردنجي
بيتدهڪي (سو) بيلديڪمز (صو) ديمڪدر . (بورومڪ) قابلامق معناسنهدر . (بورونمڪ)
بوندن ڪلير . عربجهسي (تدثر ، تزل ، التّحاف) در . بيت :

اوڪل اندام برآل شاله بورونسون يورونسون
اوجي ڪوڪلم کي آردنجه سورونسون يورونسون
(لمصحيحه)

صِدْقَ باغی بَیْدِی کَوْنَدَن^(۱)   قَرْمَا یَیْدِی کَوِلی^(۲) اَوَلْدَن^(۳)
 کِم مَدَد بُلْدِی تَنکَر دَن قَلْدِی^(۴)   قَلِجَن^(۵) نَفْسِی بُوینَا چَلْدِی^(۶)
 بِجَدِی اَل نَفْسِی کِه کَا وِرْدِی^(۷)   وِرْمَدِن^(۸) تَنکَرِی بَه یَوَلَن اَوِرْدِی^(۹)
 تَنکَر دَن^(۱۰) اَل دِرِی کِه جَان وِرْدِی^(۱۱)   تَنکَرِی یَوَلَن اَرَانِی^(۱۲) طُپْ قِرْدِی^(۱۳)
 کِم بُوِنِی اَتِی قِرْفَدَن کَشْتِی^(۱۴)   اَنجَمَا کِرْدِی بِل سُجُو اِشْتِی^(۱۵)
 اَل سُجُو دَن کِه آن طه‌ور بود   اَنْدَن اِجْعَل کِه عین نور بود^(۱۶)

نسخه : (۱) کَوْنَدَن . (۲) کَوِلی . (۳) فَلَجِی . (۴) بِجَدِی نَفْسَن بَشِن
 کِه کَا وِرْدِی . (۵) دِرْمَدِن . (۶) تَنکَرِی دَن دَر . (۷) اَرَنْلِی . (۸) چَتِی .
 (۹) اَجَتِی . (۱۰) اَل سَجُو دَن کِه تَنکَرِی نَوِرِی دَر . ساقِی اِچَق اِچَرِه حَوِرِی دَر
 اِیضاح : (کَوْنَدَن) یعنی غَدِیر ، بَحِیرَه دِیْمَکِی ، یَوَقَسَه (کَوکَنَدَن) یعنی اَسَا سَنَدَن ،
 اَصَلَدَن دِیْمَکِی ، یَاخُو د (کَوکَنَدَن) دِیْمَکِی . (اَوَلْدَن) اَوَل ، رَطُو بَت ، نَم .
 (طوب) هَب مَعْنَا سَه : هَبِی طَوِیسی .

(صَدَق باغی) تَرکیب اضافی اولوب اضافی لامِعِدَر بَیَانِیَه دَکَلَدَر یعنی صَدَق صَوِی ایلَه
 وَجُو دَه کَان باغِچَه دِیْمَکَر . (المصححه)

صدق باغی بیتیدی کولندن	قوروماییدی کلی اولندن [۱]
کیم مدد بولدی تکریدن قالدی	قلیحین نفسی بوینه چالدى
یچدی اول نفسی که کاویردی	وارمدین تکرى یه یولین اوردی
تکریدن اول دیری که جان ویردی	تکری یولین اورانی طوب قیردی
کیم بونی ایتدی قورقودن کچدی	اوچغه کیردی بیل سوجو ایچدی
اول سوجودن که آن طهور بود	آذنن ایچکلی که عین نور بود

(سوجو) شراب .

برنجی بیتک برنجی مصراعنده کی (کول) بیلدیکمز کولدر . جناب ناظم دیتک ایسته یور که : تکریدن مدد بولانلرک کولکی کول کی اولور ؛ صوکره بوکولک صویله صوواریلهرق صدق باغچه سی وجوده کاور ؛ صوینی چوق اولدینی ایچون بوکول قوروماز ؛ قورومادینی ایچون باغچه ده کی کلره دائما صو ویرمک قابل اولور ؛ باغچه ده کی کلر ایسه دائما صو کوردیکی ایچون کل اوجاقلرینک دیبلری دائما غلی اولور ؛ غلی اولونجه کلرده قوروماز . (المصححه)

[۱] (اول) کله سنک همزه سی بزم قضاده هایه قلب ایدیلهرک چو جوق معناسنه اولان (دول) کی (هول) اوقونور . طوپراغک نملکنه مخصوصدر . بوندن آلیتهرق یکی دوغان چو جوقلرک قونداغنه قونولان برنوع طوپراق ویاکیله (هولک) دیرز . (المصححه)

برنجی بیتک ایکنجی مصراعنده کی (قوروماییدی) کله سی ضرورت وزن ایچون رانک سکونیله اوقونمیدر بو صورتده مصراعک وزنی (فعالتن مفاعلتن فع) اولمش اولور . (المصححه)

کُودَه دَن چِقِ کِه جَاوَنی بَلَسِن   جَان کُزَن آخِ کِه جَانِلَدَن ^(۱) اَلَسِن
 تَنکری ایدر اکر بنا کَلَسِن   نه که کُنَن ^(۲) دَلارِسَه اَلَسِن
 کَنَدَزَنی قُغِل بَنی دُغِل   کَنَدَزَن سَن اُنْت بَنی بُلُغِل ^(۳)
 کِم سَنَن بَن اَلَم کِه تَنکِرَوَن   بِرِنَا بِن قَلَم کِه تَنکِرَوَن ^(۴)
 قَنجی طَمَلَه کِه بُو دَنبَرَه کَلَا   کَنَدَزَن قُزَنلَا دَنبَرَه ^(۵) اُولَا
 اِل رُو اَل اِکِیدِی بِز اَلدی   طَمَلَه کِم کَنَدُو دَاوَزَن بَلدی
 طَمَلَه کِم دَاوَرَه طُرُوب کَلَنز   فِتَّیْب عِشَقَدَن دَنز اَلْمَز
 کَنشُ وِیل آبی یَا بُلُغِل   یِشَلغی بَرَجَه ^(۶) قَلَمِیا بُلُغِل

نسخہ : (۱) جانلرک . (۲) کُکُلک . (۳) مالئی اُینه عشقَمی اوتغل .
 [اتغل] . (۴) پُر نَابَن قَلَم کِه تَنکری وَن . (۵) دَنز . (۶) یِشَلغی کیده .

ایضاح : (مالئی اینه) مالکی قومارده اوینا . (اوتغل) یوت یعنی قازان . قومارده
 اوتحق ، اوتحق ، یوتحق = قازانمق . [۱]
 برنا بن قلم (سنک بیر ایبلکک ییرینه بن بیک دانه قیلیم .

(۴) رَقَلی مصراعک شمیدیکی املاسی شویله اولور : رینه بن قالمک تَنکری ون .
 (لمصححه)
 اوچنجی بیتک برنجی مصراعنک صولنده کی (دتغل) یرنده (آغل) اولمیدر .
 (لمصححه)

کوده دن چیق که جانکی بوله سک   جن کوزین آچ که جانلیدن اوله سک
 تکرى ايدر اکر بکا کله سک   نه که کوکلک ديلر ايسه بوله سک
 کندوزيکی قوغل بنی طوتغل   کندوزک سن اونوت بنی بولغل
 کیم سنک بن اوله که تکرى وهن   بریکه بيک قيله که تکرى وهن
 قنى طمله که بو دکره کله   کندودن قورتوله دکر اوله [۲]
 ایلرو اول ايکیدی بر اولدی   ضمه کیم کندو دکرین بولدی
 طمله کیم دکره طوروب کلز [۳]   قینایوب عشقدن دکر اومانز
 کونش ویل آنی بیه بیلکل [۴]   یاشلنی بارچه قنیه بیلکل

(الرو) اسکیدن ، اولجه . (یا) بیه ، اکل ایده ، هبا ایده .

(بارچه) هپ ، جمله ، موجودی .

[۱] بزم طرفلرده یالکیز (اوتیق) کلهسی مستعایلر مجهولنده ايسه (اوتونق) دیمبوب شاذ اوله رق (ز) ایله (اوتوزمق) دیرلر .

[۲] برحق متصوفلر کي جناب ناظم دخی توحید وجودی بی (طمله ایله دکر) = قطره ایله بحر) ی مثال کوستره رک آکلاتمق ایسته یور .

[۳] (طوروب کلز) قالفوب کلز یاخود اولدینی یرده طورور ؛ اورادن آیرلاز کلز مغالرینه محتمل ايسه ده برنجی معنا دها مناسبدر .

[۴] طمله تک باشلیجه دشنی ایکیدر بریسی کونش ، دیکری روزکاردر . هر ایکیسی ده اونى بخار (بوغ) حالته کیره رک اوچورورلر . ع :

آفتاب عامه آرا یرده قورمی شبنمی . (مصححه)

پَر دَخِی یِل کِی آنی سورا^(۱) دَرُ اَل طَمَلَه قَچَن سورا
 نَسَه کَم قَلَمَدِی کِی سُرَه لَز یُق نَسَای ایت نِتَا کُرَه لَز
 شَهَرِی کِم سَن دُرُز سِن اَدا وَز ناکِم اِسْتَر دِلُز سِن اَدا وَز^(۲)
 کَندُزَن یِل کِه تَنکَرِی بَلَسِن اَلْمَیاسِن اَبَد دِرِی قَلَسِن
 تَنکَرِدَن سِن طُلُو اِرَق بَقَمَا سَنَدَن اَنزَو دُکُل مَمان اَغَمِی^(۳)

نسخه : یردقی یِل کِی آنی سورا . (۲) شمدی کِم سِن دِرِی سِن

اندا وَر . نه کِم استار سِن سِن اندا وَر . (۳) قپوق قما

بعض نسخه ده بشنجی ییتدن صوکره آیده دِ دورت ییت واردر :

جانن اندن دری دُرُز کی کُور کُودَدَن کِچ آنی جانندن سورا
 جانن ایچنده ایسته آنی سَن کِم بوله سَن اِشت بونی بیندن
 باقرُون آلتُون ایده اَل کیمیا داق یوز بین بُون کِی آدیا
 دُکلی یازُغنی مُزد ایده نور اولسِن قَرانولق کیده

ایضاح : (یردقی) ییرداخی ، طوبراق داخی . (سورا) صوره ، امه ، ایچینه

چکه . طوبراق صوینی سوردی . ایکنجی (صوره) سؤال ایده ، آرایه دیمکر .
 جناس تامدر .

(نسه) نسته = شی . (نیتَه) ناصل .

یر دخی یل کبی آنی صوره   دکر اول ضله یی چن صوره
 نسه کیم قالدی کیمی صوره لر   یوق نسه یی نهیت نیه کوره لر
 شهر ی کیم سن طور ورسک آنده وار   نه کیم ایستر دیلرسک آنده وار
 کندوزک بیل که تکر یی بیهسک   ئونه یهسک ابد دیری فلهسک
 تکریدسک طولو ایراق باقه   سندن آرو دکل ممان اعمی (قبوقه)

جانک آندن دیری درر که ی کور   کوددن کچ آنی جانکدن صور
 جانک ایچنده ایسه آنی سن   کیم بولهسک ایثیت بوی بدن
 باقرک آلتون ایده اول کیمیا   داخی یوز بیک بونک کی آدایه
 دوکلی یازوغکی مزد ایده [۱]   نور اولهسک قراکولق کیده

(شهری که سن دررسن الخ) شیمدی سنک بولوندیغک شهر و ملکت اوراده
 موجوددر .

(قبوقما) قاپو چاله ، قاپو قاپو کزوب آرامعه قالدیشمه .
 (جانن اندن دری الخ) جانک اوندن حیات بولشد . اینی باق . جسمدن وازکچ .
 اونن جانکدن سؤال ایله . (آدایا) آدامق = نذر وعهد و وعده ایتمک : آدامقه مال
 توکنمز .

(دکل یازغی) هب قصوریکی مکافات ایله یه . بوتون نور اولهسین . ظلمایتک ،
 جسمانیتک زائل اوله .

[۱] (هب کناهلرک ثواب اوله) معناسی ده محتملدر . « فوئک بیدل الله سیئاتهم
 حسنات » [سورة الفرقان] (مصححه)

تن زجان زنده است و جان ازوی   اِسْتَهْ جَانْ اِچْنْدَهْ وَصَلَتْ حَى
 کرچه حق قادریست کز عدمی   کند ایجاد صد جهان بدی
 بی عمل بخشدت مقام سنی   کندت مرد اگر چه کم زنی
 مُرُودَدَنْ یَکَرُکْ اَیْلَیْ یَزْغِنْ   بخشدت بی جهاد علم لدن
 مکتربین بنده را کند جمشید   ذرّه خوار را کند خرشید
 دوزخی را کند بحکم بهشت   هم کند کعبه را بتر زکشت^(۱)
 چَلْبَنْ قُدْرَتِیْ عَظِیْمْ حَقْدَرْ   اِکِ عَالَمْ کَشِنْدَهْ بَرِ اُقْدَرْ
 دِلَهْ صِغْمَرْ اَنَنْ سِرِیْ اُودَمْ^(۲)   دُکَمَمْ^(۳) آزَلَهْ قَنَاعَتِ اِادَمْ
 تَرُکْ دِیْلِنْ بِلَرْ مَسِیْدَمْ بَنْ   سُوَزَلَهْ^(۴) بِلَوْ^(۵) کَسْتَرِیْدَمْ بَنْ
 بِلْدَرِیْدَمْ خَلَاِیْقَهْ سُوَزَلَهْ   کُرْلُودِیْ یَرْتَقِیْ کُرْلَهْ
 صَاحِبَهْ اِیْدَمْ نَهْ کِهْ دِلْزِیْسِیْزْ   بِلِیْسِزْ کِمَسَهْ کِهْ بِلْدُخْ بَرْ

نسخه: (۱) وای کو دامنش زدست بهشت

(۲) سُزِیْ آدَدَمْ . (۳) دَکْتَرَمْ .

(۴) سُزِیْلا . (۵) بِلَو .

ایضاح: (کس) تیرکش ، اوق فبی .

(آدمه) ای دهمه ، ای بویوک بابام ، ای محترمه ، قافیه ایچین کتیرشدرد .

بن زجن زنده است و جان ازوی   ایسته جانك ايچنده وصلت حی
 مزیدن یکرک ایله یازوغنک   بخشدت بی جهاد علیه لدن
 حلاک قدرتی عظیم چوقدر   ایکی عالم کشنده بر اوقدر
 ترک دیلین بیلورمسیدم بن   سوزله بللو کوس-تیدم بن
 بیدیریده خالقه سوزله   کوردلردی یاراتقانی کوزله
 ضاجه ایده نه کیم دیلرسز سز   بولهسز کیمسه یی که بولدق بز

(دکنه) توکدهیم ، بیتیرهیم ، سوزیمی اکال ایدهیم ، ختم کلام ایلهیهیم . یاخود
 (دکنه ره) بک طورهیم . سکوت ایلهیهیم . مؤدب وضعیت آلهیم .
 (بنورمسیدم) بیلیر ایشسه ایدم ، بیلمش اولهیدم . (بنلو) بللی ، ظاهر ، نمایان .
 (یاراتقان) خالق تعالی حضرتلری .
 (ضجه ایدم) فارسی سویلهیهیم .

فارسی بیتلری تکرار یازمغه لزوم کورمدم . (تصحیح)

کندر از گفت ترکی ورومی	چون اران اصطلاح محرومی
لیک از پارسی و از تازی	کوک که در هر دو خوش همی تازی
کر چه سر در سخن نمی کنجد	کی ترازوی عقل آن سنجد
نیست این را کران خوش ولد	بنه آینه را درون نمد
مطلع این بیان جان افزا	بود در ششصد و نود یارا
کفته شد اول ربیع اول	کر فزون کشت این مگو طول
مقضش هم شدست ای فخر	چارمین مه جمادی الآخر
شد تمام این نمط درین دفتر	تاجه آید ازین سپس دیگر
نیست این را نه سبایت و غایت	ختم کن چون تمام کشت آیت
زاجی می شود نماز تمام	چون شدم مست بنهم از کف جام
نه نوازش کنم دگر نه عتاب	لب بیندم چو شد تمام کتاب

تمام شد در دست بنده ضعیف محتاج برحمت حق تعالی محمد بن اسحق بن ابراهیم
 اللارندی المولد فی تاریخ اواخر جمادی الآخر سنه سبع و تسعین و ستمائة ۶۹۷
 رحم الله لمن نظر فیه ودعا لکاتبه و جمیع المسلمین آمین یا رب العالمین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حضرت سلطان ولد رضی عنہ الاحد افندیمرک «رباب نامه» لرنده کی تورکجه نظم لردر .

<p>مَوْلانا دُرُ وُلّیا قُطْبُی بُلُنْکُ ^(۱)</p> <p>تَنکَرِی دُنْ ^(۲) رَحْمَت دُرُ آئِن سوزلَرِی</p> <p>قَاقِی کَشِی کَمْ بُو سوز دُنْ یُول وُرا</p> <p>وَفَدِی مَایْ طَراوَمْ کَمْ وِرَمْ</p> <p>مَال کَمْ تَنکَرِی بَانکا وِرْدِی بُو دُرُ</p> <p>اَسْلُو کَشِیْن مَالِی سوزلَرُ وُلُرُ</p> <p>مَال صوپراق دُرُ بُو سوزلَرُ جَان دُرُ</p> <p>سوز قُلورُ باقی طَوْرُ غَانِی اُلُرُ</p>	<p>نَا کِمْ اَل بُو یوز دِسا آبی قَلَنکُ</p> <p>کُورلُرُ اوقُرْسا آچِیلا کُورلَرِی</p> <p>تَنکَرِی اَنکُ مَرْدِی بَانکا وُرا</p> <p>دُوسْتَلِغِیْن مَالِیلَه بَلْلُو کُسْتَرَمْ ^(۳)</p> <p>کَمْ بُو مَالِی اِسْتِیا وُلُ اَسْلُو دُرُ ^(۴)</p> <p>مَالِی وِیْزُرُ بُو سوزلَرِی اَلُرُ</p> <p>اَسْلُو لُرُ اَنْدُن قَاجَرُ بُوْنْدَه دُرُ</p> <p>دِیْیِرِی طُوت قُوغُلُ آبی کِمْ اُلُرُ</p>
---	---

نسخه : (۱) بُلُنْکُ . (۲) دَان . (۳) دُوسْتَلِغِیْن مَالِیلَه بَلْلُو کُوسْتَرَمْ .

(۴) کَمْ اَسْلُو دُرُ .

مولاناد اويا قېچي بيلك   نه كيم او بوريدسه آني فيلك
 تكررېدن رحمتدراڼك سوزلري   كورلر اوقورسه آچيله كوزلري
 قنعي كشي كيم بوسوزدن يول وارم   تكرى آڼك مزدنى بكا ورم
 يوقايدى مه طوارم كيم وېردم   ده ستلفين مال ايله بلاو كه ستره
 مال كيم تكرى بكا وېردى بودر   كيم به مالى ايستيه اول اوسنودر
 اوصولو كشينك مې سوزلر اولور   مالى وېرور بو سوزلري آلور
 مال طور اقدر بوسوزلر جان درر   اوصولر آڼدن قچار بونده ضرور
 سوز اولور باقى طوارفنى اولور   ديرى بى ضوت قوغل آني كيم ؤلور

ايضاح : (بلنك) بيلك ، بيليكز . (قيانك) قيليكز . (يول ورا) قطع ضريق ايله .

(مزدنى) مكافتى . (طوار) حيه انات اهايه . اليوه قويون كچي به حصر ايدرر .

قديمده على الاطلاق (مال) كله مى يرينده قولانيليردى . (اسم) عقللى .

تَنكِرِي دَت كَم قَلاسِن سَن اَبَدْ   كُون وَكِيحَه تَنكِرِدَن اِسْتَه مَدَدْ^(۱)
 اَلْوَرَبْ زَارِي قَلِبْ دِيكَا^(۲) آكا   رَحْمَت اِيغَل كَنَدِ^(۳) لُطْفَنَدَن بَسْكا
 كُوزِي آيچ كَم سَنِي بَلَو كُورَم   طامَلَه كِيچي دَنكِيزَه كِرَم دُورَم
 نِيته كَم طامَلَه دَنكِيزَه قارِلَر   اِيچي قالمَز طامَلَه دَنكِر بِيَر اَلَر
 بَن داقِ طامَلَه يِكِي دَنكِيز اُولَم   اَلْمِيَم دَانَكِر كِيچي دِرِي قالمْ
 سَنوُلر حَيْرَان قالمْ بوسوزلار   كَم حَلَايِقْ خَالِقِ نِيَتا كُورا
 بَن بُولارا اِيذَرَم كَم اُول يوزِي   كِمسه كُورَم كِيرو كُوزَر كَنَدَزِي
 تَنكِرِي كَنَدُو نُورِي اَنكا وِرَز   اَل نُورِيلَه تَنكِرِي بَلَو^(۴) كُوزَر^(۵)

نسخه: (۱) تنکری دوست اول فلاسن تا ابد. کون اچنده تنکریدن استه مدد

(۲) دیقل. (۳) ایتکل کندی. (۴) بلور. (۵) بعض نسخه‌لرده بو

ییتدن صوکره آئیده کی بیتلر واردر :

نور اکر ولا کوزکده نور کورا   کونشک نوری اکا کلا دورا
 نور بردر اکی کورمه سن آنی   جان الورسا کشیده کوره جنی
 هر نسکم سنده آندن یوقدرر   اولنسا کزلی جهانده چوقدرر
 اوص کرک کم اوسلاری کورده بیله   دالونک کم اوصی یق نسا کورا
 بیل یونیکم اوصک آنی بیلما   ایلکیم جانسز کشی جان کورما

تدی نی ضوت کیم قله سک سن ابد   کون وکیجه تکریدن ایسته مدد
 یلواروب زاری قیوب دیکل آکا   رحمت ایشکل کندی لطفکدن بکا
 کوزمی آچ کیم سنی بللو کورمه   طمله کبی دکزه کیرمه طورمه
 نیته کیم ضمه دکره فزیلور   ایکی قللاز طمه دکز بر اولور
 بن دق طمله بیکی دکز اوله   نولیه دکز کبی دیری قله
 وصلولر حیران قهر بو سوزلره   کیم خلاق خالق نیته کوره
 بن بولاره ایدرم کیم اول یوزی   کیمه کورمز کورو کورور کندوزی
 تکرری کندی نوری آکا ویرور   اول نور ایله تکرری بللو کورور

نور اکر اوله کوزکده نور کوره   کونشک نوری آکا کله طوره
 نو، بردر ایکی کورمه سن آتی   جان اوورسه کشیده کوره جانی
 هر نمسه کیم سنده آندن یوقدر   اول نمسه کیزی جهانده چوقدر
 اوص کر- کیم اوصلری کوره بیله   دلینک کیم اوصی یوق نیته کوره
 بیل بونی کیم اوصک آتی بیله   نیله کیم جانسز کشی جان کورمه

ایضاً — (هرلر) قریلیر ، قریشیر . (داقی) داخی . (اسدلر) اوصلور ،
 عقلیلیر یعنی عقل معاش صاحبی انسانلر . (هر نساک) هر نسه که ، هر شی که .
 (ایلکم) اوله کیم ، اهنک کی که . (اوص) عقل . (دالو) دلی .

حرف اېچنده بوقدَر مَعْتى سِغَر
 فېھم اېدَر كِم تَنكِرې كوزد تَنكِرې
 بوسوزپلا سَلو يۇقازو سَغَر
 مۇلانا كېي جھاندا اولمادى
 اول كاش دُر اويالز يلدوزى
 تَنكِرېدَن ھەر بركشې بَخْشش بُلور
 بَخْششى كِم وزدې حَق مۇلانايا
 سِغَر آنى بَنِم كوزملا كوزنكز
 بَن دِئِم سوزلر كە كِمسە دِئِمدى
 بَن وِپَرَم خامت كە كېشى كِئِمدى
 سوزدِلز بَنَدَن^(۱) خالايق بوسىرى
 بَن وِپَرَم نِھت يَتْسولا وِردى نايا
 آنى سِرارېنى يىندَن سوزنكز^(۲)
 كِمسە بَنِم بَخْششى صائِمدى^(۳)
 اولوپى عېبى نِئَن قِلدى دېرى

نسخه: (۱) آنى بَنِم كوزم ايله كوز كوز . آنوك اسرارىنى بكصور كوز

(۲) بَن دِئِم سوز كە كِمسە دِئِمدى . بَن وِپَرَم نِھت كە كِمسە دِئِمدى

(۳) صائِمدى (۴) يىندَن .

حرف ایچنده بو قدر معنی صیغار
 فہم ایدر کیم تکرری کوردی تکرری نی
 مولانا کچی جهانده اولندی
 اول کنشدر اولار یلدری
 تکریدن هر برکشی بخشش بولور
 بخششی کیم وردی حق مولانایه
 سر آنی بنہ کوزملہ کوریکز
 بن دیہم سوزلر کہ کیمسه دیمدی
 بن ویرہم خلعت کہ کشی کیمدی
 سوزدیلر بندن خلایق بو سری
 بولوی عیسی نیته قیلدی دیری

آنی بنہ کوزم ایله کوریکز . آنک اسرارنی بکا سوریکز
 بن دیہم سوزی کہ کیمسه دیمدی . بن ویرہم نعمت کہ کیمسه یمدی

ایضاح : (آرقسی) آروقی ، باشقہ تورنو . (نابیا) نہایہ ، نغز نکیئہ . (صایمدی)
 تعداد ایدہمدی ، یعنی صایلمز ، حسابسز .

مُصْطَفَى كُوكُدَه نَبْتَه يَزْدِي آبي   نَبْتَه آيِرْدِي يُوْزَلْزَدَنْ كِي
 مُوسَى اَلْدَنْ نَبْتَه اَلْدِي عَصَا   دُشْتَنِيَنْ كُوزَلِكِيْنَا اَرْدَهَا
 نَبْتَه اَلْدِي عَرْق فِرْعَوْن اَمِين   اَيْلَه كَه ايشْتُونَكْ اُول ايتُون چَاوَنْ^(۱)
 قَان اَلْزَدِي آري سُو كَافِرْلَا   جَانلَرِي نُولُورْدِي اَنْدَنْ قَرَا
 تَنَكِرِي دَنْ هَرْ كُون بُون كِي بِلَا   دُزْلُو دُزْلُو كَلُورْدِي اَنلَرَا
 نُوْز خَلِيچُون نَبْتَه اُولد كَلَف   اَوْدَه دُوشِيچَك اُودِي بُلْد كَلَف
 بِيْز اُويْزَلَا تَمَرْدِي قَهْر اَيْلَدِي   اَنكَا دُنْيَا نَعْمَتِي زَهْر اَيْلَدِي
 قَايِر اُون اَلُورْدِي اِبْرَاهِيْمَا   مُعْجِزَه بُون كِي بِيْن دَايْمَه
 صَاحِيچُون دُغْدِي طَاغْدَنْ^(۲) بَرْدَا   اُمْتِي اَيْلَتَرْدِي سُوْز اَنْدَنْ آوَا^(۳)
 هُوْز اِيچُون يِل قِرْدِي اُول مُنَكِرْلَرِي   طَاغَه طَاشَه اُوزْدِي اُول كَافِرْلَرِي
 اَنلَرِي كَه هُوْز دِيلَرْدِي قَرْمَدِي   اَنلَرَكْ اَرَايِنَا يِل كِرْمَدِي
 نُو يِيچُن طُوفَان قَاوُو كَافِرْلَرِي   بُوغْدِي سُوْدَه^(۴) قُوْمَدِي كِنْسَه دِرِي^(۵)

نسخه: (۱) ايله كم اول ايتون اشدك حالن. (۲) دغدا. (۳) صواندن يكا.

(۴) سودن. (۵) هرگز دري.

مصصو کوکده نيته ياردی آيی نیجه آيبردی ياوزلردن کي
 مەیی الندن نيته اولدی عصا دشمنينک کورلکنه اژدها
 نيته اولدی غرق فرعون امين ايله کيم ايشيتدک اول ايتک چوين
 قان اووردی آری صو کافرله جانلری اولور ایدی آندن قره
 تکریدن ه، کون بونک کي بلا درلو درلو کلور ایدی آنلره
 اود خليل ايچون نيته اولدی کاف اوده دوشيجک اودی بولدی کاف
 بر اويەزله نمرە دی قهر ایلدی آکا دنیا نعمتين زهر ایلدی
 ويير اون اولور ایدی ابراهيم معجزه بونک کي بيک دائه
 صالح ايچون دوغدی طاغدن بردوه امی ايلتردی سود آندن نهوه
 هود ايچون ييل قيردی اول مکرلری طاعه طاشه اوردی اول کافرلری
 آنلری کيم هود ديلردی قيرمدی آنلرک آره سـنه ييل کيرمدی
 نوح ايچون صوفن فو کافرلری بوغدی صوده قومدی کيمسه دیری

ايضاح : (يوزلردن کي) ياهوزلردن = فنالردن . کي = ايینی .

(ايتون چهون) کوپکک شهرتی . (آری صه) خالص صو .

(بير اويازله) بير سيوزی سينک ايله .

(قيرير) قوم . (اوا) اوه ، خانهيه .

ايکنجی ييتک برنجی مصر اعنددکی (الندن) کلهسی (النده) اونق دهه مناسبدر .
 (لمصحه)

قائىندې سول - بهان اولدى دىنكىز   نه آتا قودى سۇ نه اوغل نه قر
 سوتوردن قاتىدى يىنكار كې (۱)   بوزغۇن دۇتى نوخۇ قوللاز كې (۲)
 كىندزىچون بركى نوخ ايلدى   اُمْتىنى سوزن اندە بلكدى
 نوخ آدم كېي اِكىجى سَموز   آدم آنى پيلوزز بيز قامومز
 نواو كوت دزحق خصبا سېغىن   كې دز (۳) آئن اوكونى تيز بېن
 بن بونن كېي كرامت حاصلرا (۴)   وزدى شىكرى كېزو آنى او بىلا (۵)
 شىكرى آتې (۶) نام ائلر ايتلر   شىكرى حاضر دز كر ائلر كيتلر
 شىكر پىدز كوز نام ائلردن كلوز   شىكر پىدز بىل نام ائلردن قالز
 سن ولې دز آيز، كوزما شىكرى   آندن استه خاق سوزما شىكرى
 بىدن ايشت شىكر خاصن استه بىل   آتكىن دت جاندىن ائلر آكا قول
 شىكرى خاصى حق سرى دز دىادا   سىز دىل سىن آنى دىغل نى ددا

نسخه : (۱) (۲) يىكى . (۳) كامىذر . (۴) حاصلرى . (۵) دىلرىدى شىكر

دايم دوستلرى . (۶) ايتدى .

ايضا : (سوتوردن) سوتوردن . (يىنكار) = يىكار ، منبع . (بوزغۇن دتى) بوزغۇننى خوتدى ، امرينه اطاعت ايتدى . (بلكدى) محضه ايتدى دىمكىر . شىمدى (انتظار ايتدى) معناسنه قوللايلىمقدمدر . (حق خصينا) اللهك خاص قوللرينه ، اوليايه .

هېندی سوز جهان اولدی دکن
نه آتا قودی مو نه اوغل نه قیز
سو تنوردن هینادی پیکار کچی
بویروغین طوتدی نوحک قوللر کچی
کندوزنجون برکمی نوح ایادی
امتینی صودن آنده بکلدی
وح آده کچی ایکنجی آتامز
آدم آنی بیلورز بز قومز
اوکوددر حق خاصینه صیغینک
ه اوکوددر حق خاصینه صیغینک
بیک بونک کچی کرامت خصلره
تکری ایتدی نه کیم آنلر ایتدیلر
تکریدن کور نه کیم آنلردن کاور
تکریدن کور نه کیم آنلردن کاور
س ولیدن آری کورمه تکری نی
آندن ایسته خلقه صورمه تکری نی
بندن ایشیت تکری خاصین ایسته بول
تکری خاصی حق سریدر دنیاده

(صیغین) التجا ایدیکز . (ایتی) سویله دی . (ایتلر) سویله دیلر .

(ای ددا) ای بویوک بابا . قافیه ایچین کیشدر . اسکی شعرلرده (ای ایچی ، ای پاشا)

کیچی کلهر کتیریرلردی .

(اوکوتی) اوکودی ، لصیحتی .

بَن نَبَّه اَیْدَم اَرَن سِرَن سِرَا   وَن قَلَق قَانِ کِه بُو سِرَل سِرَا
سِر دِلَا سَمَز قَلَقَلَر نَه اَلز   بُو اَکِیْدَن کِه چَقَر سَا^(۱) اَل بَلز
اَوَل نَسَاپِ کِم کِمَسْنَا بُلَمَدِی   اَوَل کِه آتِی بُولَدِی جَانِ اَلْمَد
اَوَسْکِ قَوَغْل دَلُو اَوَل بُو بُولَا   بُو یَلَا بِرْ جَان وِیْرَن یُوَزْ جَانِ اَلَا
تَنکِرِی دَن دَن جَان کِیْرُو وَغْل اَنکَا   کِم عَوْض . پِرَا اَنکَش جَانَلَر سَنکَا
اَوَل یِرَا اَلْ جَانِ کِم بِیْر یُوَزْ اَلَا^(۲)   اَکَمِیْن آتَا حَالِ یَاوَزْ اَلَا
اَیْقُدَا کُوَزْ جَانِکِی قَانْدَا کِیْدَز   سَنَسَرْ آتَا جَانِ نِجَا اِشَلَر اَیْدَز
سَن یَتِیْجَکْ^(۳) کُوَدَدَن جَانِکْ اَچَر   قَش یَکِ قَنْدَا دِلَرَسَه بِیْر اِیْچَر
کَنَدَزْنَدَن یُوَزْ صُوَرَت بِرْ جَانِ اَلز   شَهَر اَلز بَاَزَار اَلز دُکَان اَلز
کَنَدَزْن هَم بِیْر اَلْ هَم کُوَا اَلز   جَان اَیَا نَقْدَز کَر کُوْدَا یَیْر

نسخه : (۱) کَنَدَزْنَدَن کِم چَقَر سَا . (۲) یُوَزْ اَوَلَا . (۳) یَتِیْجَکْ .

ایضاح : (اَرَن) اَرک . بوراده مقصد (اولیا) . (سِرَن) سِرخی ، اِسرارخی .
(بُو اَکِیْدَن کِم اَلْ) بُو اَکِیْسْتَدَن یعنی بشریت (کُوکل) نَدَن ، بشریت (قَوَلَاق) نَدَن
کِم چِقَار ، یوکه اِیْرَسَه ، بویله اعضای جسمانی قیدنَدَن فَرغ اَوَلورسَه اَوْحَقِیْقَتِی بُووَر .
حقه اِیْرِشِیْر .

(نَسَا) نَسَنه ، شِی . (اَوَسْکِی) اَوْصُصُوکِی ، عَقْلِکِی . (اَوَکَش) اَوَکُوش = چَوُک
مَعَنَاسَه . (اَلْمَدِی) اَوْنَهْدِی ، هَلَاک اَوَلْمَادِی ، فَوْت اَوَلْمَادِی . (یَاَزِیْق) کَنَاه ، جَرَم .
(اَوَل یِرَا اَلْ) اَوْ مَحَلَه زَرع ایلَه . (کُوْدَا) کُوکَدَه ، جِسم ، وَجُوْد . (سَن یَتِیْجَکْ اَلْ)
سَن یَاتِجَه جَانِکْ کُوکَدَه کَدَن ، جِسم کَدَن اَوچَار .

بن نته ایدم ارن سرین سزه   اول قولاق قئی که بو سرلر صیفه [۱]
 سر دله صیغماز قولاقلر نه اولور   بو ایکیدن کیم چیقارسه اول بولور
 اول نه سینی کیم کسنه بولدی   اول کیم آنی بولدی جانی اولدی
 اوصکی قوغل دلی اول بویوله   بویوله بر جن ورن یوز جن آله
 تکریدن در جان کیر و رکل آکا   کیم عوض ویره او گوش جانلر سکا
 اول یره الک جانی کیم بر یوز اوله   اکین آندہ حالی یاوز اوله
 اویقوده کور جانی قندہ کیدر   سنسر آندہ جان نیجه ایشلر ایدر
 سن یاتیق کوکده دن جانک اوچار   قوش بیکی قندہ دیلرسه ییر ایچر
 کندوزندن یوز صورت بر جان اولور   شهر اولور بازار اولور دکان اوور
 کندیدن هم بیر او نور هم کولک اولور   جان او یانقندر اگر کوده یاتور [۲]

(کندوزندن یوز صورت الخ) بیر جان کندیلکندن یوز عدد صورت و شکل اولور
 (و یاخود) کندیلکندن یوز عدد صورت بیر دانه جان اولور دیمکدر . ایکی معناده
 صحیحدر . او لطیف عالمده کاه یوز جان بیر صورت ، کاه بیر صورت یوز جان اولور .
 یالکز (صورت) ده (جان) تحوله قلمز . هر جان اشیادن یوز تورلوسنک ، بلکه
 بیک تورلوسنک صورته کیرر . شهر اولور ، بازار اولور ، دکان اولور ، باغ ، باغیه ،
 قوش ، حیوان اولور ، هزاران شکل و صورته کیرر .

(صورت) لفظ عربیسی من القديم خلقمزلک لهجه سنده (صورتات) شککنده
 مستعملدر . بعضاً (تصویر) و (شکل) ، بعضاً ده والک زیاده (یوز) و (چهره)
 مقامنده قوللانیلیر .

[۱] دوغروسی (سزمک = سه زمک) مصدرندن (سزه) اولمیدر . (لمصحه)

[۲] (تومک) مصدرندن (تُولور) اولمق ده نمکندر . « الله يتوفى الانفس حين موتها . . . »

[سورة الزمر] (لمصحه)

بُولُيَلَه بُلْغُل سَن اِيچِك جانكي
 كَم بِلَا ايلتا آني جان تَشْكُريا
 بَخْتَلُو وُ جان كِه جانِي عَشْقَدَر
 عَشْقَسَر جانِي وَلُو بِلْماق كَرَك
 كَم جانكي عَشْقَلَه دِپرِي ايدا
 كَنْدَزِي بِيكِي سَنِي خاَص اَنيليا
 بُوْجْهائِدا وَل اَرِي كِي اسْتِغْل
 آني ذَوْتَلَر جِهان اِسِي اِلَر
 بُو جِهان كُودا بَكِي آنلَر جانِي
 كُودَه كُوزَنِيَر جانِي كُوز كُوزْمَدِي
 جان كُوزْتَمَز كِم يُوْزَن كُوزْلَر كُورا
 عِلْم لا كُوز جان يُوْزَن قُو بُو كُوزِي
 جان وَزَرَكْن كِي ساقِن اِيْمانكي
 اُوْجُق اِچْرا خُورْلَر لا يورِيا
 قُولُيُي ^(۱) بُو بُولْدَه صافي صِدْقَدَر
 اُول كِه عاشِق دُر آني بِلْماق كَرَك
 هَم نُوْزَنْدَن بُو قَرانكُونُق كِدا
 رَحْمَتِنْدَن يازُقُك باغْشايَا
 آني ذُغْل آيُرُقن اَلْدَن قِعْل
 بَلَك آنلَرْدَن جِهان دِپرِي قَلَر
 كُودَا باقما اِيچِي كُوز جان قاني
 جان نِيْتا لِيغِنِي اُسْلُو سُرْمَدِي
 كُودَه دَاكُل كِم كَلَا قازْشُوْذْرا
 اِيلَه كِم اُسْنَك كُوز رُهَر پِرْشُوْزِي

سخه: (۱) قولق.

ايضاح: (بيله ايلتا) برابر كوتوره . (اِيچِي) اي افندي ، اي بويوك آدم ديمكدر .
 (جَنْ نِيْتا لِيغِنِي اِل) جانك ناصل اولديغيني يعنى ماهيتنى عقلى باشنده اولان ، كامل انسانلر
 آراييب صورمديلر چونكه جناب حق قرآننده « قل الروح من امر ربي » قول
 شريفيله (حيات) ك ماهيتى حقنده قيصه بير جوابله اکتفا بويورمشدر كه جانك بير
 امر ربانى اولديغنى حكايه ايلر . (اسنك) اوصصوك ، عقلك .

بویله بیلک سن ئولجك جانکی	جان و بریرکن کی صاقین ایمانکی
کیم بیله ایله آنی جان تکریمی	اوجق ایچره حوریلرله یورویه
بختلو اول جان که جانی عشقدر	قولانی بو یوله صافی صدقدر
عشقز جانی ئو بیلک کرک	اول که عاشقدر آنی بولق کرک
کیم جانکی عشق ایله دیری ایده	هم نورندن بو فراکولق کیده [۱]
کندوزی بیکی سنی خاص ایله	رحمتدن یازیغک باغیشلايه
بو جهانده اول اری کی ایستکی	آنی طوتغل آروغین الدن قوغل
آنی طوتانلر جهان اسی اولور	بلکه آنلردن جهان دیری قلور
بو جهان کوکده بیکی آنلر جانی	کوکدهیه باقمه ایچی کور جان قانی
کوکده کورونور جانی کوز کورمدی	جان نیتلکنی اوصالو صورمدی
جان کورونمز کیم یوزین کوزلر کوره	کوکده دکا کیم کله قارشو طوره
علم ایله کور جان یوزین قو بو کوزی	اویله کیم اوصک کورور هر برسوزی

---

[۱] (هم نورندن) یعنی او عاشق نورندن دیمکدر . (لمصححه)

ھەر ئىسائىك كۈزلىرى آيرۇقسىدۇز   سەندە يۈز كۈزۈ وازد كالىپى كۈرۈز
 سۈزۈڭلۈك كۈزى بايىق قۇلۇق آلز   كى سۈزى ياوزۇ سۈزى قۇلۇق يلز
 طادماغىك كۈزى اغرىدۇز كۈددا   طائىلۇي آچىدۇن اول كى قىزىق ادا
 ھەر ئىساياسىن ئانىك كۈزىلە باق   كىم كوراسىن دۇشمىاسىن سىن اراق
 جان يۈزىنا جانلا باققى كىرك   جان دىلرسىن كۈدەدۇن چىقماق كىرك
 نوز دىلرسىن ورنوزا ئىل نوزچۇن   خوز دىلرسىن ورنوزا ئىل خوزچۇن
 آتەلە يلغىن دوا جۇقت اولمىدى   ايلە كىم ياوزا ايدۇن كى بىلمىدى
 ھەرسا^(۱) لايىق كىرك كىم جۇقت الا   قان اول اسلو كە بۇسوزدۇن طولا
 ھەركىم ئىستىر تىكرىي اول اسلودۇز   خلق آراسىندە كىشىدۇن بىللودۇز
 كۈز كۈيۈزى كىسيەھىچ بىكەرمەز   تىكرىي قاتىندە بىنكى بىرە سەمز^(۲)
 تىكرىي كۈردى كىشى كۈزلىز آچىز   قرانكو جانلاز ارزنا نوز سىچىز
 آى بىكى عالمىدە آيدىلىق ورنۇز   يۈز نوزىندە قارىنكولىق ورنۇز
 دېرى آيلز اولۇپى عىپى بىكى   يول آچىز دانكىزدە اول مۇسې بىكى

نسخه: (۱) ھەركسا ؟ . (۲) سىمىز .

هر نهمه نك كوزلری آبروقسیدر   سنده یوز كوز وار دوكلینی كورور
 سوزلرك كوزی بایق قولاق اولور   كهی سوزی یاوز سوزی قولاق بیلور
 طلاماغك كوزی آغزدر كوكدهده   مقلوبی آجیدن اول كهی فرق ایده
 هر نهمه سن آنك كوزیله باق   کیم کوره سك دوشمه سك سن ایراق
 جان یوزینه جان ایله باقق كرك   جان دیلرسك كوكدهدن چیقق كرك
 نور دیلرسك وار نور اولغل نور ایچون   حور دیلرسك وار خور اولغل حور ایچون
 آت ایله بیلکل دوه جفت اولدی   ایله کیم یاوز ایدن كهی بولدی
 هر نهمه لایق كرك کیم جفت اوله   قانی اول اوصولكه بو سوزدن طوله
 هر کیم ایستر تکرری بی اول اوصولدر   خلق آراسنده كونشدن بللوردر
 کوركلویوزی کیمسه به هیچ بکزه مر   تکرری قاتنده بری بیکه صاماز
 تکرری بی کورن کشی کوزلر آچار   فراکو جانلر اوزرنه نور صاچار
 آی بیکی عالمده آیدینلق ورور   یوزی نورنده [۱] فراکولق وارور
 دیری ایلر ثولوبی عیسا بیکی   یول آچار دکزده اول موسا بیکی

ایضاح : (آبرقسدر) آبریدر . باشقه باشقهدر . (سنده یوز كوز وار) سنده یوز
 عدد و بلكه دها زیاده كوز واردر . اونلر هر شیئی كورورلر . (بایق) حقیقه ،
 نفس الامرده . (طلاماغك) ذوقك ، لذت آلمه نك . (حور دلرسن الخ) اكر حوری
 دیلر ایسه ك ، جتده حوریلرك وصالیه بكام اولهیم دیرسهك حوری ایچین یعنی حوری بی
 الله ایله مملكت ایچین وار خور و حقیر اول کندیخی عبادات و مجاهداتده انواع عن و مشاقه
 گرفتار ایله كه مكافه حوری بی الله ایده بیله سین . (بلغن) بیلکیل ، بیل ، معلومك
 اولسون . (بشکی بره سمز) بیکی بره صایمز یعنی بر اوغرنده بیکی فدا ایلر . (ورر)
 واریر یعنی کیدر وزائل اولور .

[۱] (نورندن) اولق دها مناسبدر . (لمصححه)

بېك بۇنۇن كېيى ^(۱) اِدز بېز دَمْدَه اول
 ناكه پىغامبىر لىك واز ^(۲) اول يلوز
 ئوز بىزدىر مۇملر كىر يوزسا
 سۇسدىنكسا ^(۳) بازدا قاقىق ضوايىچ
 كۆد دىن كىچ قاتى دىت بۇندە جانى
 جانك اچىندە دىر اول كى استىغل
 كىم كراسىن جانك اچرا تىكرى
 تىركى بىلىنىدىم بىن ايدىدىم سىزا
 بىلدىرىدىم سۆزلە بىلدىرغىمى
 دىلۇم كىم كۆرەلۇ قامۇ آنى
 بىلدىرىم دۇكالىنا بىلدىرغىمى
 يالۇرورۇن تىكرىا بىن دۇن كۇن
 آتا كېيى دۇكلىنى ساورۇم
 سىز دىق بىنى سۇنك اپلا كە بىن
 دىمكە بىز يوقسۇلە وپىرۇمالى بول
 كىم آنى دوشى قامۇسىنى بىلۇ
 اچكى كورا ھىر كىم اول اوس سوزسا
 سۇرنا نەسىنك باقر باشىنى بىيچ
 كىم بولاسىن جانك اچىندە آنى
 آنى دىتىل بىزك آيزوغىن قىل
 كىستراسىن قامۇسىنا تىكرىنى
 سىزلىرى كىم تىكرىدىن دىكەي بىزە
 بىلدىرىدىم بىن سىزا بىلدىرغىمى
 جۇملە يوقسۇللار اولاپىندىن غنى
 بوللۇر اولو كىچى بىلدىرغىمى
 كىم دۇكالىن بىزلىغا بىنىچۇن
 قامۇيا تىكرىدىن آنىك دىلۇم
 سىزى سۆزۇم نىتا كە جانى بىن

نسخه : (۱) بونك بىكى . (۲) ناكه پىغامبر كر كدر . (۳) صوسز ايسك .

بيك بونك كې ايدر بر دمده اول   دكه بر يوقسوله ويرور مالى بول .
 نهكه پيغمبرلك وار اول بيلور   كيم آنى طوتدى قوسىنى بونور
 نور بردر موملك كر يوز ايسه   ايكي كوره هر كيم اول اوصسز ايسه .
 صوصادكه بارداغه باقه صو ايچ   صورته نفسك باقار باشى بيچ
 كوكده دن كچ قاتى طوت بونده جاني   كيم بوله سك جانك ايچنده آنى
 جنك ايچنده در اول كى ايستكل   آنى طوتقل برك آيروغين قوغل
 كيم كوره سك جانك ايچره تكري يى   كوستره سك قوسنه تكري يى [۱]
 تركه بيلسيدم بن ايديدم سزه   سرلرى كيم تكريدن دكدى بزه
 بيلديردم سوز ايله بيلديكى   بولديردم بن سزه بولديغى
 ديلرم كيم كورمىز قامو آنى   جله يوقسوللر اوله بندن غنى
 بيلديره دوكلينه بيلديكى   بولهز اولو كيچي بولديغى
 يالوارورم تكري يه بن دون وكون   كيم دوكلين بارليغه بنم ايچون
 آتا كيچي دوكلينى سورم   قويه تكريدن ايلك ديلرم
 سيز دق بنى سوك ايله كه بن   سزى سورم نيته كه جاني تن

ايضاح : (اوز سوزسا) اوصسز ايسه ، عقلسز ايسه . (باردقا) بارداغه ، دستيه .
 (بارداق) نفس الامرده كوچوك دستى ديمكدر . استانبولده صو قدحنه (بارداق) ديورلر .
 (بيچ) ايكي بارچه ايله . (قاتى) قوى ، پك صاغلام . (آيروغن) باشقوسىنى . (دكدى)
 ايرشدى ، واصل اولدى . (دكالينا) دوكله يه ، هپسينه ، جله سينه . (اولو كيچي)
 بويوك ، كوچوك . (سيز دق) سيز دخی .

[۱] بو مصراع بويه فالورسه قافيه سز اوليور دوغروسى بلكه شويله اوله جقدر
 (كوستره سك قوسنه تكري يى) . (تهرى) دوغرى نك اىكى املاسى اوله بيلور . بوصورته
 بومصر اعى (كوستره سك قوسنه دوغرونى) شكلنده يازم بيليرز . (لمصحيحه)

بَن سِر پَكْچَن كِي دِيلَرُوم سِر بِنكا   كِي دِيلا مَر سِر قَاچَر سِر دُرْت يَنكا
 كُوز پَكُوزِي تَنكِرِي آچَر سَا بَنِي   كُوز سِر اِيلا كِه كُوز سِر كَنِي
 بِنِي قَانِي دَلِي سِر بُودُشِيادا   اول كِه پِنْدَن آيِرَلا قَانْدَه كِيدا
 يُول بُودُز اول جَان كِه بُويُولَدَن چَقا   دَكَمِيَا كاوُز كِي اول جَان حَقا
 تَنكِرِي پَنِيغَامَبَر بُدَن اِسْتَعِيل   زَنهَار آني حَقَدَن آيِرُو سَمْعِيل
 اول كِه بُولَدِي تَنكِرِي كِي دُوت آني   آني بُولُجِق دِيما تَنكِرِي قَنِي
 تَنكِرِي آندَن آيِرُو دَاكُل آج كُوزُن   اول وِرُز سَانكا هَميشَه اُورُوزُن
 كِم كِه پِيرِي اِيكِه كُوز سَاشِي دُز   سُوژِي اِشْتَمْعِيل قَلْمَاشِي دُز
 اِي قَرِيْدَاش بُوسُوژِي اِيلا كِه واز   اول يِلَا كِم تَنكِرِي جَانْدَن سَواز
 كُوكُ وَيِيَز آتَنك قَاتِنْدَه بِز اِلَا   تَنكِرِي دُز اِيچِي طَاشِي پُر سِر اِلَا
 يُوژ اِلُز سَا حَرَفَلَر بِز سُوژ اِلُز   سُوژَلَر اِيلا عَاقِبَت بِز كُوز اِلُز
 نَا كِه وَز سَا اِلُز اول بِز جَان قَلَر   اول جِهَاندا قُوِيلا سُلْطَان قَلَر
 قُولُ وِسْطَان بِز دُرُز اِيكِي دَكُل   اول سَرَا اِيچَرَه بِز اولُوز بَاكُ وَقُول
 تَنكِرِي نُورُندَن طُلُودُز جَانلَرِي   اِيكِي كُوزِما كُوز لُويَسَن آتَلَرِي
 صُورَت اِيچَرَا آتَلَر اِيكِي كُوزُن   مَعْنِيَا باق كِم كُرَاسِن بِز دُرُز
 اُولَرَا باقَن نُورِي اِيكِي كُوز   اَوَه باقما نُورَه بَق كِم بِز دُرُز

بن سز کچون کهی دیلرم سز بکا	کهی دیلمز سز قاچار سز دورت یکا
کوزکزی تکرری آچار سه بی	کورده سز ایله که کورور سز کونی
بی قانی طوته سز بو دنیاده	اول که بدن آریله قنده کیده
یول بودر اول جان که بویولدن چیه	دکمه کاویر کی اول جان حقه
تکرری پیغمبرندن ایستکل	زینهار آنی حقدن آیری صامغل
اول که بولدی تکرری کی طوت آنی	آنی بولجق دیمه تکرری قتی
تکرری آندن آیری دکل آچ کوزک	اول ویرور سکا همیشه اوروزیک
کیم که بیری ایکی کورور شاشیدر	سوزینی ایشتکل قولماشیدر [۱]
ای قرندها بوسوزی ایله که وار	اول بیله کیم تکرری جانندن سور
کوک ویر آنک قاتنده بر اوله	تکریدن ایچی طاشی پر سر اوله
یوز اولور سه حرفلر برسوز اولور	سوزلر ایله عاقبت بر کوز اولور
نه که وار سه ثولور اول برجان قالور	اول جهانده قول ایله سلطان قالور
قول و سلطان بردرر ایکی دکل	اول سرا ایجره بر اولور بک و قول
تکرری نورندن طولودر جانلری	ایکی کورمه کوزلی ایسهک آنلری
صورت ایجره آنلر ایکی کورونور	معنی به باق کیم کورمهک بردرر
ثولره باقان نوری ایکی کورور	ثوه باقه نوره باق کیم بردرر

ایضاح : (قانی دوتسز) صیقی طوته سیکز . قویاً مرتبط اوله سیکز . (قالماش ، قولماش) یاراماز ، فنا آدم ، مسخره ، رند ، طالق اووق . (ایلاکه وار) اوله که واردر ، یعنی اولدینی وجهله . (طاشی) طیشی ، خارجی . (باک و قل) بک یعنی افندی ایله قول .

[۱] (قولماشیدر) لفظی (انسانلرک قولماشیدر) تقدیرنده در . (تصححه)

اُسْلُو اَوْلَز اِيچْز اُورِي بِرِ يِلَا   قَانْدَه يِم كُورَا حَقِ آندَه قَلَا
 دُئْمَدِي سُوْزِيلَه^(۱) يِم كِيْزُو قِيَا   بَرْ كِشْب دُز اِيْلَه يِم طَاغْدَه قِيَا
 خَلْق اَنكادِرْ لَسَه بُو يُول حَق دَكُلْ   بُو يُول قُو حَق يُولْن كِي ايشْتَه بُول
 قُولَقِيَا قُنِيْمَا اُول سُوْزَلَرِي   حَق نُوْرِن چُون بَلْلُو كُوْزْدِي كُوْزَلَرِي
 سُوْزَلَرِن كُوْز سُوْزَلَرِن سُوْز سْتَمِيْل   ذَوَكَلِي يَانِكَلِش دُز اِيْنْتَمِيْل
 سُوْز اَنكِدِرْ يِم اِحْقَدُز كُوْزَلَرِي   اُول نَه دِز سا تَنكِرِيْدَن دُز سُوْزَلَرِي
 اُول كِشِي يِم اِيْلَه اَلْدِي آزْدُز   نَا يِم اُول اِيْدا قَانوْسي رَاْزْدُز
 تَنكِرِي رَاْزِن آدَن اِيْشْت^(۲) اِي اِيچِي   كِي اَلُوْدِر كُوْز مَكِل اِي كِيچِي
 تَنكِرِي دِيْدِي سِيْر اَلْدُم مُوسِيَا   كَنْدُوْز سَتِيْر كِشِي بُو يِلَا اِسْتِيَا
 اُولُو كِيچِي كَلْدِي بِيْني كُوْز مَعَا   نِيْتَهْ دُز يِم كَلْدُت سَن سُوْز مَعَا
 مُوسِي دِيْدِي حَاشَا سَنْدَن سِيْرُوْلِقْ   سَن خَالَقِسِن سَانكا قَنْدَه سِيْرُوْلِقْ
 يِنَه دِيْدِي سِيْرُو اُولْدُم كَلْدُتْكَ   دِيْدِي كُم سُوْزِي حِسَابَا اَلْمَدْنَكْ
 مُوسِي دِيْدِي بُو سِيْرِي اَنكَلَا مَرَمْ   مَقْصُوْدُن نَاْز بُو سُوْزْدَن يِلْمَرَمْ
 تَنكِرِي دِيْدِي سِيْرُو اُولْدِي بَرُوْلِم   دُنْيَا اِيچْرَه سِيْرُوْلِقْ دَاْزِي دَلِيْمْ
 بِيْر كُن اِي نِيْشَه وَاْزُب كُوْز مَدْنَكْ   نِيْتَسِن دِيْبِن حَالِنْدَن سُوْز مَدْنَكْ

نسخه: (۱) طوتمدی سوزيله . (۲) اندن ایسته .

اوصو ئولر ايچره نوري بر ييه   قنده كيم كوره حق آندە قاله
 دونمى سوز ايله كيم كيو قايه   بر كيشو بدر ايله كيم طاغده قيا
 خلق آكا ديرلر سە بويول حق دكل   بويولي قوحق يولن كەي ايسته بول
 قولاغنه قويمه اول سوزلري   حق نورين چون بللو كوردى كوزلري
 سوزلرين كوز سزلرك سوز صامغل   دوكلې ياكليشدرر اينامغل
 سوز آنكدر كيم آچقدر كوزلري   اول نه ديرسە تكريندر سوزلري
 اول كشي كيم ايله اولدى آزدر   نه كيم اول ايدە قوسى رازدر
 تكرى رازين آندن ايشيت اى ايچي   كەي اولودر كورمكل آنى كيچي
 تكرى ديدى صيرو اولدم موسايه   كدى دوستين كشي بويله ايستيه [۱]
 اولو كيچي كلدې بى كورمكه   نيته در كيم كلك سن صورمغه
 موسى ديدى حاشا سندن صيرولق   سن خالقك سكا قندن صيرولق
 يينه ديدى صيرو اولدم كلك   ديديكم سوزى حسابە آلدك
 موسى ديدى بوسرى آكلامزم   مقصودك نەدر بو سوزدن بيلمزم
 تكرى ديدى صيرو اولدى برولم   دنيا ايچره صيرولق طارتدى دليم
 بركون آنى نيشە واروب كورمدك   نيته سك ديوب حالندن صورمدك

اىصاح : (دوكلې) هب ، جله . (ايچي) افندى . (كيچي) كوچوك . (سير)
 صايرو = خستە ، مريض . (استيا) ايستيه يعنى آرايه ، تحري وطلب ايدە . (اولو كيچي)
 بويوك ، كوچوك . (دارتي) طارتدى = آلدى ، طوتدى . (دليم) جوق . (نيشە)
 نيجه ، ناصل . (نيتسين) ناصلسين .

[۱] بو مصراعك معناسى (انسان كندى دە ستى بويلەمى آرار) ديمك اولوب استفهام
 استفهام انكاريدر . (لمصححه)

بَنِ اَنَك سَيَرُولَغِنْدَن صَيَرُولَم
 كِم اَنِي كُورايپني كُورُمش دُز اول
 پيني اَندا اَنِي پِندا كُورُنكُور
 كُودَه دُز اول بَن جاني پِلَنك بُني
 اِيكِمُر پيرُز اِيكِي كُورماناكَ بِي
 كِم اَنِي بَنَدَن ^(۱) سَچَر سَا اول بايِق
 بَن اَنُونِكِچُون يَرَتِم عالمِي
 كِم دُعا اَنَدَن سَاغِش سُوَر كِشِلَر
 هَم بُولَدَن دُوعَلَه خاَص قُوللَرِم
 يِپِنِي اول خاَصلَر يِلَا كِم بَن تَوَم
 خاَص لَرِم بَنِم سِرُوم دُز پِلَنكُز
 كِم سَوَم قَا مُونكُوزِي اَنُونِكِچُون
 اَنَكه بايَقَنك باقا كُز ايرُق يُوْزا
 رَحْمَتِم اول دُز جِهَاندا كِي بِلَنك
 كِم سِيْزِي اُچَق اول خاَص كُتُورا
 سَاغْمَه كِم بَن اول وَلِي دَن اَيِرُولَم
 كِم اَنِي سُوْرا يِپِنِي سُوْز مُش دُز اول
 پيني اَنَدَن اَنِي پِنْدَن سُوْرِنكُور
 كُوكُ بِي دُز كُوكُي اَنَك بَن كُسي
 دُونَك اَنِي يَزِلْغايا اول سِيْزِي
 دُشْتَم دُز اَوِيْي بَاشِيْنا يِق
 اول وَلِيْمِچُون كِتَر دِم اَدِي
 جَفْت اولالَر اِيْرَك كِيْلا دِشِلَر
 كِم بُولَر قَاتلَرِم دُز قُوللَرِم
 اَنلَرِي سَاوُللَرِي بَن كِي سَوَم
 نَاكِم اول اِيْدَرْ سَه اَنِي قِيلَنكُز
 قَا مُونكُور اِچِن كُوزِي اَنُونِكِچُون
 كِم نُورُندَن نُوز كِيْرا كُوزُونكُورا
 اَنَكُن دُشُونَك يِپِنِي اَنَدَن بُولَنك
 نَفْسُنكُز كِم يُول اُوْرُز بُونِيْز اُرا

بن آنك صبرولغندن صبرووم   صاءه كيم بن اول ولىدن آيرووم
 كيم آنى كوره بنى كورمشدر اول   كيم آنى صوره بنى صورمشدر اول
 بنى آنده آنى بنده كوريكز   بنى آندن آنى بندن صوروكز
 كوكدهدر اول بن جاني بيلك بونى   كوك كيدر كوكى آنك بن كونى
 ايكيمز برز ايكي كورمهك بزي   طوتك آنى يارليغايه اول سزى
 كيم آنى بندن سجرسه اول بايق   دشمنمدر نهونى باشنه ييق
 بن آنك ايجون ياراتدم عالمى   اول وليم ايجون كتيرده آدمى
 كيم طوغه آندن صاغشسز كشيدر   جفت اوله لر اركك ايله ديشيلر
 هم بولردن طوغه لر خاص قوللرم   كيم بولر قانادرلرمدر قوللرم
 بنى اول خاصلر بيله كيم بن نهوم   آنلرى سونلرى بن كى سوه
 خاصلرم بنم سرمدر بيليكز   نه كيم اول ايدرسه آنى قيليكز
 كيم سوه قاموكزى آنك ايجون   فوكز آچك كوزى آنك ايجون
 آكا باقك باقهكز آيروق يوزه   كيم نورندن نور كيره كوزكزه
 رحتم اولدر جهانده كى بيلك   اتكين طوتك بنى آندن بولك
 كيم سزى اوچاغه اول خاص كوتوره   نفسكز كيم يول اورور بويين اوره

ايضاح : (سجرسا) آييري سه ، تفريق ايلر سه . (بايق) باباغى ، حقيقه ،
 نفس الامر ده . (صاغشسوز) صايسز ، حسابسز . (نوم) نهوم ، نهيم ، نه ذاتيم .

قامونكيزي اول طامودن كچرا
 خوري لالا آنده ايجاسر سوجي
 اول سچودن كم طهوز اولدي آدي
 اوچماق ايجرا عدل الز كنج يوق دوز
 يېك اچچمك آنده داي دوز بلك
 كر وراسر بو جهاني اجمقي
 كوزديلر بونده آرلر ناكه وز
 سن دقي اچماق بونده استغيل
 بونده بولديلر آرلر يل بوني
 قازنكوده كوزديلر حق نورني
 كفر اچچنده دين واپمان بولديلر
 امثله يكي اول دنكيزه كيرديلر
 طامله ديمه آئلره دنكيز دپغل
 اوچق اچرا شر بتندن اچرا
 كرمياسر كمتدن آندا كجي
 تنكر قرآنده آدن ايلاديدى
 ناكم آندا سر ديلر سر چوق دوز
 جهدا يذلك كي اوچقي^(۱) بونده بلك
 آلير بونده كوراسر^(۲) هم حق
 نقد بوكن يارنا بشماديلر
 اچماقچون دنياني آلدن قتل
 دوز اچچنده كوزديلر بللو كوني
 دين اچچنده بولديلر هم خورني
 كندولردن آلدر حق آلدر
 كندولاريني دنكيزا وپردلر
 آئلري دوتغل قلاني قوغل

نسخه : (۱) كيم اوچنى بونده (۲) بولاسر .

مۆكزى اول . صودن كچيره اوجق ايچره شربتدن ايچيره
 حوريلرله آنده ايچمىز سوچى كورمىمىز كيمسەدن آنده كوچى
 اول سوجيدن كيم ظهور اولدى آدى تكرر قرآنده آدين ايله ديدى
 اوجق ايچره عدل اولوركوج يوقدرر نه كيم آنده سز ديلمىز چوقدرر
 يىك ايچمك آنده دائمدر يىلك جهد ايدك كى اوجق بونده بولك
 كر ورەمىز بو جهانى اوجقى آلهمىز بونده كورەمىز هم حق
 كورديلر بونده ارئلر نهكه وار نقد بوكون يارىنه باقديلر
 سن دق اوجق بونده ايستكل اوجق ايچون دنيانى الدن قوغل
 بونده بولديلر ارئلر بىل بونى دون ايچنده كورديلر بللو كونى
 قراكوده كورديلر حق نورى ديو ايچنده بولديلر هم حورى
 كفر ايچنده دين وايمان بولديلر كنديلردن تولديلر حق اولديلر
 طمله بىكى اول دكزه كيرديلر كنديلرى دكزه اورديلر
 طمله ديمه آنلره دكز دىكل آنلرى طوتغل قالانىنى قوغل

ايضاح : (سچى) سوجو = شراب . (كوج يوقدورر) ظلم يوقدر . (دون ايچنده
 كورديلر الخ) (كوندوزى عياناً كيجه ايچنده كورديلر) ديمكدر . (ديو) شيطان ،
 آزغين اجنى . (حور) حورى ، جنت قادىنى .

رو ولد خامش مکش این سر دراز   زانک کوته خوشترست اسرار وراز
شد تمام ازداد دادار این کتاب   درسنه سبعمائه ای ذوالباب
درمه ذیالحجه شدم این تمام   تانماند بر خور معنی غمام
غره شعبان شد آغاز کتاب   بس کنم والله اعلم بالصواب
در سنه مذکور اندر پنج ماه   شد تمام این مشوی ای مرد راه
مقطع ومطلع درین مدت بدست   درها زان یم روان سفته شدست
گفته شد درعشق آن مرد [۱] این کتاب
یافت روح ازداد او صد فتح باب

---

[۱] در عشق آن مرد = او مرد خدائک یعنی مولانانک .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مظهر عشق ابد ، مُظهر اسرار احد ، جناب محمد بهاء الدین سلطان ولد قدس سره الصد حضرت تری حال قضاء قاره مان اطلاق اولونان بلده لارنده ده صلب پاک حضرت مولانادن آلتی یوز یکر می اوچ سنه سی ربیع الآخرینک یکر می بشنجی جمعہ کوئی اول صبحده مهد آرای عالم شہود اولدی . منقبہ نویس لک شہادتندن و آثار علیہ لریک دلالتندن مستبان اولدیفنه کورہ حضرت سلطان ولد صوری ومعنوی والد اعظمہ مشاہبت تامہ ایله بکزرہ مش ، ولادتندن مفارقتہ قدر علی الدوام حضور پاکندن و رضای اقدسندن آیریلہ مش بر ولی زاد ولایت نژاد ایدی . دہا طفل نوزاد ایکن باباسنک قوجاغندہ کززر و زبان وستان پدر اکبری شیر مادرہ ترجیح ایلردی . اون یاشنہ کیرنجہ والد ماجدینک یاندن آیریلز اولدی . واصل سن شباب اولدیفندہ - آرالرنده همان اون طوقوز یاش فرق اولمغہ - والد ایله ولد ی ایکی برادر صانیرلردی . حضرت مولانا - کندیسنک تمثال تامی اولان - جناب سلطان ولدہ احیاناً و انت اشبه الناس بی خلقاً و خلقاً خطاب جلیلہ تمثال بووردقلری اولوردی . دیدار نورانیلری خوبان زمانہ غبطہ رسان اولوب جناب مولانانک عشق و محبتی دخی درجہ کمالہ ایدی .

هر چه ولدرا رسید از بد و نیک ای رشید داد جلال حقست و زسخن چون زرش و :

ولد کفت از من بچو عشق زیرا که فرزند قطب یکانہ جلال

و :

ولدرا نیست حاجت لاف و دعوی که در سپای او چون خور عیانست

و :

ولدرا نیست علم و نی ولایت جز ان علم و ولایت کش پدر داد

و :

سایہ هر شخص چوبا او رود هم توپی والد رو ای ولد

و :

قطب جہانت بداد ای ولد این نکتها شیر چنان شیرا بی لب و پستان بنوش

و :

در روی ولد بقص منکر بی نخوت و کبر اکبرش بین

کجی بر جوق ایات و آثار قدسیلرندن دخی مستبان اوله جئی اوزره والد اعظمینک و اراث تامی اونوب اثر پاکلرینه بحق اقتفا ایله دیکی جهته افکار مولانایه تماماً واقف اوش . الحاصل کندی وارلغی بحر العلوم مولاناده مستغرق ایله مکه نشر ایله دکلری لائی معارف بختون او قلزم انوار وحدتک واردات غیبیه سندن عبارت بولمشدر .

حذب سلطان ولدک عه شانه شو فقره کافیدرکه بر کون حضرت والد و ونده . بنه بو عانه کلکلکه سنک ظهورک ایچوندر . تقریر و تحریر ایله دیکم بونجه حقایق بنه قوندا حل برکه سن بنه فعله سگ ، بوورمشلردر . کما قال :

ز مولانا منه مفلح ازانه در جهان مصلح رسوم از بر سلطان بسوی تحت می رانه

حضرت مولانا کنج ایکن پدرلری سلطان العلماء حضرتلری تحصیل علوم ایچون لالاسی خواجه شرف الدین لالای سمرقندینک تحت نظارتده حله وبعده شامه کوندرمش ایدی . کذلک حضرت مولانا دخی اوغوللری سلطان ولد حضرتلری ایله علاء الدین چلی افندی - اخیراً قین پدری و بو ایکی نوباوه حیانتک والده طرفندن جدی اولان - مشارالیه خواجه شرف الدین ایله شامه تحصیل علوم ایچون کوندرمشدر . مشارالیه حضرت پدینه مطاوعه تامه نی آمر حضرت مولانا ک شامه کوندر دیک شو مکتوب قیمتدارنی تبرکاً و رایه درجی مناسب کوردم .

الله مفتح الابواب

فرزند عزیز مفضل مقبل محسن خوب اعتقاد بهاء الدین و فرزند عزیز امجد اسعداشه و علاء الدین دامت سعادتهما سلام این پدر یاد دارند . و پدر عزیز جلیل ولی التریه و الخدمه شرف الدین را هیچ خشونت و درشتی و مکافات و محاببات نکنند . و بنظر این پدر نکرند . و چنان پندارند که آن صفرا این پدر کرده تحمل کنند که پدر عزیز شرف الدین برین پدر حقوق بسار دارد . فرزندان مقبل عظیم عظیم امید وارم تحمل و لطف و رحمت و فرزندئ آن فرزندان هر کو تند کوید با او بلطف کوید . و جهت دل این پدر در وقت خصم دوسه کرت خود را بختن و گشتن مشغول کنند . تا خبر بمن رسد . و دعای من در حق آن فرزندان افزون باشد . و شفقت بیشتر جوشد . و ان شاء الله تعالی بزود ترین زمانی تبرکی و شادی باز آیند مسرور و بر مراد . ان شاء الله . ان شاء الله . ان شاء الله .

عمر بیاید دراز تا کز درد در نیاز تا که شوی چون ولد شیخ کبرای یسه

مصدق آنچه حضرت سلطان ولد دوقسان سندن عبارت اولان او برکتی ، میبتلی
عمر شریفعلری بوتون علوم و معارفه ورزش و تعلیم و تربیه انتخاب خواهش ایله امرار
بویورمشردر . کما قال :

بکنز از تکرار و درس و لب بیند زانکه فهم این ضریق از محبتست

سلطان العلماء بهاءالدین، مولانا جلالالدین، حضرت شاه شمس الدین، سید مردان
برهان الدین ، شیخ صلاح الدین ، چلی حسام الدین و شیخ کریم الدین [عظم الله ذکرم
و قدس الله اسرارهم] حضراتی، کجی یالکز نام قدسیلری یاد ایله ملک کافی اولان اقباب
سبعه مویهک توجوهات تامه و همنات جلیله لایله دور و دراز ریاضات و مجاهدات محتاج
اولمقیزین مظهر یقین اولمش ، حیاتلردن نماتلرینه قدر جمله سندن استفادینی اصلا توت
و تأخیر ایله مشدر .

کندیلردن مروی اوله رق بویورلرکه : کنج ایکن حضرت والد مجدم بکا آقینجی
مدرسه سنده هدایه اوقودوب متنی ازیرتشدی . صوکره تکرارینی امر بویوردیر . یسه
باشلینیدی . فقط بو ایکنجی بدأده فقهک اصول ولبنی تعریف و کنه اجتهاد و سعی
توصیف ایدرک تقریر بویورلردی . حقیقت فقه شریفه بر درجه اطلاع حصل ایله ده که
ییلیمدیکم بر مسئلهنی لزومی حیننده کشف ایلرده . دفع شبهه ایچون محله مراجعت
ایله دیکمده ییلدیکم کجی بولوردم . واقعا (الدرة المضيئة) و (تاج التراح) کجی کتب
طبقاته جناب والد و ولد اجله فقهای حنفیه دن اونق اوزره کوسترشدردر . فقط بو :
محضا شیرازة اسلامده رضائی تأمین ایچون اولیاء اللهک کیمیمی حنفی ، کیمیمی شافعی
الحمذاهب حقّه مشهوره دن بیرینه منسوب کجی کوسترشدردر نفس الامرده مقام مشهوره
ایریشن بیر ذات تقلیددن عبور ایتش دیمکدر اهل تحقیق و مشهود ایسه شبهه سدرکه
دوغرودن دوغریه مقام اجتهاده نائل اولمش دیمکدر . اولیاء الله کرام تقلید درکسندن
وارسته واجتهاداتی شهوده مقارندر .

آلی یوز یتمش ایکی سال هجریسنده حضرت مولانانک تام وصاله تشریفعلری وقوع
بولغاه بالجه یاران کرام جانشین مولانا اولمعلری تسبب و تکلیف ایله مشدر حتی مریمی

اولان حضرت چلی حسام‌الدین اللرندن ضوتوب مقام مولانا به اعداد ایلهمك ایسته‌مش ایسه‌ده کندیلری شتاب ایدوب کزیدکان احباب مولانانک خاتمه‌سی اولان حضرت چلی‌نی پوسته اعداد و دست ارادت‌نی اخذ ایلهمشدر . حضرت چلی عمده شرائط مشیخت اولان تدریس مشوی اصدہ انی وضع ایلهمدیکنده حضرت ولد اللی یاشنی متجاوز اولدینی حدم حلقہ تدریس‌لرینه اوتوروب مشارالیه حضرت‌لرینک ختام عمرلرینه قدر قاری مشوی‌ل خدمتدن [۱] برآن جدا اولهمشلردز . کسب کالات بویله بیر اادت وثبات ایلهم حصہ پذیر اولور .

آلتی یوز سکان برده حضرت چلینک جانشینلری اولدینی وقت ختام عمرینه قمر علی الاصول تدریس مشوی و تعلیم انواع معارف و علوم و تألیف آثار ایلهم حیاتی امرار ایلهمشدر . [۲]

نہم کہ مشوی شریفدن درس حقیقت تقریر بویورسہر قدمای یاران مولانا بعینہ جناب مولانانک وعظ و تقریرینہ مائل بولوب تجدید ماتم اشتیاق ایرلر ایدی . زمان عالی‌لرندہ نفس قونیہ ایلہ اکثر ممالک اسلامیہ اہالیسندن برحق ذوات داخل سلیک طریقتلری اولوب بلاد مذکورہ‌ده نکایا و زوایا احیا اولونہرق آیین نوین اجرا ایدلمشدر . نفس مبارک‌لری غایتہ مؤثر اولدیفندن درکام ملائک پناہلری ملتجای احباب حاجات اولمشدر . کرامات علیہ‌لرینک الک بویوکی وارث اخلاق محمدی اونوب (و انت لعل خلق عظیم) سربہ مظہرتی ایدی . حضرت مولانا مدرسہ مبارک‌لرینک دیوارینہ جلی خط ایلہ شو عبارہ‌نی یازمشلردز :

[۱] بالجلہ خاتقاء مولویدہ پوست نشین اولان ذوات آیین شریف اجراسندن اور بر مقدار مشوی شریف تقریر ایرلر . قبل‌التقریر بر ذات درس ابتداسندن لااقل اوچ بیت اوقور . او ذاتہ (قری مشوی) دیرلر .

[۲] حضرت سلطان العلمادن اولو عارف چلی افندیہ کلتجہ قدر بلادہ نامی ید اولونان اقطاب احباب مولانا کندیلرینہ منسوب مدارس شریفہ‌ده بندکانہ عیوم صوریہ ومعنویہ تدریس وآیین و عبادات و تسلیک و ارشاد ایلہ امرار حیات ایلهمشلردز . مطبوع شریف اصولی بیله زمان مولانادہ وضع بیوریلوب حضرت سلطان ولد توسیع و تکمیل ایلہ‌دیکی مرویدر . الیوم درکام شریف بولونان جوار مولانا بہ اولان نقل مکان ایدن اور عارف چلی حضرت‌لریدر .

بهاء‌الدین مانیک‌بخست خوش زیست و خوش میرد

حزب مه‌لاناك همراز بی انبارلری اولان سلطان انعشوقین شمس‌الدین تبریزی
حضر تلمیخی دعوته مه‌مور اولدقلرنده شمدن قونیه قدر حضرت شمسك ركبنده ذره
او غشبه‌دار اولمقلنی اختیار ایله‌دکاری و هر بار ركوبه اجبار ایلدكجه (شه‌سوار بنده
سوار چه‌گونه بشد) كلامیه اعتذار بووردقلری متهور و بو مثللی خدماتی سببیه اعاضم
ضریقت جانبدن مظهر اولدینی نوجهات و هممات مفصلا‌نده مسزوردر .
لاده‌ده عرض اونوندینی وجهه حضرت سلطان ولدك مادی و معنوی نائل اولدینی
كلمات مقامات هر ولی‌كمه میسر اولان سه‌داتدن دكدره یدی دانه كلینك اثر همتلریله
سوزی و معنوی نائل آمال اولمشردر .

سرمه بیاید دراز تا كزرد در نیاز تا كه شوی جون ولد شیخ کبیر ای پسر

بیت شریفی مفادخه دوقسان سته بوعلامه فائیده کمال بختیاری ایله امرار ایام ایله‌مش
ویکرمی دوقز سته‌پوست نشین سجاده ارشاد اوله‌رق صلب شریفلردن اولو عارف چلی
قدی ایله عبد و زاهد چلیسر حضراتی وجوده گلشدردر . قولاً و فعلاً طریقت علیه
ایله‌دکاری خدمت میرومرلردن و وضع و تاسیس بووردقلری نیجه اصول و احکامدن
دولانی او قبض ربانی انیوم لسان خواننده (مجدد اول) و (مولانای ثانی) اولوق اوزره
تلقی بووهر . عصر عالیرننده کی امرای و علمای سلجوقیه کندیلرینك علوم ظاهره و باطنه‌ده
فرید حصه ولدقلری بی‌اعتراف سرفرو برده تسلیم اولمشردر . هیچ برمنكره روی
عزت کوسترمه‌یوب نیجه الثفات تریفه و کلمات مؤثره‌لریله مضیع و منقاد ایله‌مشلردر . خسته
یكن عیده‌ایدنره و اوصیره‌ده افتراق خوفیه حزن و الم کوسترلره و شمشیر بران نیامندن
سربین اولمده کار ایله‌مز ودانه‌ده كنده خاك ایله یكسان اولمده مطرا خوشه‌لر ویره‌مز .
حوری قیره‌یخه لی تضرع ایتمز . اگرچه دیده‌ده دیوبدن پنهام اما امداد یاران معنوییه
آن شتابام . پیوسته قبال بقای معنوییه بورونه‌رك تفریح و تصرفدن خالی قالمزم .
كلام حکمت اسمیه قیوب اخوانی تسلیمه و شادان بووردملردی . كما قال :

مرا یازان درین دوران مجوید   چو بومان اندرین ویران مجوید
ز صورت بگذرید ار مرد عشقید   بخیز در جان مرا پنهان مجوید

هجرتك یدی یوزاون ایکی سنهسی شهر رجب المرجبک اونجی جمعه ایرتهسی کیجهسی
مرکز اشباحدن عالم ارواحه انتقال ایله مشدردر. قدس الله روحه وافض علی العاشقین قدوجه.

شو رباعی تاریخ وفتلریدر :

سلطان ازل چو طالب مرغان شد   شهباز • لد بسعد سلطان شد
شنبه دهم ماه رجب سال (ذی)   آن شیر خدا بمر غزار جان شد

۷۱۲

و فتلری کیجهسی سوله دکلی صوک رباعی شریفلری شودر :

چون من بجهان روح ناظر باشید   از عجز کذر کنید و قدر باشید
مردان طریق جمله یک یک رفتند   هم نوبت ما رسید و حاضر باشید

اشبو مناقب جلیله لرندن باشقه برخیلی کرامات قدسیله لی دخی کتب مولویه ده مسطور
ایسه ده وارثان اسرار محمدی اولان اهل الله عظامک اکبر کراماتی وضع ایله دیکی طریقه ده
ظهور ایدن کرامات مجسمه یعنی رجال صاحب کمال ایله کندیلرندن قان آثار بی زوال
اولغله طالبان عاشقانه مناقب جلیله رینی حوی مفصلاتی توصیه ایدرک سطور آیه ایله
مؤلفات قدسیله رینک و حیات علمیلرینک تفصیلنه حصه مقال ایدلشددر .

والد ذواخمدلرینک هر حهتله مظهر تائی و مقلد مشوار و کلامی اولان سلطان ولد
حضرتلری شهر آثار مولانا اولان (دیوان کبیر) ه مقابل نصفی قدر بردیوان ، آلتی جلد
(مشنوی شریف) ه قارشی نصفی درجه سنده یعنی اوچ جلد مشنوی تألیف بیور مشنودر .
غزلیات ، و مشنویات شریفه رینی اوپله بر صورت دلپذیرده انشاد بیوررررر که افده کزینی
و آهنگ دلنشینی ارباب قونی سرمست ایلر .

بود روش سخنایی که گفته   سحرنا مشکل • مغلق نکتم
هزاران در دریای معانی   بر آورده برای خلق سفته

بیت شریفلری ده شاهددر که مشار الیه حضرتلری صعب التناول اولان حکمت عرشیه
ولطائف غمیه بی الحقی کندیلرینه احسان بیوریلان برطرز بیثالده غایت واضح ، آجیق برصورتده
انشاد بیور مشلدر . بر رتبه که بر مقدار محبت رجال اللهده یونونان بر درویش فرسی دان

آثار سلطان ولدن كافة اسرار لاهوتيه و دقائق ناسوتيه كسب انتساب ايلر . زمان
فقدانندن بؤآنه قدر آيين بهين مولويه و اسلوب دلنشين معنويه دائر فخرای طريقت
عربه شهبويه دوجار اولسلر آثار معانی دثار ولدیه مراجعتله حل اشكال ايدرلر .

كرامت فيضيه مولويه دن بر موهبه جليله دركه حضرت سلطان ولدك اشعار جیده
و كفتار آبدلرینی مطالعه ایدن نهایت درجده نمکین اولسه مسرتیاب اولور ، نیتاب
اولنجهیه قدر اوقو . ، اوقودجه صفائی ازدیاد به اور ، عظمت و عبوت حضرت سلطان
ولد قابله مستوی انووب کیتدکه تعالی ایلر . عیوم و معارفده بر دریای بی کران اولدقلری
مشبوت و دیوانلرندن و سائر آثار مشهورنرندن نمایاندر .

عوم ادبیه اسلامیه ایله مشغول اولان ارباب تحقیق آثار سلطان ولدیه تتبع ایله دکرده
تضاه ایدرکه مشارالیه حضرت تلرینک تنسیق کلام و تفهیم مرآمده مسلت صوریلری والد
اعظمیری مثالی حکیم سنائی ، شیخ عطار ، شیخ نظامی وادیسیدر . یعنی الک اول
وصاحت بیان و بونوغ معنی جهتی درپیش ایدوب بعده صنایع و بدایی اکا تابع قیلمقدرد .
بناء علیه اشعار عالیلرینک معنی جهتده قطعاً رکاکت و الفاظ جهتده اصلاً ضعف تألیف
کورمه یوب انجق صنایع لفظیه معنویه آزر رغبتلری کوریلور .

جناب مولانا اشعار عالیلری میانده عربجه ، تورکجه و روجه شعر سوله دکلری کی
سلطان ولد حضرتلری ده بولسانلرده نظم ایات ایله مشلردر . جهات عدیده ایله موضوع
رساله مزه تعلق جهتیه اشعار تورکیه مولانانی بورایه درج ایله دکر . هم بر طاقم غافلر
مولانانک باجمله تورکجه اشعارینی بوراده کورورلرده بونک خارچنده اولان اسناداتی جناب
مشتر الیه عزو ایله مکدن اجتناب ایلور .
حضرت مولانک تورکجه اشعار :
اَکَر کَیْدُوْر قَرَنْدَاش یُوْقْسا یَاوُْر اَوْزُنْ یِلْدَا سَنْکَا بُوْذُر قَلَاوُْر
چِیَانِی بَرکَطَتْ قَرْتَلَارْ اَکْشَدُور اِشْتِ بَنَدَنْ قَرَاوُْرْمَ قَرَاوُْر
اَکَر طَسَنْ وَکَر زُوْمَسَنْ وَکَر تَرکْ زَبَان یِزْبَانَا رَا یِیَا مَوْز

چو اسماعیل قربان شو درین عشق   که شب قربان شود پیوسته در روز
خوش آن شیر شیران نور معنیت   پنیری شد بخور از حاجت یوز

وله عظم الله ذکره

دانی که من ز عالم یلغز سنی سوز مین
کر د، بره نیای اندر نعت الزمین
من یا، باو فیم بر من جفا قلسن
کر تو ز من نپرسی من خود سنی ضرر مین
روی چوماه داری من ساده دل ازانه
زان شکر لبات بیژان پکنه یلزمین
تو همچو شیر مستی مینوم قیم اچر سین
من چون سکان کویت دنبال تو کز زمین
فرمای غمزده ت را تا خون من نریزد
ورنه سنوکه الینکدن مین یرغو یز زمین
هرده بخشم کوی بازکت مینوم قاتدین
من روی سخت کرده نزدیک تو کلزمین

روزی نشسته خو هم یلغز سنوك قاتكده

هم مین چغر اچرمین هم مین تیش بلرمین

ماهی چو شمس تبریز غیبت نمود و کفتا

از من دگر پرسید من سويلدم يَز مین

وله رضى الله عنه

كَلَسْنِ بَدَدَه سَكَ يَكْ غَرَضِمِ يُوْقْ اِشِيْدَرْ سَن

قَلَسْنِ آندَه يُوَزْدُرْ كَاكَيْنِ قَنْدَه قَلَرْ سَن

چاپی دُرْ قَرُو دِرْ لِكْ چَلْبَا كُلْ نَه كَرْ زَسَن

چَلْبِي قَلَلَرْنِ اِسْتَرْ چَلْبِي نَه صَنْزَرْ سَن

نَه آغَرْ دُرْ نَه آغَرْ دُرْ چَلْبِ آغَرْ نَدَنْ قِيعَرْ مَقْ

قُوْلَغْنَكْ اِيچْ قُوْلَغْنَكْ اِيچْ بَلَهْ كَهْ آندَه دَكَرْ سَن

وله مد الله ظله

چِكِكَنْ اَغْلَنْ هِي بَرَهْ كَلَكْلْ دَغْدَنْ دَغْدَنْ هِي كَرَهْ كَلَكْلْ

ايضاح : (برك ط) صيقچه صايرل . (اوكلش ، اوكوش) چوق . (قاره قوزو) اولاده خطاب شفقندر . (ضاتسهك) عجم ايسهك . (يالغوز) يالگيز ، انجاق . (اوپكينه) اوپوجك ، بوسه . (يارغو) دعوا ، غريخال . (باركيت منوم قاتمدين) . (واركيت بنمايتمدن) . (چاغير) شراب . (تيش) ديدش ، شعر .

آئی بَکِ سَنَسِن کُن بَکِ سَنَسِن   بِمِزَہ کَلِمَا بَا مِزَہ کَلِمَا

وله کار الله له

اَلْخَلْدُزْ کُرْزَلِیْ خُوش نَسَا اَل قَشَلِیْ

اَلْدُرْزْ یُوز سَوَارِیْ کَمْدَزْ وَلِ اَنَابِ اَرِشَلَانِ

وله قدس الله روحه

اِیْتِمِ بَیْکَم جَانَن اُچُن بُو سَنَدَه بی آزاذ قِل

اِیْتِزِیْزِیْ کَب سَنِمَا آخِر چه نادانِیست این

ایشته جناب مولاناك باجمله (دیوان کیر) نده کوریلن تورکجه ایات همان بونلردن عبارتدر . اشعاری آرمسندہ بعض تورکجه کلمات و ترکیات دہا وارددر . بونلردن باشقه مولاناك صرف تورکجه نام بر بیتلری دخی یہ قدر .

شو نمونہدن آکلاشیلورکه جناب مولاناہ اسناد اولونانچو « کلامندن اہور معنہم کیشینک کندی مقداری » مصرعی حاوی بونون غزل مشہور ایله دیگر اشعار معنومہ حضرت مولاناك اونہدقدن باشقه ، مان مولانادہ تکلم اونونان تورکجه دخی اولہ یوب بلکہ ایکی عصر صوکرہ تجدد ایدن عثمانلی تورکجهسی اوزرہ انشاد اولمشدر . کذلک حضرت سلطان ولہ اسناد اولونان :

بن بیلمز ایدم کیرلی عیان ہب سن ایمشک   تنلردہ وجانلردہ نہان ہب سن ایمشک

سندن بوجہان ایچرہ نشان ایسترایدم بن   آخربونی بیلدم کہ جہن ہب سن ایمشک

ایضاح : (کلکین) کلکل ، کل . (قیغیر مق) چاغیر مق . (میزہ) مناسبتر . (خوش نسا اول) کوزل شیدر دیمکدر . اسکی شعرلردہ (اہل) کلهسی اذات خبر دیدیکمز (در) مقامندہ قولانیلیردی . (ایتم) سویلہدہ . (کوب) جہ ق .

نظمی کوردیکم زمانده حضرت سلطان ولدك اولمه ديفنه حکم ايتشم . چونکه او زمانده بو قدر دوزگون عثمانی تورکجهسی قونوشيلمه دینی سلطان ولدك کندی تورکجه اشعاريله مثبتدر . صوکرده بر مجموعه ده :

پیدا و نهان تو بوده من غافل   اندر دل و جان تو بوده من غافل
من در دوجهان ترا نشان می جستم   خود جمله جهان تو بوده من غافل

رباعیسی کورنجه نظمه معهودك بوندن مترجم اولدینی تظاهر ایدوب اسکی حکم تقویت بولدی . بالاآخره شیخ غالبك مجموعهسی ایله کچدی . اونده کندی دستخطيله مذکور تورکجه شعرى یازوب اوستوه (بوشعر صمتی دده نکدر) دییه اشارت ایله دیکنى کوردیم . اراق عیناً بیلده که حضرت سلطان ولدندن تام اوچ عصر صوکرده ترجمه صورتيله سوبله نیلمش بر رباعیدر .

کله سلطان ولدك آثارينه :

دیوان شریف ایله (ابتدا نامه ، انتها نامه ، رباب نامه) نامنده اوچ جلد مثنویلى و (معارف) نامنده مثنوی تصوفدن بر اثرلى خط قدیم ایله نزد فقیرانه مده محفوظدر . تورکجه اشعارى بورایه نقل ایله دیکم دیوان شریفک یدى یوز اون ایکی ده - یعنی سلطان ولدك سال . فتنده - یازلدینی خطاطك کتابه سندن منظم اولور . (ابتدا نامه) نك تاریخ و سبب تالیفيله موضوعی حقتده مقدمه نفیسه سنده معلومات کافیه بولندیغندن و مثنوی شریفک موضوعنه و کندی مناقب عالیرینه دائر فوایدی حاوی اولدیغندن بورایه عیناً نقل ایدیوره :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سبب انشای مثنوی ولدی در بیان اسرار احدی آن بود که حضرت والدیم و استادیم و شیخ مولانا جلال الحق والدین محمد بن محمدالحسین البلخی قدسنا الله بسرهم العزیز در مثنوی خود قصهای اولیای گذشته را ذکر کرده است و کرامات و مقامات ایشانرا بیان فرموده غرض از قصهای ایشان اظهار کرامات و مقامات خود بود و از ان اولیای که همدل و همدم

و همچنین او بودند مثل سلطان الواصلین سید برهان الدین محقق ترمذی و سلطان احمویین و المعشوقین شمس الدین تبریزی و قطب الاقطاب صالح الدین زرکوب قونوی و زبدۃ الاولیاء و السالکین حسام الدین ولد اخی ترن قونوی عظیم الله بذکرهم احوال خود را و احوال ایشان بواسطه قصای پیشینیان در اینجا درج کرد چنان که فرموده است :

خوشر آن باشد که سر دلبران گفته آید در حدیث دیگران
لیکن بعضی را آن بزرگی نبود که مصدوقه حال را فهم کنند و غرض او را بداند
درین مثنوی مقامات و کرامات حضرتش را و ازان مصاحبانش که همدم او بودند که :

مقصود زعانه آید آمد مقصود ز آدم آید آمد

شرح کرد شد تا مطالعه کنندگان و مستمعان را معین نمود که آن همه احوال او و مصاحبانش بوده است و حکمتی دیگر آنست که آنچه مولانا قدسنا الله بسمه العزیز فرمود قصای اسلافست درین مثنوی قصای آنست که در زمان ما واقع شده است و غرض دیگر آنکه مرید ناید که باخلاق شیخ خود متخلق گردد و متابعت شیخ کند همچو مأموم بامم و مقتدی بمقتد مثل خرقه پوشیدن و سرستردن و سماع کردن و غیره از اعمال شیخ آن قدر که تواند چنانکه می فرماید (تخلقوا باخلاق الله) و هم حضرت و الدم عظیم الله ذکره مرا از برادران و مریدان و عالمیان مخصوص گردانید بخلعت و تاج (انت اشیبه الناس بی خلقاً و خلقاً) این ضعیف نیز برونق اشارت حضرتش بقدر وسع و طاقت اجتهاد که (لا یكلف الله نفساً الا وسعها) و بر مقتضای (من اشیبه اباہ فما ظلم) در موافقت و متابعت و مشابہت حضرتش سعی کردم حضرتش دواوین را در اوزان مختلف و رباعیات انشای فرمود بطریق متابعت دیوانی گفته شد آخر الامر دوستان الناس کردند که چون بمتابعت پدر دیوانی ساختی در مثنوی هم متابعت لازمست بنابراین وجهت آنکه خود را مانند پدر گردانم از اول ماه ربیع الاول سنه تسعین و ستائہ (۶۹۰) درین مثنوی شروع رفت تا هم ازین ضعیف بعد از رحلت یاد اوری بنماید فی الجمله در هر چه توانستم دسترسی بود خد را بخدمت تشبیه کردم باقی حضرتش را مقامات و مراتب دیگر بود که آنجا نتوان رسید مگر حق تعالی بمنابت برساند چنانکه بدین مقدار رسانید و هیچ نوع امید از حضرتش نمی برم و همچو بدگمانان که (یظنون بالله ظن السوء) نیستیم که (انه لایأس من روح الله الا القوم الکافرون)

غایت آجیق بر فارسی ایله یازیلان شو مقدمه دن (ابتدا نامه) نك (۶۹۰) ده تألیف بو یوردینی و مندرجاتی حضرت مولانا و اصحابك مناقب علیه‌لری ضمنده سیر و سوکه متعلق بر چوق معارف و حقایق حاوی اولدینی نمایان اولور . كذلك دوردنچی آی اولان جمادی الآخرده ختام بولدینی اشبو رساله ده کی ابیات تورکیه خاتمه سنده کورونور .

(رباب نامه) دخی سیر و سلوگدن باحثدر . محباندن برینك (ابتدا نامه) حکیم سناینك الهی نامه سی و زننده یازدیکز . حال بوکه اخوان باصفا مثنوی شریف و زننه آلیشقیندر . بو زننده ده بر مثنوی یازسه کز و زننا دخی حضرت والدکزه متابعت ایتش اولورسکز (دیمه سی اوزرینه یازمشدر . مثنوی شریفک :

بشنوازی چون حکایت می کند از جدایها شکایت می کند

دییه باشلامه سنه نظیره اوله رق سلطان ولد حضرت تلی دخی جناب مولانایه منسب اولان ربابی [۱] موضوع مقال ایدرك :

بشنوید از ناله و بانك رباب نكتهای عشق در هر کونه باب

ایله افتتاح بو یورمشلدر . بو کتبه کی ابیات تورکیه خاتمه سنده مسطور اولدینی و حجه (۷۰۰) سال غیریسنده - ابتدا نامه تألیفندن اون سنه صوکه - غره شعبانده بدأ ایدوب ذی الحجه ده یعنی بش آیده اکال بو یورمشلدر .

(اتهانامه) ده دیکر لری کی حکمت عرشیه و اسرار تصوف و سیر و سلوگدن باحثدر . حکمت و معظك تکراری لازم اولدینی مقدمه ده اثبات ایدرك بوجهته دیکر مثنوی نرنده کی احکامی طرز دیکر ده نظمه کتیر دکلری بیان ایدورلر . بو کتبه تاریخ وضع بو یورمه مشدر . نزدده کی نسخه فرزند اکبر لری اولو عارف چلی درویشانندن (محمد بن محمد خیرالدین زرکر العارف الموی) طرفدن (۷۳۴) ده یازمشدر . دیکر مثنوی لرك او اخرنده تورکجه ابیات شریفه و ارسده بونده یوقدر .

(معارف) منشوردر . جابجا اشعار ایله مزیندر . موضوعی مثنوی لری کبیدر . مباحث فصوله تقسیم ایدمشدر .

[۱] جناب مولاناك علم موسیقیه عملی و نظری اوله رق مکمله واقف اولدینی و کندیسی بالذات رباب و طابور چالینی و ربابه طرف مولانادن برتل ده علاوه اونی دینی مناقبه مفصلاً مسطوردر . سلطان ولد حضرت تلی ده رباب زدر .

کهنه تورکجه اشعاره :

سبطت سلجوقیه تشکلی ایتمدن اول - شیمدی آناتولی تعبیر ایله دیکمز - دیار
رومه آقین آقین ترکمنلر کلوب یایله لر ، قیشلاقلر اتخاذا ایله مشلردی . صوکره سلجوقیلر
فونییه شهرینی پایتخت ایله دکلرنده کندیلریله حواشیلرینک لسانی اولان قایماچیه قه نه ده
وونجی قیلرک ساکن اولدقلری محللرده شایع اولمشدی . حضرت مولانا ناک و جناب سلطان
ولدش اشعارندن نمایان اولدینی وجهله کندیلری ده قایماچیه متکلم ایمشلر .

و ایکی لسان بربرینه پک یاقیندر انحق تورکمنجه به نسبتله قایماچیه ده ها انجه مک
واردر . تورکمنجه ده کی الفلر قایماچیه ده اکثریا (ی) ، (ب) لر بعضاً میمه ، (خ) لر
قافه ، داللر (ت) یه ، صادرسینه ، (ط) لر (ت) یه ، کاف یائیلر (ی) یه ، کاف نویدلر
نونه ، واولر بعضاً (ب) یه تبدل ایدرلر .

برده تورکمنجه ده جوهرلره لاحق اولان ادوات و ضهار جوهرک آهنگنه تابعدر .
جوهر قالین سلسی صائیلردن بری حانوی ایسه لواحق ده اوپله اولور و بالعکس . قایماچیه ده
ایسه بو قونیه چندان رعایت ایدلر . مثال :

تورکانی	اولوش ، بولوصار ، باخسه ، واریر
قایماچاق	اونیش ، بولیسر ، باقسه ، بارور

آناتولینک اکثر بلادنده تورکمنجه و استانبول ایله روم ایلی جهتنده قایماچیه غلبه
ایله مشته ده اسکی زماندن بری بو ایکی لساندن باشقه دیگر شعبه لر دن دخی قاریشمغه
بوکون قایماچیه دن تبدل حروف و مخالفت آهنگ شیموسینه بر قایچ لغاتدن باشقه بر شی
قنه مش کییدر .

ایشته بوکون اننازک ، الک کبار لسان دیدیکمز استانبول شیومسی قایماچیه دن آزمشدر .
خاصل بورقچ شعبه دن متشکل اولان اشبول سائمزده شعرك ایلمک مؤسسای اولدقلری
حقیقه سلطان ولد حضرت تلیزینه (شیخ شعرای روم) دیملی ز (۱)

(۱) بوسوز بوکون ایچون دوغریدر فقط اوپله امید ایدبورمکه آناتولیده ان شاء الله
سلطان ولد حضرت تلیزندن ده اول تورکجه شعر سولین شاعرلر میدانه حقیقه حقدیر (لمصحه)

[بوندن تخمیناً اوتوز سنه اول یازیلان شو لاحقہ - بومثللی کلینک مناقب جلیبہ سنه
ال ویرشلی کورولدیکنندن - بو کونکی شیوہیہ نقل ایبلہ دی . عیناً ابقا او بوندی]
سلطان ولد حضر تلمینک فارسی دیوانلرندن بیر چوق دفعہ تلاوت نتیجہ سندہ اختیار
ایله دیکم بر مقدار اشعاری داخی بورایہ الحاق ایله دم .

غزلیات

خداوندا مرا بیدار کردان	ز غیر حضرتت بیزار کردان
نخواهم کار دنیای دنی را	مرا زین کار دون بیکار کردان
عزیزی چون حجاب عزت تست	عزیزی را نخواهم خوار کردان
شکسته چون محل رحمت تست	مرا دائم شکسته زار کردان
ازین کوری برحت وارهام	چو احمد قابل دیدار کردان
جو از هجرم چنین بیمار کردی	بوصلم باز خوش تیمار کردان
ولد را همچو والد بخش حکمت	سراسر معدن اسرار کردان

وله

سماع ما چو روحانیست ای جان	مشو اینجا بنفس و کبر رقصان
سماع ما برن و از جسم و روحست	بزن چرخ وای کفر و ایمان
سماع ما برد از سینه کینه	کند پاکت زکبر و حرص آسنان
سماع ما نهد خوان خدایی	خنک جانی که از دل کشت مهمان
سماع ما ست آن نادر امانت	نپذیرفت آن امانت را جز انسان
سماع ما امانت بود و آدم	پذیرفتش ر جان از کف رحمان
سماع ما نصیب جان پاکت	اگرچه شد نصیب جان ماتان
سماع ما از ان رستمانست	ز نا ترا نیست اینجا جی جولان
سماع ما همه دیدار حقست	کجا کنجد در آنجا مکر شیطان
سماع ما چو مولانا ست دروی	جنید و یازید آنجا ند حیران

سماع ما نموده رو بعاشق   ز چشم منکران کشتست پنهان
سماع ما بهائی خود ندارد   ولد مستان بها مفروش ارزان

وله

به درویشان سخنهایی که گفتم   سخترا مشکل و مغلق نکفتم
هزاران در دریای معانی   بر اوردم برای خلق ستم
شدی عالم چو آب و نیست کشتی   اگر پیدا بدی سر نهفتم
مرا آگاه دان در نوم و یقظت   مشو کستخ و مغرور از بخت
ولد گوید بروب از سینه کینه   بدان چاروب کز جان من برقم

وله

مرا یاران بدین دوران مجوید   چو بومان اندرین ویران مجوید
ز صورت بگذرید از مرد عشقید   بجز در جان مرا پنهان مجوید
برون از کفر و ایمان همیشه   مرا در کفر و در ایمان مجوید
نه در جسم بدانید و نه در جان   مرا جز در بر جانان مجوید
جهان زندان تاریکست و دلگیر   چو دزدانم درین زندان مجوید
ولد گوید مرا ای جمع یاران   جز اندر طل آن سلطان مجوید

وله

شمارا عید و مارا جان عیدست   شمارا ساغر و مارا نیدست
شمارا کاسها مارا طعامست   شمارا سخنها مارا ثیدست
شمارا شد مقام این فرش ادنی   مقام ما بران عرش مجیدست
شما در خون پاکان چون یزیدید   سرما خاک پای یازیدید
شما هر یک جدا خوبی کزیدید   خدا مارا برای خود کزیدید
شما جسمید و ما دریای روحیم   جهان دل شمارا نابیدید
بجهت این راه را نتوان بریدن   بسوی خویش مارا حق کشیدید

نه ازوالد شنیدی ای ولد این (بیا کامروز مارا روز عیدست)

وله

ای کلشن باغ لایزالی	بر چرخ صفا مه کالی
این مجلس واین سماع پر نور	ار حضرت تو مباد خالی
این باده که می خوری حلالست	بی ترس بخور می حلالی
زین خورد کلیم و هم مسیحا	زین خورد جنید و هم غزالی
ازخم و سبب و کوزه بکندر	ای تشنه روآب خور زلالی
مقصود ز کلمها طعامست	چون طفل چه طالب سفالی
زاحمد جو برفت میم احمدماند	بی میم خودیست ذوالجلالی
سلطان ازل نمود رورا	تو مانده هنوز در سؤالی
رو در پی والد ای ولد خوش	چه بسته خویش و عم و خالی

وله

مرغ غریبه بیچمن پر زنان	بر مثل باد صبا ام وزان
مغز دل و جانم در نقش تن	زبدۀ افلاکم در خاکدان
گرچه ازین خاک زمین رسته ام	لیک گذشتم زهم آسمان
کس نکند فهم که من کیستم	زانکه بروم ز جهان کان
من نه چینم که تو پنداشتی	نیست مرا مثل که کوی چنان
هستی من بود قدیم ازازل	تا باید باشم هم جاودان
جان نبود قابل مرگ و فنا	مرگ و حیاتست زحکم روان
حق که مرا ساخت هم اوداندم	از جز حق هستم دائم نهان
بو دولت بی نظرش سخت خرد	شد جو وادید بزرگ وکلان

وله

مرور نکارست و سماعست و صراحی   یک ساقی سرمست و یکی جع مباحی

جز شاهد و جز باده نخواهیم چو امروز
 دیوانه آن روی چو ماهیم توازما
 هر چند که از باده دوشینه خرابیم
 چون از کف ساقی رسدم جام مشعشع
 ما مایه سودا و جنونیم طیبیا
 می نوش ولد باده می جوش چو دریا
 ز ندیم و نداریم سر زهد و صلاحی
 ز نهار مجو عقل و سرنجام و فلاحی
 بر خیز و بگردان می رواق صباحی
 در جلوه بتان بینم چون مه زنواحی
 شربت نکند سود و نه معجون نجاحی
 جز راح مدان قوتا کر سرده راحی

وله

منم منم که بدیدم جمال جان پیدا
 هزار صورت بیچون بدیدم اندر جان
 جهان سخت لطیفم درین جهان پنهان
 مثال من تو نیابی میان انس و ملک
 مثالم ار تو بیابی بدانکه من باشم
 یکم مین هزاران هزار پشتم من
 زجیب هر ولی دانکه سرکنم بیرون
 سواد شمع و چراغم مثال شعله نور
 ولد دراز مکش راز را و کوته کن
 چو کرد سرمه عشقش دودیده را پینا
 مرا مجوی در نجاکه هستم از بیجا
 روانه همچو روانم درون ارض و سما
 نبوده است و نباشد مرا کسی همتا
 بصورت دکری آمده برون عمدا
 مجوی حد و کثاری شمار حسن مرا
 که هر که پند کوید نبود مثل و را
 دویی مین که همیشه یکیست نور خدا
 که این به گفت نکند جز این ره ییما

وله

خیره میابی خبر در صف مردان حق
 نور جلالت بس عین و صالند بس
 چرخ و زمین پیششان هست چو ذره مهان
 بوده يك آن نور خور کشته دو صد در نظر
 عشق بود باغ جان میوه و برکش نهان
 تا بیری ای کدا نقد زر از کان حق
 هر يك همچون نهنك رسته ز عمان حق
 هر يك چون مهر و ماه بر سر کیوان حق
 در یکی حق شده هر يك برهان حق
 هست ولد اندران چون کر خندان حق

وله

ای جمع منافق هین من رستم دستانم
 برم سر و پایازا بی تیغ بدستانم

آگاه شوید از من ورنه ز کینه فن	خشك وتر هر يك را نابود بگردانم
زان پیشه بی پایان چون شیر شدم غران	تا كرك تباهی را بی نجه بدرانم
هستم جو علی دانا در حله شدم که تا	شمشیر خدایی را بر گردن تنانم
خواهم که شود ظاهر دینی که بدان در سر	تا در دو جهان چون خور ظاهر شود ایمانم
کردان همه کرد من حیران همه کرد من	من کرد مه ییچون چون چرخه گردانم
بشنو زوله این را بپذیر ازو دین را	پیداست مکن پنهان یعنی که نمیدانم

وله

چون بیند جان تو مه ییچون را	با آن نظری که دیده هر دون را
کی از سخن کلیم لذت یابی	در کوش چو کردی سخن قارون را

وله

حاجت نبود مستی مارا بشراب	نی مجلس مارا طرب از چنك ورناب
بی مطرب و بی شاهد و بی ساغر می	هر شام و سحر فتاده مستیم و خراب

وله

برخیز تو ای قطره وجورا بطلب	وان عزت و فخر و آب رورا بطلب
کر حق دهدت بهر قدم ملك ابد	خر سند مشو بدان و اورا بطلب

وله

شاهی که نه زیرست و نه بالاست کجاست	کنجی که نه پاماست نه بی ماست کجاست
آنجا اینجا مگو بگو راست کجاست	عالم همه است آنکه بیناست کجاست

وله

بیرون ز تن و جان و جهان درویشست	بر تر ز زمین و آسمان درویشست
مقصود خدا نبود ازین خلق جهان	مقصود خدا ازین جهان درویشست

وله

بی وصل تو بنده تو مهجور نماند   رفتی و خیال تو ازو دور نماند
زان روز که رفت از جهان مولانا   افسرد جهان دگر ورا نور نماند

وله

کر دهر بتو لطف و وفا خواهد کرد   می دان که همه جور و جفا خواهد کرد
بنکر که فلک با من مظلوم چه کرد   تا باتو که ظالمی چها خواهد کرد

وله

چون هیمة ترا مقام درناز بود   مانند شتر غدای تو خار بود
بد کونه غمست در درونت زیرا   غار سپی و در تو صد مار بود

وله

مه خاص اگر چه آسمانرا باشد   نورش ز کرم جمله جهانرا باشد
من ذکر تو و یاد تو جانا نکنم   زانروی که ذکر غایبانرا باشد

وله

یا بلبل یا ساکن فی الاشجار   تبکی و تنوح فی هوی الازهار
غن طربا و قل یا سحار   من نار خدو کم اتنی نار

وله

ای مایه هر بدی وای اصل سقر   رویت بد و خوی زشت ازوی بدتر
هر چند که دیده ام بعالم زشتان   مانده تو ندیده ام زشت دگر

وله

پیوسته زحق مست شوو باقی باش   مستغرق عشق و سوزو مشتاقی باش
چون باده بجوش درخ قالب خود   وانگاه بخود حریف و هم ساقی باش

وله

کرگشته آزاد بزن انکشتک در مجلس ما شاد بزن انکشتک
بربادمده عمر و بخور باده از انک جز باده بود باد بزن انکشتک

وله

ما جان لطیفم و نظر درنایم در جای نمایم ولی بحایم
از چهره اگر تقابرا بکشایم عقل و دل و جان جمله را برمایم

وله

دل نقطه معنیست درون تن و جان در سینه نقطه بین تو آن کنج روان
دل آینه عالم معنیست بدان در آینه پیدا شود آن نقش نهان

وله

کردیدنت از خاک بخاک ای رهرو راهیست قوی راست دران آ که رو
بودی بشر و ملک شدی آخرکار هم از ملکی بکندر و در الله رو

وله

کار تو چون نیست مسجد و سجاده برخیز چرای تو درین افتاده
یزدان ز تو چون عیش و طرب میخواهد تو نیز برو بکیر برکف باده

وله

هنکام اجل چو جان بحق بسپاری امید زبعت خود چرا برداری
هردانه که نیست کشت صد چندان شد دردانه انسان چه کان میداری

قطعه

بنکر تو که والد و ولد چون بی پای ره خدا بریدند
جایی که درین جهان نکنجد بی کام و لب و دهان کشیدند
شیری که بدان غدای شیران از مادر عشق جان مکیدند

مفردات

ماز جهان فارغیم از دل و جان فارغیم   کر ره ما می روی گیر ز ما خوی ما

وله

قطب منم بی گمان برفلك لا مكان   ليك زشمس ای ولد می بکری ز دخفاش

وله

لاف ز خود زن اکرت حاصلیست   فخر چه آری بیدر یا بجد

وله

میر ز حال بد خود نی زن   کن سفر از خویش بسوی وطن

وله

هر که بود تقوی و دینش فزون   از همگان اوست بزرگ و کزین

وله

پر سند مرا که حق کدامست   من خود بجز او دگر ندیدم

— برنجی علاود —

جناب افلاکی دده صاحب مناقب الغارین

هر که بر نفس عشق سلام ایلدی   کُکلی اَشَدِّ^(۱) حقا جَندِ مقام ایلدی
 سودِ عنایتِ اَنی 'بِلدِ هِدایتِ جَنی   جانی 'اَلِ عاشقِک اودَ حرام ایلد
 عشقِ بکی کیمیا کَرَمَدِ هیچ اولیا   عاشقِ او'ن بی ریا نفسِ غلام ایلد
 'اَلِ جَمَنّا کُتْمکا جُہُذِ وِجْهَادِ اَتْمکا   جانلرِ اَنرِ تَمکا^(۲) عشقِ مدام ایلدی
 عِشْقِ نِجَا شَرَحِ اِدَمِ بِلَمَرَمِ اِی دَدَم   عامِلرِ خاصِ اِدَرِ رَحْمَتِ عام ایلدی
 دارِ بلادِرِ جِهانِ رنجِده کنجی نِهان   یوسفه زندانِ عِشْقِ دارِ سلام ایلدی
 ی نِجِه خام آدَمی^(۳) عِشْقِلَه 'بِلدِ دَمی   نَفْسِه اَوِیَن پُختِهلرِ کَندِ یی خام ایلدی
 کَمَسَنَه نَفْسِ زَبُونِ قَلَمَدِ اِی ذَوْفُون   دَا'مِرِ اودِ قَیْنَدُرِ^(۴) عِشْقِ اَنِ رام ایلدی
 عِشْقِلَه مُوسٰی کَلِیمِ عِشْقِلَه عِیْسٰی کَرِیم   عِشْقِلَه حَقِ اَحْمَدِ بَحْرِ کَلَامِ ایلدی
 مقصودن افلا کُتْم بر نظر ایلَه 'بُکْن

قطب جهان مولانا وِرْدِ تمام ایلدی

— افلاکی —

زهی کُزُلرِ که کُزُلرِ اَنی کُزُلرِ   اکا بَکُزُرِ کُزُلِ کُزُمادِ کُزُلرِ
 نَکَم دِیلارِ سا قِیلرِ جِهاندا   قِلن هَپ کَندُ یِزِرِ نایِه زِلرِ^(۵)
 بَزُم کُزُلرِ اَشومزِ اَنکا معلوم   قَتندا اَشکاره قامُ رَزُلرِ^(۶)

لجئاب افلاکی دده صاحب مناقب العارفين

هر کیمه کیم بر نفس عشق سلام ایلدی   کوکلی اولاشدی حقه جانده مقام ایلدی
سودی عنایت آنی بولدی هدایت جانی   جانی اول عاشقک اوده حرام ایلدی
عشق بیکی کیمیا کورمدی هیچ اولیا   عاشق اولان بی ریا نفسی غلام ایلدی
اول جهاننه کیتمه جهد وجهاد ایتمکه   جاتلری اسریتمه عشق مدام ایلدی
عشق نیجه شرح ایدهم بیلیمزم ای ددهم   عامیلری خاص ایدر رحمتی عام ایلدی
دار بلاددر جهان رنجده کنجی نهان   یوسفه زندانی عشق دار سلام ایلدی
ای نیجه خام آدمی عشقله بولدی دمی   نفسه اویان پختهلر کندونی خام ایلدی
کیمسنه نفسی زیبون قیلمدی ای ذوفنون   داموری اود قاینادیر عشق آنی رام ایلدی
عشقله موسا کلیم عشقله عیسا کریم   عشقله حق احمدی بحر کلام ایلدی

مقصودین (افلاکی) نک بر نظر ایله بوکون

قطب جهان مولانا ویردی تمام ایلدی

— افلاکی —

زهی کوزلر که کوزلر آنی کوزلر   آ کا بکیزر کوزل کورمدی کوزلر
نه کیم دیلر ایسه قیلور جهانده   قیلان هپ کندو بیزی نه یه بیزلر
بزم کیزی ایشمز آ کا معلوم   فاتنده آشکاره قامو رزلر

(۱) (اولاشدی) واصل اولدی . (۲) (اسریتک) سرخوش ایله مک . (۳)
(آدمی) آدم کروهندن ، بی آدم . (۴) (دمیری) آتش یوموشادیر ، نفسی ده عشق
کندینه رام ایلر .

(۵) (بیز) چووالدیز . (بیزی نه یه بیزلر) بیزی نه ایچون چووالدیز مقامنده ابتلا لرله
رنجیده ایدر . (۶) (راز) ستر .

فدا اولسن اكا جَنر كُكَلَر اياغى طُپَر غينا قُندُ يَزَل
 اُنك برليكننا بَكَلر طُنقُدُر اكا كاتَر دِ يَزَل نِجِه يَزَل (۷)
 سُريله عالمى دُزد عدمدن عيبدُر قِلَمَسَن شَرَحِنى سُرَل
 دُكَال (۸) قُولدُر آل پادشاهك سَوَز آَن اَيولر هم يَوُزَل
 چَلِي عارفا افلاكى قُلْدَك (۹)

نصیب اَلتر جنى غيبي اُرُزَل

دستور

اي كه هزار آفرين بو نِجا سلطان اُلر قول اولان كيشلر خسرو خاقان اُلر
 اياغُنك تَوَزنى سُرما چكن كوزنه نسنه كورُر كوزِم والهُ حيران اولُر
 شَرِيتَن قَطَر سِن هَر كِم اَجَر جَرعَه سن كُكَل كهر طُولَبَن سِينسى عمان اُلر
 سن مالوكا طَمَعِل كُشَك سَرای يَمَعِل شول چاشيب ييد ينفوك صوك اوچى ويرانلر
 اَشبو صورتدُر قواول طالِدُر بوعمو شَرَطِ مَسلمانلُك صَدَقْلا ايمان اُلر
 سانه دِرَم اِي ددا صنمه ديوى دُنيه دا نَفَسِ دِيُون ضَبط اِدَن دِنْدَه سليمان اُلر
 بِسَلَمَا كَل تَنوكى نَعْمَت بر يانلا بَر كَن اُلر بَوْتَنوك طامدَه بريان اولر

(۷) نِجِه يوز عدد و دهاا پَك جوق عاشقَلر . (۸) (دوكلى) هب . (۹) بو بيتدن
 اضطراب وار (افلاكى اولو عارف چليينك قولى و درويشى اولمغه جهان غيه عائد روزى
 ورز قدن جاني نصيبه دار اولور) مآلنده اوله حق . كنديسى اولو عارف چليينك درويشيدر .

فدا اولسون اكا جانلر كوكلر   آياغي طوپراغينه قوندى يوزلر
 آنك برلكته بيكلر طانيقدر   آكا كئوردى يوزلر نيجه يوزلر
 سوزيله عالمى دوزدى عدمدن   عجيدر قىلاماس شرحىنى سوزلر
 دوكللى قوليدر اول پادشاهك   سور آنى ابولر هم ياووزلر
 چلبى عارفه (افلاكى) قولدك
 نصيب اولتور جانى غيبي اوروزلر

دستور

اى كه هزار آفرين بويجه سلطان اولور   قولى اولان كيشيلر خسرو وخاقان اولور
 آياغتك توزيى سورمه چكن كوزينه   نسنه كورور كوزى كيم واله وحيران اولور
 شربتنيك قطره سينه كيم ايچر جرعه سين   كوكلى كههر طولوبن سينه سى عمان اولور
 سن مالكة طايغل كوشك و سرائ يايغل   شول چاليشوب ياپديغك صوك اوچى ويران اولور
 اشبو صورتدر قو اول طاييدر بوعمو   شرطى مسلمانلغك صدقه ايمان اولور
 سكا ديرم اى دده صائمه ديوى دنياده   نفسى ديوبن ضبط ايدن دينده سليمان اولور
 بسله مكل تنكى نعمت و بريانه   بركون اولور بو تنك طاموده بريان اولور

ايشبو ايكي غزل حضرت خالد جامعنده اسكى كتابلر طولابنده كي قديم بير مشوى
 شريف ظهردن استنساخ ايدلدى .

وفات افلاكى دده سنه ۷۴۵ .

قونيهده دركاه مولانا جوارنده جهت شريفه طوب باش خوجه خانه سنده مدفوندر
 مزار طاشنده محترم نامى على عنوانلرله ثبت اولونمشدر .

تَوَرَّاسَتْ بِيروغِن تَرَكْ اِدِه كور آبروغن^(۱) طاش دُمُر موملایین حکمکه فرمان ال
 بر کشی کیم مال بولر صنمه که دولت بولر دولت بولن کشی الهی بولن ال
 خالقنی اِسْتِن ناخلف اولمش دکل خلقه کوکل بَغْلَینْ صُکْرا پشیمان ال
 ای بشو کا در اوکن الهی اسنه بکن اصل سُرْدَر یکن بُندا نه یالان اولر^(۲)
 هر که بکن ولدا ایتا بُنْ یز نسرا یخسلسا بای اولر بایسا سلطان ال

طوتار ایسه بیریوغن تَرَكْ ایدِه کور آبروغن طاش ودمور موملایین حکمکه فرمان اولور
 بر کشی کیم مال بولور صنمه که دولت بولور دولتی بولان کشی الهی بولان اولور
 خالقنی ایسته ن ناخلف اولمش دکل خلقه کوکل باغلایان صوکره پشیمان اولور
 ای باشکه دیر اوکات الهی ایسته بوکون اوصول سوزیدر بوکون بونده نه یالان اولور
 هر که بوکون ولده ایتانو بن یوز سوره یوخسول ایسه بای اولور بای ایسه سلطان اولور

(۱) (آبروغن) باشقه سی . (۲) ای درویش ! عقلکی باشکه طوپله فرصتی غنیمت
 ییلب بوکون الهی آرا و طالب اول بو سوز عاقل سوزیدر [مولوی اصولنجه] رکوع
 ایت ، اطاعت و تواضع کوستر ، بو کلامی قبول ایله و ایمان ایت ، بو سوزده یالان
 اوله سنک احتمالی وارمی (دیمکدر .

اشبو منظومه دخی حضرت افلاکینک اولدینی غایت دقتی موازنه دن نمایان اولور
 شو اوج منظومه نك بیرنده مولانای ، بیرنده حضرت سلطان ولدی ، بیرنده اولو عارف
 چلبی افندی ی مدح ایتیش اولیوز لر . « ولد چلبی »

— ايكنجى علاوه —

تورك ديللرينه دائر كنىش بىلكىسىله ھېمىزە اوستاد اولان ولد چلبى افسىدى
عموجەمىزك - يىللىرچە سورەن برچالشمە و آراشدىرمەدن صوكرا - باصدىرمە موفىق
اولدقلىرى شو تورىكچە و قىمتلى ديوانە عاجزلىرى دە ديواندە كىلر قادار دەكرلى ايىكى غزل
أرمغان ايدىجىم . بو غزللار فارسى اولوب سلطان ولد حىضرتلىرىنىڭ يەنە كەندى
ديوانلارنىدە مقىددەر .

برنجىسى اوقۇتچە آكلاشلىقەقدەر كە بو ، بوتون مەناسىلە بويوك و يوكسك روھلى
عالى ذات يوردىنى ھەركىدن فضلى سۈەن بر وطن پرور ايمش . دىكر بر غزلدە ايسە
وطنداشلىرىنى او كوپور . ھەمدە نەعلوى براحتىساسلە سولكىنى افادە ايدىيور . سلچوق
توركلىرى و قىندە ، [لارندە - قرامان] شەرىندە دوغان [۱۲۲۶-۶۲۳] - سلطان ولد
قونىيەدە ، بو تورك شەرىندە بويومشدر .

اوزمان قونىيە ، شىمىدىكى كى سوقاقلرى توز ، چامور درياسى ، اولرى كرپىچ ،
ايكرى ، بوكرى دكل ، شن ، سعادتلى برملىكت ايمش . .

او قونىيە كە ، كوچوك آسيا شەرىلى آرزەسندە قالىن سورلر ايلە يابانچى خجوملارندىن
قورونمىشدى . كنىش جادەلرى ، طاشىدن تىمىز اولرى ، علاءالدىن تەسەندەكى سوسلى
حكەمدار سربايلرلە بوتون سياحلىرى زيارىتچىلىرى حېرىندە براقىردى .

تورك مىلى صنت ذوقنىڭ پاك كوزل ئورنىكلرى اولان سورلرلر عظمتلى قاپولرندىن
شەرى كىرنلر ، دوز بر اووا اوستەندەكى يىكنىسق منظرەنىڭ روھلىرىنە ويردىكى صبىقنىيى
اونوتورلردى .

كل باغچەلىرىنىڭ خوتس قوقولرى ، جامەلرلر ، مدرسەلرلر ، تربەلرلر ، . . . موزائىقىلى
قەلەرى . . . باققلە دويولمايان كوزەللىكلر ايدى .

كوكلرلر درىن مائىلكلرىنە اوزانان ظرىف چىنى قاپلى اھرامى قەلەلە ، يوكسك
منارەلر ، حىيات ورن براق سولرلە چشمەلر . . . شەرى ابدى برسىرنىڭ ويرىردى . .
ايشە سلطان ولد بو قونىيە ، بو كوچوك آسيانىڭ پرلانطەكى پارلاق كوزل شەرىنى ،
سويىلى ، عزىز يوردىنى شو غزل ايلە اوگە اوگە يىتتەرميور :

اى قونىيە كە پر سىپاھى   در خطە روم تختكاھى
ھەر شەرى بزرگ چون امير ىست   تو برسر شەرىلەر چو شاھى

هر قلمه چو اخترست تابان	تو برسر اختران چو ماهی
چون حضرت شیخ ماکریدت	تو مکه و کعبه الهی
بودت ز وجود شیخ رونق	واکنون تو بقره در پناهی
ای قونیه جنتی و حوری	ای قونیه دولتی و جاهی
هم پیر هنی و هم قبایی	هم توکری و هم کلاهی
هم ساقی و هم شرابی	هم منزل وصل و هم که راهی
هم معدن عشرتی و شادی	هم مایه کریه و آهی
ای مصر به پیش این چنین شهر	بس خرد و حقیر همچو کاهی
نوریست روان دران سوادش	دا دست خدا دو صد کواهی
در قونیه ای ولد نشین خوش	تا دفع شود ازو تباهی

تورکجه سی :

عبدعاجز اولجه بوغزلی نشر ایتدیلمده تورکجه سی شویله یازمشدم :

ای عسکرله دولو قونیه ؛ سن روم قطعه سنک تحتکاهیسنک . هر بویوک شهر بر امیرکی در ، سن او قوماندانلرک باشنده شاهسک . هر قلمه پارلایان بر ییلدیزکی در ؛ سن او ییلدیزلرک باشنده آی کیسک . سنی بیزم شیخمز بکندی ، سن مکه و کعبه الهیسک . اوکجه شیخمزک وجودیندن رونق آلیوردک ، شیمیدیه تره سنک حایه سی آلتنده سک . [یعنی اولجه بالذات او قونیه نک علمنه ، عرفانه درس ویره رک ، تدریس ایدهرک خدمت ایدیوردی . شیمدی ده مثنویسیله ، براق دینی کامل افندیلرله جالیشور دیمک در] ای قونیه ! سن جنت و حوریسک ؛ ای قونیه سن دولت و جاهسک . کوملکم ، و خر ققم ، و کرم ، کلاهمسک . بزم ساقی و شرابمزسک . . . وصلت منزلی ، یولمزسک . ذوقک ، مسرتک معدنی ، کریه و آهک مایه میسک ! ای مصر ؛ سن بو قونیه شهرینک او کونده صمان چوپی کبی کوچوک و حقیرسک . قونیه قارالینسندن ، ایکی سیاه کوزک ضیایی کبی بر نور روان وار . قونیه شهرینک قورولیشندنه کی کوزده لکلره الله ، ایکی یوز شاهد یراتمشدر .

ای ولد ! قونیه ده خوشجه اوطور ، تا که اوندن صیقیتیلر اوزاق اولسین . . .

سلطان ولد حضر تلرینک یوقاری به ترجمه سیله برلکده یازدیغمز غزلنی دقتله اوقویانلر

حس ایدم جگر در که بو بویوک ذاتک قلی وطن حسلیله چاربار ، یورد دو یغوسیه ضربان
ایدرمش . ایشته یوردنی بویله علوی احتساست ایله سوهن بوعلی قدر ذات هم شهریلری ،
باقکمز ، ناصل تقدیر ، تجیل وحی تقدیس ایله مدح ایدیور :

ای مردم قونیه بدانید	که زاده شما ز شهر جانید
چون لانه آن هاست این شهر	مرغان زمانه را نماید
پرواز کنید چون هایان	در خلقت و خلق چون هانید
چون حشر کنند شهرها را	بر جمله شهرها روانید
چی شهر که هر یکی ازیں کوی	در قیمت و قدر صد جهانید
هستید زر تمام هر یک	چی زر که هزار کنج و کانید
مخصوص برحت الهید	محفوظ ز کنج شایکانید
در بند کی خدا فریدید	بی چتر شهان جاودانید
دارید جنان پاك و روشن	باحور روانه در جنانید
از خرد و بزرگ اولیاید	از پیر و جوان همه شهانید
دیدى نظر از شما نشانی	افسوس و غین که بی نشانید
کفتست «ولد» که والد من	می داد خبر که جمله آنید

مالاً تورکجهسى :

قونیه لیلر ، عالم ارواحدن دوغدیغکزی بیلکمز . بو شهر اوت او هانک لانه سیدر .
زمانه مرغانه بکزه من-کمز . شهابالکیزله فضای لایتناهیده اوچوکمز ، یارادیایشده ،
اخلاقده مبارکسکمز . شهرلری حشر ایتسلر ، اونلرک هپسنه روح سز اولورسکمز .
یارب ، بو ناصل بر شهر که هر محلهسی یوز جهان قدر و قیمتنددر . قونیه لیلر ،
هر برلریکمز عیاری تام برر آتونسکمز . اووخ ، آلتون نه ؟ بیک خزینه غیب ،
بیک کان فضائلسکمز . اللهک نور رحمتنه مظهر ، خدا ورکیسی خزینه لردن نصیبه دارسکمز .
اوت صورتده بوارض سفیدن ، ناسوتدن سکمز ، خاییر خاییر اسرار و صفاتده ملکوتدن ،
عالم علیدن سکمز .

تاکرییه قول اولمقده فرید ، سراپسز ، اوتاغسز پادشاهلرسکمز . تمیز ، پاك ، روشن
قلبکمز وار ، روحانی حوریلرله جنتده سکمز کوچوککمز ، بویوککمز اولیاکی در .
کنجکمز ، اختیاریکمز شاهلرکی در . کندکدن بر نشانی کوردک ، هیات الدانک ،

نی نشانسکز . [یعنی دنیانك بوقادار آلايشنه قاپیلما ، و نیم مدحلریمی ایشیدیدمه غرورلانه ؛ اونوتما ، لاموجود الا هو ؛]

ولد : بابام سولشیدی ، قونیه لیلر سز اوسکز . . . . .

سلطان ولد بو ایکی غزلی ایله بوتون قونیه اهالیسناک ابدی شکرانلرینی ، لایزال حرمتلرینی قازانمشدر .

..

سلطان ولد حضرتلرینك بویوك مخدومی اولو عارف چلیپه ده حساس بر شاعر در . بوتون آنادولوی ، کوچوك کوچوك بکلکلره آیریلن کوچوك آسیانك سویلی شهر وقصبلرینی بیر بیر كزهره ، هپ بکلر طرفدن حرمت كورووردی . ایرانه ، الجزیره یه دخی سیاحت ایدن بو قیمتی شاعر بویوك پدری مولانا کی بویوك بر صنعتكار ایدی . تذکره لر ایله ، مناقب نویسارك اهلال ایتدكلری بو كزیده خصلت شاعرك دپوانچهمی غرامی شعرلره دولودر .

دیدم اندر خواب مولانای ما

سور شهر قونیه میزد الصلا

ییتیه ایتدار ایدن بر غزلی جدأ الهامكارانه یازلمشدر . آق جگر ورمندن هنوز فرق طقوز یاشنده ایکن وفات ایدن اولو عارف چلی باشلی باشنه بر عصر آدمیت ایدی یازیق که یاریم عصر یاشامدن كوزلرینی صنعت دنیاسنه قاپادی .

..

افلا کی دده : اولو عارف چلیپنك اك عزیز مریدی ، سوکیلی ندیم وبنده سی ایدی . اصلاً قونیه لی « اخی ناطور » اسملی بر صنعتكارك اوغلیدر . کنجلكنده علم ، فن ، هیئت ، کیمیا تحصیل ایتش ، نجوم ایله ، سیمیا ایله اوغراشمشدی . هیئته اولان مراقدن دولایی افلا کی مخاصی ایله ترین ایتشدر .

قونیه نك علاءالدین تپه سنده (افلاطون) ه نسبت ایدیلن ویزا تیتیلردن قلله برقه ده رصدله اوغراشدینی مرویدر . (بوقله یه ، عبدالعزیز زماننده بویوك بر ساعت قونولش ، اوزرینه .ه . بونی حا کی بر کتابه وضع اولنشدی . کتابه نك صوك مصراع تاریخیسی شوایدی : [رصدكاه فلاطونکن یاپلیدی قاه ساعت] بوقله بالآخره بر عصیانده بیقلمشدر .

افلا کی افندیسیله برلکده بوتون آنادولوی کی كزمشدر . ولی نعمتی نامنه یازدینی

« مناقب العارفين » اسمی ائردە آنادولینک اودوردە کی حیاتی حقندە پک قیمتی معلومات واردر . افندیسنک وفاتندن یاریم عصر صوکرأ قونیه افقلرینه ابدیاً وداع ایتمشدر (۷۶۱) قبری درگاه مولانا جوارندن برخانە درونندەدر . کتابتە مزاری تاریخ انجمنی مجموعه سنده ولطی باشا تاریخنک حاشیه سنده موزه حافظ کتبی عالی بک طرفندن نشر ایدنشدر .
اوچ غزلیه تورک ادبیاتندە خدمت ایتمشدر . (۱)

افلا کی ددەنک ترجمە حالی سفینتە مولویه نک جلد ثالثنک ایلک قسمندە مقیددر . مذکور اوچ غزل بی بدلن یالکز سلطان ولد وصفندە اولانی مولویله رجە معلوم اولوب حتی آیین شریفاردە دخی مقام معروفیله اوقونوردی . بو غزل مولوی مشایخ عرفاسندن سفینتە مولویه صاحی ثاقب ددە طرفندن تخمیس ایدلدیکی کچی ولد چلی افندی طرفندن دخی لهجە قدیمه موافق بر لسان نریه وساده ایله تخمیس ایدلشدر .
جناب مولانا وحیدلری اولو عارف چلی وصفندە اولانلری ایسه چلی افندی حضر تتری ۱۳۰۶ تاریخلرنده استابولده بولندقلری زمان ایوبده « شاه سلطان » کتبخانه سنده کی عتیق بر مجموعه دن استنساخ ایتشلردر . بو غزللر شیمیدییه قدر کیمسه طرفندن کورلامش ونشر ایدله مشدر . بو کشف علمی دە ولد چلی افندی نک نامنه قید ایدللیدر . املائی قدیمی محافظه ایدە رک یازلشدر . فقط سلطان ولده عائد بولناتی اوزرنده ایجه « روتوژ » یاسلیدی آکلاشیلور . ولد چلی افندی نک رسمی ! وخصوصی مولوی کتبخانه لرندن ، حضور معلا کتبخانه سندن تصحیح وتهذیب ایتدیکی بو اوچ شعر افلا کی ددە کی دور سلجوقیه یتشمش ، قرامانلر زمانندە قونیه دە (۷۶۱) سنه هجریه سنده وفات ایتمش قونوی الاصل بر تورک متفنن وشاعری نک اثراری اولوق حیثیتیه ، سلطان ولد دیواننک صوکنه درجی جدأ مناسبدر .

همان اولو تا کیری تورک یوردینی ، وطنی عشق ومحبت ایله سوون فضیلتی اولادلرله دولدرسین آمین .

« دوکتور فریدون نافذ »

مسمودیە ۱۸ تشرین ثانی ۱۹۲۵

(۱) بو اوچ غزل برنجی علاوه دە موجوددر . (لمصححه)

افادۀ مصحح .

شو دیوان شریفی شو خالدہ ضوہلادیغندن دولای اولافضل محترم ولد چلی افندیہ ،
نقیس بر سورده غیب ابدردیگندن دولای ثانیاً معارف وکیلز خطیب ادیب حمدالله
صبحی بک افندیہ چوق چوق تشکرلر ایدرم .

شو اثری عبد عاجز آرنجه بر قاج جهندن سوپورم : ۱ - صاحب اثر خالص مخلص
تورک اوغلی تورکدر . ۲ - صاحب اثر تورکی ، تورکلکی ، تورک ایلی ، تورک دینلی
ایلك سونلردن در . ۳ - صاحب اثر اجدادی اعتبارله (بلخ) لی ایسهده کندیسلی
مبارک آناطولینک کوبکنده سوکلی (فونیہ) مزده طوغمش همشهریمزدر .

شو اثره ہم رقاج صورتله خدمت چدی : ۱ - ولد چلی افندیک اوکوزل ، سوتلی
یازیسنه یازمش اولدینی نسخہی سولندورماق ایچون مرتبلره وريله جک کاعدلری بن یازدم .
۲ - ترتیب تصحیحلرینی بن یاپدم . ۳ - حقیقه باغلار وحاشیہلری صحیفه لره توزیع ایدرکن
حرکلی یازی دیزمکده ، تعلیق دیزمکده « مطبعه عامره » نک قرق سنه ک امکداری ، یکانه
صنعتکار ، مز (دیوان لغات ترک) ایله (ابن المہنا) کتابلرینک مرتبی مرتب (مهاجر محمد
افندی) ایله برابر چالیشدم [۱] . ۴ - بعضاً کندیمجه فندہلی ظن ایتدیکم اوفق تهک
علاولر یاپدم و بونی نفس حاشیه دن تفریق ایچون صحیفه نک آلتنده کی یاریم چیزکیدن سوکره
قویدوردم ؛ یانه رده (لمصححه) کله سنی قوندوردم . یازدیغ شیلرده یا کلیم وارسه
ارباب کمال بی عفو بیورسونلر .

شو دیوان شریف ظاهرده بر نسخه ایسهده حقیقتده ایکیدر : دائماً صحیفه نک صاغ
طرفنده حرکلی ، صول طرفنده حرکسز اوله رق باصیلمشدر .

بونک سبی شودر : (ولد چلی) افندی بونسخہی یازدقدن سوکره بطائم ادیلرمزه
کوسترمش . بعضاری املا نک اسکی حالتی محافظه ایتسندن دولای اوقومده کوجاک
چکمش و بناء علیه رده شیمدیکی املا ایله یازلسنی رجا ایتشلر . بونک اوزرینه مشارالیه
رده حرکسز اوله رق شیمدیکی املا ایله یازمغه مجبور اولمشدر .

[۱] (فرهنگنامہ سدی) ترجمہ سن قابلیتلی کنج مرتبلرمزدن مرتب فتحی لی کوچو -
(اسماعیل افندی) دیزمشدی .

یالکز بوراده عرض ایدم جکم شیر وار : (ولد چلی افندی) املامزك اصلاح و تعدیل طرفداری اولدیغندن حرکمز اولهرق یازارکن پک یکی بر صورتده یازمشی ؛ اولرک ، کافرک هر بریسی ایچون بر اشارت قویدینی کی قالین اوقونان ، انجه اوقونان حرفلری ده آیرمشی . حالبوکه مذکور اشارتله مشارالیه طرفندن ایلک دفعه اولهرق دوشونولش ، یولونمش شیر اولدینی ایچون او اشارتله کوره یکیدن حرف دوکدورمک لازم کلوردی . بوده زمانه و مصرفه محتاج اولدینی ایچون بو آرزوسندن واز کچمکه مجبور اولدیلر ؛ برده مشارالیه حروف املانی پک مبذول صورتده قوللانمش و بر طاقم کلهلری یکی بر شکلده یازمشی . عبد عاجز بونک شیمدیلک زمانی اولدیغنی مشارالیه عرض ایدم تنزلاً بو باده کی مطالعه می قول بیوردیلر . بناء علیه حرکمز اولان قسمی صرف کندی عادتده کوره یازدم . و بو باده اکثرته نسخه اصلیه نک صاغ تحیفه ایچنده کی کلهلری نظر دفته آلدیم . یالکز بعضاً حاشیه ده (نسخه) دیه کوستریلن بر کلهلری ده موافق بولدیغمدن اونی ترجیح ایدم ؛ برده (بلغیل) کی بعض کلهلر آهنگه مغایر اولدیغندن و اعتقادجه بونک بویه یازلسی ناسخ خطاسی بولندیغندن بونی اسکیدن برو عادت اولدینی وجهه (بیلکل) طرزنده یازدم . یالکز اصحاب مطالعه شونی عرض ایدرم که حرکلی قسمده هیچ ر تبدیل ، تغیر ، تعدیل یامدم و عاداتا اونی فوطوغراف ایله آیینمش بر صورتده ترتیب و تمثیل ایتدیردم . اصحاب مطالعه امین اولسونلر که ولد چلی افندینک ال یازیسیله اولان نسخه نه ایسه شومطبوعده تماما اودر . بن بو خصوصده تبدیل ، تحریف ، تصحیفندن برییم .

ممکن که اصحاب مطالعه دن بر ذات (شواثره برده لغت جدولی قونولسه انی اولوردی) فکرنده بولونور . بو سؤال مقدره جوابم شودر : ولد چلی افندینک حاشیه ده کی یازیلی یالکز لغته عائد اولوب لغتدن زیاده شرح و تفسیر ماهیتنددر . ایشته بونکته دن دولایی حاشیه ده (لغت) کلهسنگ رینه (ایضاح) کلهسنی قوللاندیم .

کلبسی معلم رفت

دیوان شریفک ایکی ده علاوه می وارد برنجی علاوه (ولد چلی) افندی طرفندن ، ایکنجی علاوه (مسعودیه) حکومت طیبی (دوقور فریدون نافذ) پک طرفندن کوندرلشدر .
ک . م . م . ز .

نی چیمایانلر -

صحیفه	ص.	
۵	۳	(اسى) گلهسى ای چیمامشدر
۶	۶	» » (بقیه)
۸	۱	» » (دکتّر)
۱۳	۶	» » (بوردن)
۱۳	۱۱	» » (یاکه)
۱۵	۱	» » (پاشا)
۱۵	۱۱	» » (پنی)
۱۵	۱	» » (پاشا)
۱۶	۱	» » (یار)
۲۸	۳	» » (یاشا)
۲۸	۵	» » (یخشی)
۲۸	۵	» » (کردان)
۲۸	۹	» » (کرکمز)
۳۶	۶	» » (پندن)
۵۳		صوک سطرده (لمصحه) اونودولمشدر
۵۹	۹	(کوره دن) گلهسى ای چیمامشدر
۵۲	۱۵	» » (سورن)
۷۰	۲	» » (دیگل)
۷۰	۷	» » (که رمز)
۷۲	۱	» » (اسلو)
۷۴	۱۲	» » (نوحجین)
۷۶	۸	» » (انلردن)

تخفیه	سطر	
۷۶	۹	(آرو)
۷۸	۳	(المدی)
۷۸	۴	(لا)
۷۸	۵	(ورا)
۷۸	۱۰	(اکر)
۸۸	۱۰	(کلدنک)
۹۰	۵	(کورمانک)
۹۰	۱۱	(بینکنز)
۹۲	۱۲	(ضامه)
۹۹	۲۳	(اعجاب)
۱۰۰	۲	(بنابزلی)
۱۰۲	۲۳	(ططس)

- یا کلیشتر -

۱۱۰	۱۵	(برنو) اولش . (برون) اوله جقدر
۱۱۲	۲۱	(وا) اولش . (ورا)

1 2

1

PK
6549
S85A17
1922